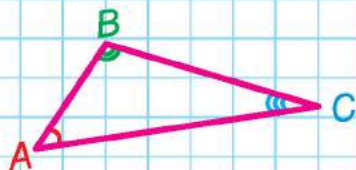


Антоніна Заїка



# МАТЕМАТИКА

$$63 : 9$$



$$65 + 35 = 100$$



Видавництво



«Підручники  
і посібники»



УДК 51(075.2)  
3-17

Підручник розроблено відповідно до Типової освітньої програми  
колективу авторів під керівництвом Р. Б. Шияна

Рекомендовано Міністерством освіти і науки України  
(*наказ Міністерства освіти і науки України від 28.03.2019 № 407*)

**Видано за державні кошти. Продаж заборонено**

**Заїка А.**

3-17    Математика : підруч. для 2 кл. закл. загал. серед. освіти /  
А. Заїка. — Тернопіль : Підручники і посібники, 2019. — 144 с.  
ISBN 978-966-07-3428-9

**УДК 51 (075.2)**

ISBN 978-966-07-3428-9

© Заїка А., 2019

© Видавництво «Підручники і посібники»,  
оригінал-макет, 2019

## Любі другокласники й другокласниці!

Гортаючи сторінки цього підручника, ви дізнаєтеся про світ чисел і дій з ними, про закони й властивості математики. Поведе вас стежками математичної науки Мудрик. Бджілка-трудівниця вчитиме працювати й використовувати здобуті знання. Будьте уважними, старанними, наполегливими.

Бажаємо успіхів!

Автор

### Умовні позначення і персонажі



— цікаві завдання для допитливих



— тренувальні вправи від Бджілки-трудівниці



— висновки і поради від Мудрика



— домашні завдання



— завдання підвищеної складності



— етапи роботи над задачею



— робота в парі

## ПОВТОРЕННЯ ВИВЧЕНОГО ЗА 1 КЛАС



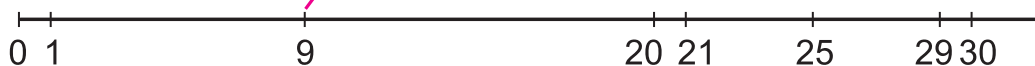
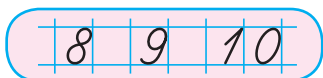
Дай відповіді на запитання.

1. Що зображено на малюнку? Кого зображено?
2. Скільки дітей на малюнку? Скільки дорослих? Кого більше? На скільки? Скільки всього людей?
3. Хто стоїть ближче до школи? Хто далі?
4. Скільки поверхів має школа? Котрий поверх розміщений найвище? Скільки поверхів у нашій школі?
5. Скільки вікон на третьому поверсі? А в нашому класі?
6. Кого найменше — другокласників, другокласниць чи дорослих?
7. Який наш клас? Розкажи.

## НУМЕРАЦІЯ ЧИСЕЛ ПЕРШОЇ СОТНІ

1. Назви всі числа першого десятка. Полічи десятками до 100.
2. Прочитай числа: 20, 40, 60, 90, 100, 13, 23, 54, 79.
3. Назви числа, позначені на числовому промені. До них запиши їх попереднє й наступне числа.

Зразок.



4. 

$3 + 5$	$10 - 2$	$17 - 7$	$30 + 50$	$40 + 40$
$8 + 1$	$9 - 5$	$28 - 20$	$50 - 10$	$70 - 40$
5. Склади й розв'яжи дві задачі за малюнками.



4



5

6. 

$7 - 2$	$4 + 3$	$5 + 50$	$70 - 20$	$40 + 30$	$75 - 5$
---------	---------	----------	-----------	-----------	----------

7. Розв'яжи задачу.

У першому класі 20 учнів, у другому — 30. Скільки всього учнів у двох класах? У якому класі більше учнів? На скільки?

Прикладі до 4 паличок ще 5 так, щоб вийшло «сто».



## ОДНОЦИФРОВІ Й ДВОЦИФРОВІ ЧИСЛА

1. Запиши спочатку одноцифрові, а потім — двоцифрові числа.

3      17      4      7      30      25      40      1

2. Назви й запиши числа другого десятка. Назви їх у зворотньому порядку.



3. Запиши числа, у яких:

1 дес. 3 од.;    2 дес. 3 од.;    3 дес.;    3 дес. 5 од.;  
5 дес. 5 од.;    28 дес. 7 од.;    9 дес.;    10 дес.

4.  $8 + 1$        $80 + 10$        $83 - 3$        $83 - 30$

5. В осінньому букеті 25 квіток, з них 10 хризантем, решта — айстри. Скільки квіток айстр у букеті?

6. Запиши всі одноцифрові числа. Полічи двійками до 20.

7. Склади й розв'яжи задачу із запитанням: «Скільки автомобілів залишилося в гаражі?»



Було — 10      Виїхало — 2      Залишилося — ?



На Свято першого дзвоника прийшли дідусь з онуком, два татусі й два сини. Усього троє людей. Як таке могло бути?

## ПОРІВНЯННЯ ЧИСЕЛ

1. Зі скількох десятків й одиниць складається кожне із чисел? Запиши за зразком:  $15 = 1 \text{ дес. } 5 \text{ од.}$

15    21    35    39    47    55    56    76    90

2. Порівняй, використовуючи числовий промінь. Зроби висновок.

0 і 1	10 і 20	30 і 39	40 і 47
1 і 10	20 і 21	39 і 40	47 і 50



3. Запиши числа в порядку їх зменшення.

5    100    35    20    3    90    10    60    30

4. Склади й розв'яжи задачу.

Було

75

Продали

70

Залишилося

?



5.  $42 - 1$      $41 + 12$      $35 + 40$      $58 + 1$      $54 - 50$

6. Випиши з кожної пари більше число.

16 і 19  
30 і 29

17 і 20  
40 і 20

69 і 96  
31 і 30

7 і 2  
7 і 10

70 і 80  
20 і 7

7. У кошику було 15 яблук. Поклали ще 13 груш. Скільки фруктів стало в кошику?



Чого на рисунку найбільше: відрізків, променів чи прямих?



## НАЗВИ ЧИСЕЛ ПРИ ДОДАВАННІ

1. Прочитай. Назви числа при додаванні.

$$3 + 40 = 43$$
$$70 + 7 = 77$$



Доданок  
Доданок  
Сума

2. Порівняй кожен доданок із сумою за зразком. Зроби висновок.

$$20 + 30 = 50 \quad 20 < 50 \quad 30 < 50$$

$$40 + 20$$

$$70 + 5$$

$$32 + 1$$



3. До годівнички прилетіло 10 снігурів і 5 горобців. Скільки всього птахів прилетіло?



4.

$$5 + 5 + 2$$
$$13 - 3 + 6$$
$$28 - 8 + 8$$

$$74 + 0$$
$$0 + 74$$
$$74 - 74$$

$$15 + 0 - 15$$
$$45 - 0 - 15$$

5. Накресли два відрізки завдовжки 7 см і 3 см, а третій — такий, щоб його довжина дорівнювала сумі довжин перших двох.

6.

$$11 - 1 + 1$$
$$11 + 1 - 1$$

$$33 + 0$$
$$33 - 33$$

$$27 - 0$$
$$27 + 0$$

7.

- На підвіконні сиділо 8 горобців. До них прилетіло ще 2. Скільки всього горобців на підвіконні? Чому вони там посідали?



Миколка тихенько стояв біля куща калини й спостерігав за п'ятьма горобчиками на кущі. До нього з галасом підбіг Петрик. За скількома пташками спостерігатиме Петрик?



## НАЗВИ ЧИСЕЛ ПРИ ВІДНІМАННІ

1. Прочитай. Назви числа при відніманні.

$$7 - 3 = 4$$
$$87 - 13 = 74$$



Зменшуване  
Від'ємник  
Різниця

2. Прочитай вирази. Випиши й обчисли лише різниці.

$$8 - 3$$
$$5 + 5$$

$$12 + 5$$
$$15 - 4$$

$$49 - 40$$
$$64 + 4$$

$$50 + 50$$
$$100 - 100$$

3. Обчисли спочатку значення тих виразів, у яких зменшуване і від'ємник однакові, а потім — решту.

$$73 - 73$$
$$42 + 42$$

$$73 - 3$$
$$25 + 52$$

$$13 + 13$$
$$34 - 34$$

$$98 - 80$$
$$98 - 98$$

4. Віра збрала 7 грибів. У 2 грибів зламалися ніжки. Скільки грибів мають ніжки?



5. Виміряй і запиши довжину відрізка  $AB$  в дециметрах і сантиметрах, а потім — у сантиметрах.



6.

$$8 + 1$$
$$7 + 2$$

$$9 - 8$$
$$9 - 7$$

$$80 + 1$$
$$70 + 20$$

$$90 - 80$$
$$90 - 70$$

7.

Накресли один відрізок завдовжки 5 см, а інший — на 2 см коротший. Познач ці відрізки буквами.



Випиши правильні числові рівності.

$$7 < 16$$

$$29 > 14 + 5$$

$$31 + 13 = 44$$

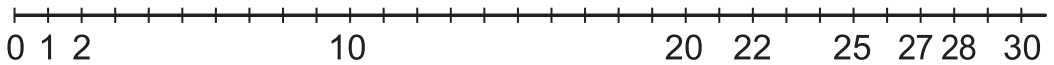
$$16 = 12 + 4$$

$$5 + 25 = 20$$

$$64 - 14$$

## ДОДАВАННЯ Й ВІДНІМАННЯ ЧИСЕЛ

1. Назви пропущені числа.



- 2.
- |          |          |           |           |
|----------|----------|-----------|-----------|
| $50 + 1$ | $50 + 3$ | $30 + 8$  | $40 + 7$  |
| $43 + 1$ | $53 + 2$ | $8 + 30$  | $7 + 40$  |
| $43 - 1$ | $45 - 2$ | $38 - 8$  | $47 - 7$  |
| $40 - 1$ | $10 - 2$ | $38 - 30$ | $47 - 47$ |

3. Першого тижня вересня було 3 дощові дні. Скільки днів було без дощу? Яка погода зараз у нас?

- 4.
- |           |           |           |           |
|-----------|-----------|-----------|-----------|
| $88 - 1$  | $54 - 30$ | $85 + 2$  | $85 - 40$ |
| $88 - 61$ | $54 + 30$ | $85 - 42$ | $85 - 2$  |

5.  $1 \text{ дм} = \square \text{ см}$        $2 \text{ дм} = \square \text{ см}$        $3 \text{ дм} = \square \text{ см}$

- 6.
- |           |           |          |           |
|-----------|-----------|----------|-----------|
| $20 + 3$  | $60 + 9$  | $23 + 1$ | $40 - 40$ |
| $23 - 20$ | $69 - 60$ | $23 - 1$ | $0 + 40$  |
| $23 - 3$  | $69 - 9$  | $23 + 0$ | $40 - 0$  |

7. На небі з'явилися 7 великих і 3 малі хмарки. Скільки хмарок пропливало осіннім небом?



У рівності різні числа замінили різними фігурами. Якою фігурою позначено найбільше число в рівності?

$$\triangle + \bigcirc = \square$$

## ВЗАЄМОЗВ'ЯЗОК ДОДАВАННЯ Й ВІДНІМАННЯ

1. Виконай обчислення. Як пов'язані між собою вирази кожного стовпчика?

$5 + 4$

$9 - 4$

$9 - 5$

$60 + 20$

$80 - 60$

$80 - 20$

$53 + 3$

$56 - 53$

$56 - 3$

$70 + 6$

$6 + 70$

$76 - 6$

2. Чи утворюють «родину» числа 7, 2 і 9? 70, 20 і 90? Чому?

3.  $4 \text{ см} + 5 \text{ см}$

$38 \text{ см} + 1 \text{ см}$

$4 \text{ см} + 5 \text{ см} - 1 \text{ см}$

$38 \text{ см} + 1 \text{ см} - 8 \text{ см}$

$15 \text{ дм} - 2 \text{ дм}$

$15 \text{ дм} + 2 \text{ дм}$

4. У зграї було 50 лелек. Потім до них приєдналося ще 30. Скільки лелек стало у зграї?

5. Скільки фігур позначено на рисунку?

Променів —

Відрізків —



Прямоїх —

Точок —



6.  $40 + 20$

$60 - 20$

$60 - 40$

$10 + 7$

$17 - 7$

$17 - 10$

$43 + 2$

$43 - 2$

$43 - 1$

$74 + 1$

$74 - 72$

$74 - 3$



7. Постав запитання до задачі так, щоб її можна було розв'язати дією віднімання.

У зграї, що відлітала до Африки, було 80 лелек. Згодом їх стало 100.



Зв'язок між якими діями розкриває «родина» чисел? Які знаки дій пропущено між числами?

$$\begin{array}{c} 40 \\ 30 \\ 70 \end{array}$$

$30 \square 40 \square 70$

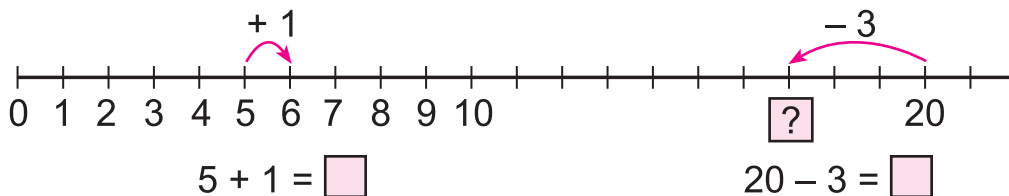
$70 \square 40 \square 30$

$70 \square 30 \square 40$

## СПОСОБИ ДОДАВАННЯ Й ВІДНІМАННЯ ЧИСЕЛ

1. Полічи від 17 до 25 по одному. Назви числа від 30 до 20; від 100 до 90. Полічи двійками від 22 до 30.

2. Поясни додавання й віднімання чисел на числовому промені.



3. Виконай дії й поясни.

$$56 + 3$$

$$56 + 30$$

$$46 - 2$$

$$46 - 20$$

4. Лелеки вирушили з України на зимування першого вересня, а повернулися в кінці березня. Скільки місяців провели лелеки поза Україною? Скористайся календарем.

5. Поділи многокутники на дві групи за кількістю кутів. Яких многокутників більше?



1



2



3



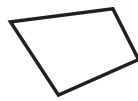
4



5



6



7



6.

$9 - 2$

$7 - 3$

$6 - 4$

$4 + 3$

$5 + 4$

$6 + 4$

$13 - 3$

$10 - 3$

$13 - 13$

$51 + 4$

$51 + 40$

$51 - 0$



7.

Після зимування в теплих краях шпаки прилетіли додому 10 березня, а лелеки — на 3 дні пізніше. Коли прилетіли додому лелеки? Хто з вас бачив лелек?



Склади й обчисли три суми й три різниці однакових чисел.

## ДОДАВАННЯ ВИДУ 17 + 3

1. Запиши десятковий склад чисел за зразком. Поясни.

$$25 = 20 + 5$$

$$48 = \square + \square$$

$$61 = \square + \square$$

$$22 = \square + \square$$

$$37 = \square + \square$$

$$79 = \square + \square$$

2. Запиши числа в порядку їх збільшення.

42

62

92

32

82

52

72

3. Поясни.

$$7 + 3 = 10$$

$$17 + 3 = 10 + 7 + 3 = 10 + 10 = 20$$



4.  $26 + 4$

$32 + 8$

$71 + 9$

$83 + 7$

5. Поясни схематичний запис.

Сформулюй умову й запитання задачі.

Яких кольорів осінні листя?

Маринка — 50

Іванко — 25

?

6. Прочитай назви відрізків. Яка довжина цих відрізків?



7.

$$40 + 5$$

$$45 - 5$$

$$45 - 40$$

$$45 - 0$$

$$13 + 7$$

$$24 + 6$$

$$31 + 9$$

$$52 + 8$$

8.

Софійка зробила панно із 30 кольорових листочків клена, Михайлик — із 40. Скільки листочків використали діти?



Яка буква є в кожному слові речення: «Герб України — тризуб»? Що означає тризуб?

## ЛАМАНА. ДОВЖИНА ЛАМАНОЇ

1. Чим відрізняється розміщення відрізків у парі зліва від пари справа?



2. Скільки ланок має ламана? Чим є ланки ламаної?



*ABCD* — ламана. Точки *A* і *D* — кінці ламаної.  
*AB*, *BC*, *CD* — ланки ламаної.



3. Знайди довжину кожної ланки ламаної *ABCD*. Яка довжина ламаної?

Довжина ламаної — це сума довжин усіх її ланок.

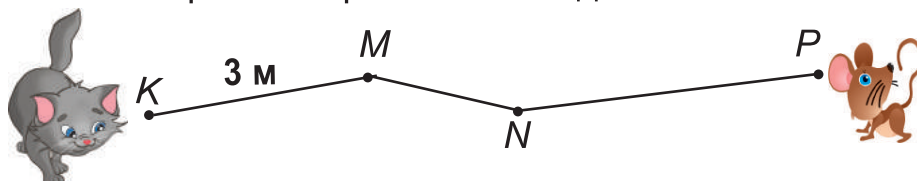
4. 
 $36 + 10$   
 $42 + 10$ 

 $69 - 20$   
 $89 - 20$ 

 $53 + 10$   
 $49 - 20$ 

 $58 + 20$   
 $48 - 8$

5. Скільки метрів має пробігти котик до мишки?



6. 
 $30 + 40$   
 $30 + 50$ 

 $50 - 30$   
 $70 - 20$ 

 $60 + 30$   
 $60 - 10$ 

 $38 + 2$   
 $44 + 6$

7. Яка довжина найкоротшої ланки ламаної? Найдовшої?



Розмісти картки в порядку спадання чисел. Прочитай отримане слово.

а 47

к 91

ш 93

о 85

л 49

## ЗНАХОДЖЕННЯ НЕВІДОМОГО ДОДАНКА

1. Спочатку випиши й обчисли суми, а потім — різниці.

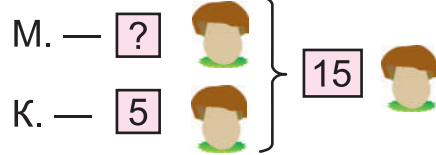
$$\begin{array}{r} 100 - 90 \\ 30 + 30 \end{array}$$

$$\begin{array}{r} 40 + 40 \\ 90 - 80 \end{array}$$

$$\begin{array}{r} 90 - 60 \\ 50 + 30 \end{array}$$

$$\begin{array}{r} 80 - 10 \\ 20 + 70 \end{array}$$

2. Склади за коротким записом задачу й розв'яжи її.



3. Знайди пропущені доданки в кожній сумі. Сформулюй правило.

$25 + \square = 35$

$51 + \square = 57$

$\square + 52 = 57$

$49 + \square = 59$

$30 + \square = 36$

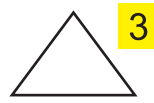
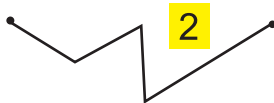
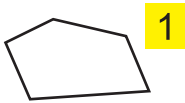
$\square + 66 = 69$

$65 + \square = 68$

$24 + \square = 28$

$\square + 43 = 47$

4. Випиши спочатку номери незамкнених, а потім — замкнених ламаних. Поясни назву «замкнена ламана».



5. Вимірй довжину ланок ламаної під номером 2.

Яка довжина цієї ламаної?

6.  $57 + \square = 59$

$73 + \square = 74$

$74 + \square = 76$

$36 + \square = 39$

$87 + \square = 97$

$41 + \square = 48$

7. Зранку Василько з'їв кілька персиків, а за обідом — 3. Усього він з'їв 7 персиків. Скільки персиків з'їв Василько зранку?



У рівності різні числа замінили різними геометричними фігурами. Чи може бути правильною така рівність?

$$\triangle + \bigcirc = \triangle$$

## ПРОСТІ ЗАДАЧІ

1. Випиши спочатку числові вирази, потім — рівності, далі — нерівності.

$2 + 3 = 5$ 
 $60 > 50$ 
 $13 < 31$ 
 $40 - 20$ 
 $82 - 80 = 2$ 
 $75 + 4$

2. Склади й розв'яжи задачі за схемами. Порівняй їх.

Олег — 10 }  
 Юрко — 20 } ?

Олег — 10 }  
 Юрко — ? } 30

3. Заповни таблицю, виконавши дії за зразком.

$20 + 5 = 25$

$40 - 30 = 10$

Доданок	20	15	30	9	30	30	40			13
Доданок	5	5	8	50	15			13		
Сума						40	50	33		13

4. Склади правильні рівності, використовуючи подані вирази.

$17 + 2$

$10 - 1$

$20 - 1$

$7 + 2$

5. Які фігури наступні? Прокоментуй свої міркування.



6. До числа 20 послідовно додай 4 рази по 5. Полічи п'ятірками до 40.

7. Чи правильні рівності?

$18 - 8 = 48 - 38$

$14 + 50 = 54 + 10$

$7 + 16 = 16 + 7$



Що більше: довжина ламаної чи довжина відрізка, яка з'єднує кінці цієї ламаної? Переконайся, виконай рисунок.



## ДОВЖИНА

1. Порівняй. Утвори рівності, нерівності.

30 см і 4 дм

10 см і 1 дм

100 см і 10 дм

2 м і 20 м

1 м і 100 см

20 дм і 3 м

2.  $10 \text{ см} + 10 \text{ см}$

$10 \text{ дм} + 10 \text{ дм}$

$10 \text{ м} + 10 \text{ м}$

$8 \text{ см} + 2 \text{ см}$

$18 \text{ дм} + 2 \text{ дм}$

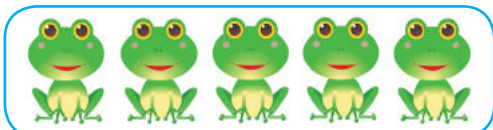
$45 \text{ м} + 2 \text{ м}$

$16 \text{ см} - 1 \text{ см}$

$16 \text{ дм} - 6 \text{ дм}$

$16 \text{ м} - 16 \text{ м}$

3. Склади дві задачі за малюнком.



4. Обчисли довжину ламаної  $ABCDK$ .



5. Обчисли. Підкресли всі числа, що є зменшуваними. Перевір, чи підкреслені числа зменшилися.

$90 - 70$

$60 + 30$

$30 + 40$

$80 - 50$

$70 + 20$

$90 - 30$

$70 - 40$

$50 + 30$

6. Запиши рівності за зразком.

$1 \text{ дм} = 10 \text{ см}$

3 дм

5 дм

7 дм

9 дм

$2 \text{ дм} = \square \text{ см}$

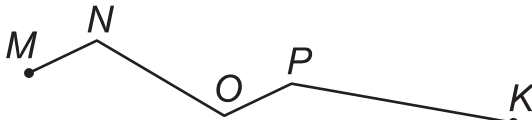
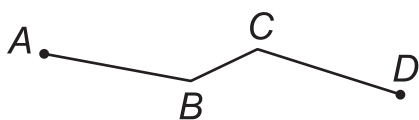
4 дм

6 дм

8 дм

10 дм

7. Скільки ланок мають ламані? Яка довжина ламаних?



Відстань між точками (містами)  $A$  і  $B$  найбільша. Відстані між якими точками (містами) менші? Чому?





## ЗАВДАННЯ БДЖІЛКИ-ТРУДІВНИЦІ

1. Які числа можна записати замість квіточки та квадратика?



Поясни.

$$\text{🌸} + \square = \square + \text{🌸}$$

2.  $15 + 20$        $30 + 15$        $35 - 20$        $35 - 2$   
 $27 + 10$        $50 + 19$        $98 - 70$        $46 - 4$

3. Розв'яжи задачі за коротким записом. Порівняй їх.

а) У кого більше грошей? У кого їх менше? На скільки?

М. — 60 грн  
 П. — 40 грн на  $\square$

б) У Михайлика — 60 грн, а в Поліни — на 20 грн менше. Скільки гривень у Поліни?

М. — 60 грн  
 П. — ?, на 20 грн м.

4. Запиши вирази й обчисли їх значення.

- Перший доданок — число 7; другий — 10.
- Сума чисел 40 і 20.
- До 30 додай 27.
- 20 плюс 30.



5.

$$5 + 40$$

$$40 + 15$$

$$38 + 20$$

$$31 + 2$$

$$66 - 4$$

$$66 - 40$$

$$10 + 40$$

$$50 - 10$$

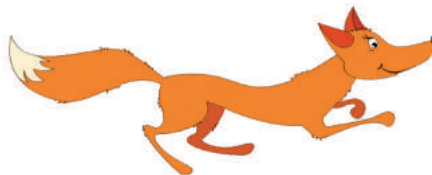


6.

У Тетянки — 40 грн, а в Устима — на 20 грн більше. Скільки гривень в Устима? Скільки грошей в обох дітей?



У кого більше монет? У кого більше грошей? Поясни.



## ЗАВДАННЯ БДЖІЛКИ-ТРУДІВНИЦІ



1.  $17 = 1 \text{ дес. } 7 \text{ од.}$      $17 = \square + \square$      $17 \text{ см} = \square \text{ дм } \square \text{ см}$   
 $23 = \square \text{ дес. } \square \text{ од.}$      $23 = \square + \square$      $23 \text{ дм} = \square \text{ м } \square \text{ дм}$   
 $79 = \square \text{ дес. } \square \text{ од.}$      $79 = \square + \square$      $79 \text{ дм} = \square \text{ м } \square \text{ дм}$

2.  $46 + 3$      $28 + 30$      $96 - 40$      $6 + 4 - 7$   
 $46 - 3$      $73 + 20$      $87 - 20$      $9 + 1 - 8$

3. Прочитай усі записи. Наведи свій приклад.

**Умова** Було — 7 кр.

Придбали — 2 кр.

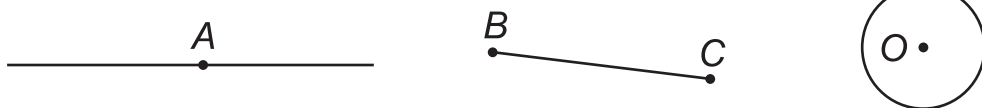
**Запитання** Скільки всього кроликів стало?

**Розв'язання:**  $7 + 2 = 9$  (кр.)

**Відповідь:** стало 9 кроликів.



4. Назви й покажи на рисунку 9 геометричних фігур.



5. Збільш кожне число на 10. Запиши тільки результати.

7

11

23

39

43

54

68

76

85

6. Накресли відрізок  $AB$  завдовжки 7 см, а інший — на 4 см коротший. Дай назву цьому відрізку. Яка сума довжин двох відрізків?



Поясни записи й виконай дії.

$$\begin{array}{r} +3 \\ 2 \\ \hline 5 \end{array}$$

$$\begin{array}{r} -17 \\ -3 \\ \hline 14 \end{array}$$

$$\begin{array}{r} +42 \\ 5 \\ \hline \end{array}$$

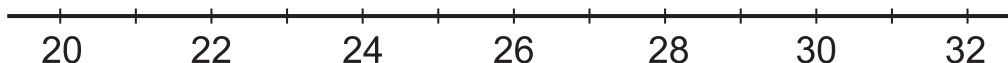
$$\begin{array}{r} -42 \\ -2 \\ \hline \end{array}$$

$$\begin{array}{r} +47 \\ 30 \\ \hline 77 \end{array}$$

$$\begin{array}{r} -47 \\ -30 \\ \hline \end{array}$$

## ЗАДАЧА

1. На скільки найбільше число, яке позначене на числовому промені, більше від позначеного найменшого?



Назві пропущені числа. Яке з них найменше? Найбільше?

2. Прочитай план роботи над задачею. Наведи приклад.



3. Добери числа. Склади задачу за коротким записом. Запиши розв'язання й відповідь.



С. —  на

Б. —  на



4. Які числові рівності неправильні? Зроби їх правильними.

$2 + 3 = 3 + 2$

$73 + 20 = 20 + 37$

$8 + 2 = 8 + 12$

$35 - 30 = 5$

$35 - 5 = 3$

$40 + 25 = 25$



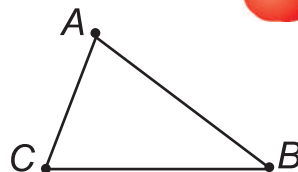
5. Склади задачу про урожай на дачі. Добери числа. Запиши розв'язання й відповідь.

О. —  на

П. —  на



6. Знайди довжину замкненої ламаної  $ABCA$ .



Чи можна без рисунка дізнатися, скільки ланок має кожна з ламаних  $ABCD$ ,  $KLMNP$ ?

## МІСТКІСТЬ. ЛІТР

1. Скільки літрів рідини в кожній посудині? Порівняй. Що може зберігатися в кожній з посудин?



2. Виконай дії з іменованими числами. Суму місткостей яких посудин знайдено? Запиши відповідь.

$$40 \text{ л} + 3 \text{ л} + 1 \text{ л}$$

$$2 \text{ л} + 1 \text{ л} + 3 \text{ л}$$

$$1 \text{ л} + 3 \text{ л} + 40 \text{ л}$$

3. Склади задачу. Запиши її розв'язання й відповідь.



Майя — 13

Ліля — ?, на 5 більше



4. Назви такі числа, щоб нерівності були правильними.

$$50 > \square$$

$$\square < 69$$

$$5 + \square < 10$$

$$\square + 9 > 10$$

$$82 < \square$$

$$\square > 20$$

$$6 + \square > 15$$

$$\square + 10 > 10$$

5. Запиши й обчисли значення виразів.

•Зменшуване — 32, від'ємник 12;

•63 мінус 13. •Різниця чисел 9 і 8.

•Від 16 відняти 10. •25 зменшити на 20.



6. 1 жовтня вдень температура була  $13^\circ$ , а вдень 5 жовтня —  $10^\circ$ . На скільки градусів зменшилася температура?



$$42 + 50$$

$$42 + 5$$

$$37 + 3$$

$$37 + 30$$

$$42 - 30$$

$$43 - 2$$

$$45 - 5$$

$$40 - 40$$



Чи до кожної з нерівностей можна дібрати такі числа, щоб нерівність була правильною (істинною)? Чому?

$$5 - \square > 7$$

$$7 - \square > 5$$

$$11 + \square < 10$$

$$\square + 11 > 10$$

## ВІДНІМАННЯ ВИДУ 40 – 8

1. Поясни.

$$15 - 2 = 13$$

$$35 - 20 = 15$$

$$40 - 8 = 32$$

$$70 - 7 = ?$$

2. Не виконуючи дії, передбач, де результат буде найбільшим. Перевір!

$$\begin{array}{r} 10 - 3 \\ 10 - 5 \end{array}$$

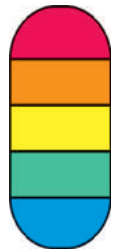
$$\begin{array}{r} 50 - 3 \\ 60 - 5 \end{array}$$

$$\begin{array}{r} 0 + 43 \\ 43 + 0 \end{array}$$

$$\begin{array}{r} 18 - 18 \\ 18 - 0 \end{array}$$

3. За схематичним рисунком поясни, яким кольором позначено складові частини та етапи (план) роботи над задачею:

ознайомлення з текстом задачі, ознайомлення з умовою, виділення запитання, розв'язання, відповідь до задачі.



4. Обчисли й підкресли в рівностях від'ємники. Порівняй їх зі зменшуваним.

$73 - 40$

$63 + 30$

$84 - 3$

$60 - 6$

$6 - 5$

5. Запиши до кожної нерівності три такі числа, щоб нерівність була правильною (істинною).

$10 - 2 < \square$

$25 - \square > 20$

$\square - 10 > 2$

$\square + 4 > 11$

6.

$$\begin{array}{r} 10 - 6 \\ 10 - 8 \end{array}$$

$$\begin{array}{r} 30 - 4 \\ 50 - 5 \end{array}$$

$$\begin{array}{r} 42 + 0 \\ 0 + 75 \end{array}$$

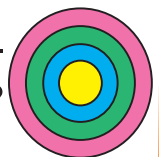
$$\begin{array}{r} 36 - 36 \\ 36 - 0 \end{array}$$

7.

Коли Василина взяла з коробки 2 сині олівці, то їх там залишилося 4. Скільки синіх олівців було в коробці спочатку?

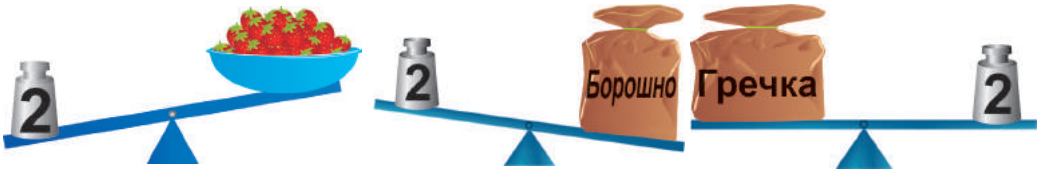


На малюнку — дитяча пірамідка, на яку ти дивишся згори. Якого кольору найнижчий кружечок? Найвищий? Другий знизу? Перевір на моделі.



## МАСА

1. Назви продукт, маса якого дорівнює 2 кг. Що легше? Важче?



2. 1 центнер — це 100 кг    1 ц = 100 кг    100 кг = 1 ц

Порівняй.

1 кг і 10 кг

30 кг і 1 ц

13 ц і 5 ц

15 кг і 5 кг

3. Скільки доданків у кожній сумі? Обчисли. Зроби висновок.

$4 + 2 + 3$

$2 + 3 + 4$

$3 + 2 + 4$

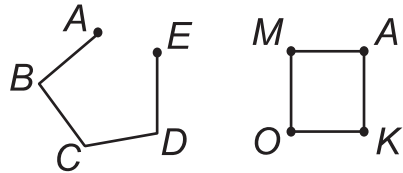
$4 + 3 + 2$



У виразах на додавання додавати числа можна в будь-якому порядку.

4. Побудуй три відрізки. Перший — завдовжки 4 см, другий — на 2 см довший від першого, а третій — на 3 см довший від другого. На скільки третій відрізок довший від першого?

5. Чим схожі й чим відрізняються ламані? Назви їх ланки.



6.  $10 + 6$

$2 + 60$

$30 + 60$

$40 + 6$

7. Мама купила 4 кг картоплі, 2 кг огірків та 1 кг яблук. Яка маса всієї покупки?



У контейнері для яєць 10 лунк. У восьми лунках є яйця. Скільки яєць залишиться поза контейнером, якщо туди потрібно покласти ще 2 яйця? 4 яйця? 7 яєць?

## ВИРАЗИ НА 2 ДІЇ

1. Запиши вирази та обчисли їх значення.

- До 20 додати 10; • 70 мінус 20; • до 4 додати 6 й додати 7;
- від 60 відняти 10; • 8 плюс 2; • від 20 відняти 10 й відняти 8.

2. Прочитай. Обчисли. Який результат найбільший?

$3 + 7 + 5$	$10 - 3 - 5$	$3 + 7 - 8$	$17 - 7 + 4$
$14 + 5 + 1$	$100 - 30 - 50$	$30 + 70 - 80$	$34 - 0 + 34$
$34 + 1 + 5$	$100 - 50 - 30$	$100 + 0 - 0$	$77 - 0 + 0$

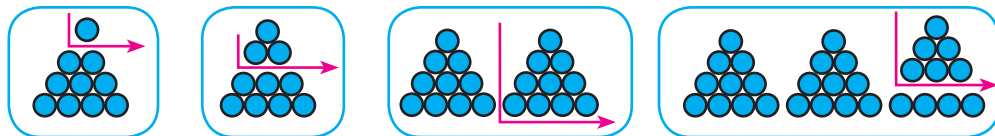
3. Які числові нерівності неправильні? Зміни їх на правильні будь-яким способом. Запиши утворені нерівності.

$41 - 40 < 2$	$40 + 20 > 80$	$35 - 5 > 30$
$85 - 80 > 6$	$40 + 30 < 30$	$80 + 10 < 90$

4. До навчального року Іринці купили 12 зошитів. 8 зошитів вона вже списала. Скільки несписаних зошитів залишилося в Іринки? Склади задачу про свої зошити.



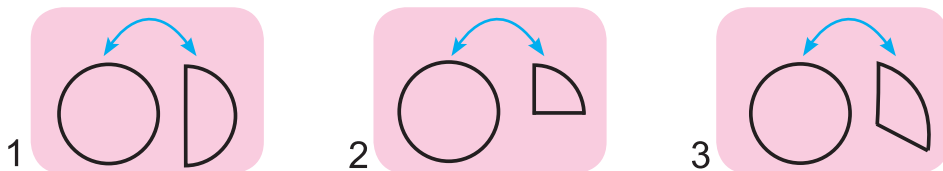
5. Склади за схемами вирази на віднімання й обчисли їх значення.



6. У живому куточку 6 папуг і 4 канарки. Скільки птахів у живому куточку? Кого більше? На скільки?



Скільки потрібно таких частинок, щоб скласти цілий кружечок?





## ПОРЯДОК ВИКОНАННЯ ДІЙ У ВИРАЗАХ

1. Яка маса зайчика?



2.



У виразах на додавання й віднімання дії виконують у тому порядку, у якому вони записані.

<sup>1</sup> <sup>2</sup>  
 $16 + 3 - 2$

<sup>1</sup> <sup>2</sup>  
 $16 - 2 + 3$

<sup>1</sup> <sup>2</sup>  
 $16 - 6 - 1$

<sup>1</sup> <sup>2</sup>  
 $24 + 6 + 2$

3.

$$\begin{array}{l} 8 + 2 - 3 \\ 40 - 10 + 50 \\ 30 + 20 + 50 \end{array}$$

$$\begin{array}{l} 10 - 3 - 7 \\ 70 + 30 - 30 \\ 70 - 30 + 30 \end{array}$$

$$\begin{array}{l} 7 + 2 + 1 \\ 40 - 20 - 10 \\ 36 + 2 - 8 \end{array}$$

4. Доповни короткий запис і розв'яжи задачу.

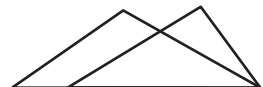
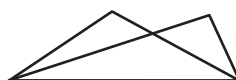
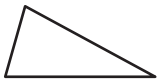


У першому кошику 50 грибів, у другому — на 10 грибів менше. Скільки грибів у другому кошику? Скільки грибів у двох кошиках?

I —  
 II — ?



5. Скільки трикутників на кожному рисунку?



$5 + 4 - 3$   
 $50 + 40 - 30$

$9 - 5 + 2$   
 $90 - 50 + 20$

$31 - 1 - 10$   
 $31 + 1 + 10$



Випиши номери фігур, які не мають кутів.



## ЗНАХОДЖЕННЯ НЕВІДОМОГО ЗМЕНШУВАНОВОГО

1. Обчисли значення виразів, у яких зменшуваним є число 50.

$$\begin{array}{r} 50 - 30 \\ 47 - 40 \end{array}$$

$$\begin{array}{r} 10 - 2 \\ 60 - 10 \end{array}$$

$$\begin{array}{r} 60 + 10 \\ 50 + 30 \end{array}$$

$$\begin{array}{r} 50 - 50 \\ 50 - 0 \end{array}$$

2. Кожне із чисел 20, 30, 75, 80 зменш на 1.  
3. Знайди невідомі зменшувані й доданки. Поясни.

$$\square - 4 = 5$$

$$\square - 3 = 7$$

$$\square - 60 = 40$$

$$\square - 40 = 50$$

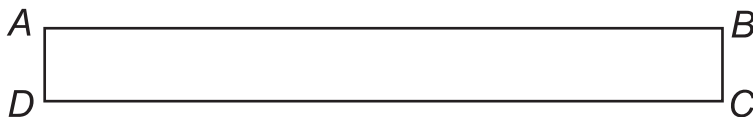
$$\square + 7 = 10$$

$$60 + \square = 100$$

4. До Свята осені дівчатка вірзали 17 листочків, а хлопчики — на 7 менше. Скільки листочків вірзали хлопчики? Скільки всього листочків вірзали дівчатка й хлопчики?



5. Знайди довжину замкненої ламаної  $ABCD$ . Запиши її довжину спочатку в сантиметрах, потім — у дециметрах.



$$\square - 8 = 2$$

$$\square - 5 = 3$$

$$\square - 70 = 10$$

$$\square - 80 = 20$$

$$\square - 50 = 30$$

$$\square - 73 = 20$$



7. Визнач «на око», довжина якої огорожі більша; менша.

Перевір припущення вимірюванням та обчисленням.



У рівностях натуральні числа замінили буквами. Якою буквою позначене найбільше число? Чи завжди серед цих чисел є одне найбільше?

$$a - b = c$$

$$a = b + c$$

## ДУЖКИ

1. Запиши: суму чисел 10 і 1; різницю чисел 51 і 20.  
Якщо від різниці чисел 51 і 20 потрібно відняти суму чисел 10 і 1, то це записують так:  $(51 - 20) - (10 + 1)$ .
2. Використовуючи дужки, запиши й обчисли значення виразів:
- від 10 відняти суму чисел 3 і 2;
  - до 10 додати суму чисел 3 і 2;
  - від суми чисел 3 і 2 відняти число 5;
  - до суми чисел 3 і 2 додати число 5.



У виразах з дужками першими виконують ті дії, що в дужках, а потім — ті, що поза дужками.

$$\overset{1}{(3 + 30)} - \overset{2}{2}$$

$$\overset{2}{43} - \overset{1}{(7 - 4)}$$

$$\overset{1}{(10 + 50)} - \overset{3}{(7 + 3)}$$

4. Визнач порядок виконання дій та обчисли значення виразів.

$$(20 + 8) + 2$$

$$(24 - 3) - 10$$

$$60 - (48 - 8)$$

5. Склади задачу, яку можна розв'язати такою дією:



$$30 + 22$$



6. Обчисли. Знайди суму результатів.

$$(14 - 14) + 8$$

$$7 + (5 - 4)$$

$$12 - (10 + 2)$$

7. Із ділянки зібрали 22 кошики моркви й 54 кошики буряків.  
Скільки кошиків овочів зібрали? Чого більше й на скільки?



Роль дужок колись виконував овал. Ним обводили ту пару чисел, над якими потрібно раніше провести обчислення.

$$\textcircled{5 + 5} - 9 = (5 + 5) - 9 = 10 - 9 = 1$$

## ОБЧИСЛЕННЯ ЗНАЧЕНЬ ВИРАЗІВ

1. Виконай дії. Порівняй результати. Зроби висновок. Продемонструй ці дії на моделях геометричних фігур.

$$(3 + 5) + 2$$

$$3 + (5 + 2)$$

$$3 + 5 + 2$$

2.

Якщо в сумі кількох чисел два доданки, які записані поряд, замінити їх сумою, то результат не зміниться.

Таку математичну закономірність називають сполучним законом додавання.



3.

$$32 + 40 + 10$$

$$32 + 40 - 10$$

$$35 + 5 + 14$$

$$32 + (40 - 10)$$

$$24 + 39 + 1$$

$$(32 - 10) - 12$$

4. Марина помила 4 тарілки, Віталік — 5, а Олег — стільки, скільки Марина й Віталік разом. Скільки тарілок помив Олег? Скільки тарілок помили діти? Склади й розв'яжи задачу про свої обов'язки в сім'ї.

5. Бабуся спекла 27 пиріжків. Дочці вона дала 3 пиріжки, а внучці — 4. Скільки пиріжків залишилося? Розв'яжи задачу різними способами.



6.

$$32 + 8 + 4$$

$$45 + 15 + 20$$

$$44 + 28 + 2$$

$$22 + 8 + 15$$

$$45 + 20 + 5$$

$$28 + 8 + 2$$



7.

Від числа 50 віднімай послідовно по 5. Полічи від 50 п'ятірками.

$$50 - 5 = \square$$

$$45 - 5 = \square$$

$$40 - 5 = \square$$



Діти пішли на прогулянку до лісу. Як могло статися, що дітей було 5, а сумок — 3 й рюкзаків — 4?

## ДОДАВАННЯ ВИДУ 45 + 21

1. Запиши числа 23, 45, 61, 88 у вигляді суми десятків та одиниць за зразком.

$23$  — це 2 дес. 3 од.  
 $23 = 20 + 3$

2. Поясни. Коментуй дії.

$$45 + 23 = 60 + 8 = 68$$

$\swarrow$     $\searrow$     $\swarrow$     $\searrow$   
 40 5   20 3

$40 + 20 = 60$   
 $5 + 3 = 8$

$$45 + 23 = \square$$

$\swarrow$     $\searrow$   
 20 3

$45 + 20 = 94$   
 $65 + 3 = \square$

3.

$a$	20	31	40	52	60	73	80	84
$a + 15$								

Зразок:  
 $20 + 15 = 35$

4. Мама назбирала 42 горіхи, а Катруся — на 10 горіхів менше. Скільки горіхів назбирала Катруся? Скільки горіхів разом назбирали мама й Катруся?

Розв'яжи задачу, скориставшись схемою.



5. Випиши лише правильні (істинні) рівності.

$52 - 2 = 50$   
 $36 + 4 = 30$   
 $77 - 7 = 7$

$67 < 100 - 20$   
 $84 = 85 - 1$   
 $80 = 30 + 50$

$23 + 47 = 47 + 23$   
 $54 - 4 - 8 = 54 - 12$   
 $80 - 79 = 1 + 0$

6.  $43 + 12$   
 $75 + 11$

$34 + 15$   
 $28 + 11$

$57 + 2$   
 $57 + 20$

$40 + 0$   
 $40 - 0$



Скільки діб має кожна пора року? Скористайся календарем.

## ВІДНІМАННЯ ВИДУ 45 – 23

1. Поясни. Коментуй дії.

$$45 - 23 = 20 + 2 = 22$$

$\swarrow \quad \searrow$   
 40 5    20 3  
 $40 - 20 = 20$   
 $5 - 3 = 2$

$$45 - 23 = \square$$

$\swarrow \quad \searrow$   
 20 3  
 $45 - 20 = 25$   
 $25 - 3 = \square$

2. Обчисли. Знайди різницю між найбільшим і найменшим результатами.

$$\begin{matrix} 35 - 12 \\ 66 - 24 \end{matrix}$$

$$\begin{matrix} 79 - 15 \\ 57 - 15 \end{matrix}$$

$$\begin{matrix} 25 - 12 \\ 25 - 13 \end{matrix}$$

$$\begin{matrix} 12 + 13 \\ 13 + 0 \end{matrix}$$

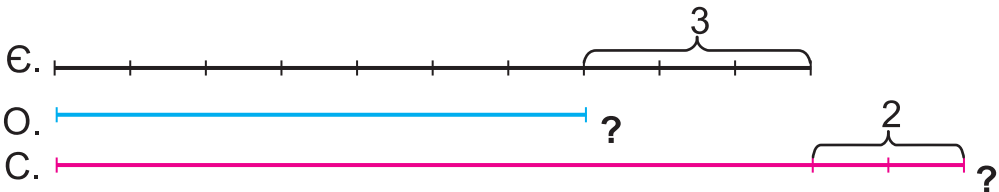
3.



Рік — це проміжок часу, за який Земля робить один оберт навколо Сонця.

4. Скільки тобі років? Скільки років тобі буде через 2 роки? У скільки років ти закінчиш 4 клас?

5. Євгенкові 10 років. Оленка на 3 роки молодша від Євгенка. Семенко старший від Євгенка на 2 роки. Скільки років Оленці? Скільки років Семенкові? Хто найстарший?



6.

$$\begin{matrix} 36 + 13 \\ 36 + 63 \end{matrix}$$

$$\begin{matrix} 63 - 11 \\ 63 - 12 \end{matrix}$$

$$\begin{matrix} 58 - 15 \\ 58 - 43 \end{matrix}$$

$$\begin{matrix} 43 + 15 \\ 43 - 0 \end{matrix}$$

7.

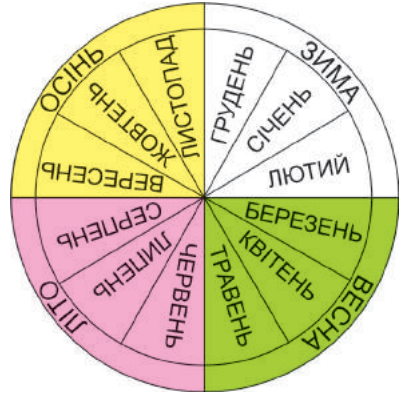
Дізнайся, скільки років твоїй мамі, батькові, бабусі, дідушеві. Порівняй їхній вік зі своїм.




Три дівчинки стали одна за одною. Оксанка стоїть не першою. Софійка стоїть за Надійкою. Хто за ким стоїть?

## РІК. МІСЯЦЬ

- Розглянь і поясни за малюнком.  
Скільки місяців має 1 рік?  
Назви всі місяці року.  
Назви пори року.  
Які місяці літні? Зимові? Весняні?  
Осінні?  
У якому місяці твій день народження?



- У вересні — 30 днів, у жовтні — 31 день, а в листопаді —  30. Скільки всього днів має осінь?
- Обґрунтуй обчислення. Наведи власні приклади.

$$\begin{array}{r} 25 + 5 = 20 + 10 = 30 \\ \swarrow \quad \searrow \\ 20 \quad 5 \end{array}$$

$$\begin{array}{r} 38 + 2 = 30 + \square \\ \swarrow \quad \searrow \\ 30 \quad 8 \end{array}$$

$$\begin{array}{r} 74 + 6 = \square \\ \swarrow \quad \searrow \\ 70 \quad 4 \end{array}$$

- Числа 47, 40 і 7 утворюють «родину» чисел. Доведи це.
- Обчисли. Де зручно для тебе, перестав місцями доданки.

$$\begin{array}{l} 37 + 60 \\ 28 + 50 \end{array}$$

$$\begin{array}{l} 30 + 39 \\ 20 + 78 \end{array}$$

$$\begin{array}{l} 36 + 10 \\ 27 + 50 \end{array}$$

$$\begin{array}{l} 6 + 74 \\ 8 + 32 \end{array}$$



$$\begin{array}{l} 21 + 9 \\ 21 \text{ ц} + 9 \text{ ц} \end{array}$$

$$\begin{array}{l} 37 + 3 \\ 37 \text{ кг} + 3 \text{ кг} \end{array}$$

$$\begin{array}{l} 83 + 7 \\ 83 \text{ м} + 7 \text{ м} \end{array}$$

$$\begin{array}{l} 83 + 11 \\ 83 - 11 \end{array}$$



- Дізнайся за календарем, скільки днів має червень, липень, серпень. Скільки днів тривають літні канікули?



Іринка, зустрівшись із Оленкою, сказала, що до їхньої школи потрібно повертати праворуч, а Оленка — що ліворуч. Чи може таке бути?



## ЗАВДАННЯ БДЖІЛКИ-ТРУДІВНИЦІ

1.  $39 + 1$        $64 + 24$        $89 - 25$        $32 + 24 + 8$   
 $58 + 2$        $74 + 14$        $99 - 25$        $41 + 21 + 9$

2. Запиши вирази й обчисли їх значення.

- До числа 13 додати суму чисел 18 і 12.
- Від числа 48 відняти суму чисел 18 і 12.
- До числа 13 додати різницю чисел 18 і 12.

3. Склади й розв'яжи задачу за виразом і малюнком.

$$15 - 3$$



4. Знайди невідомі числа. Сформулюй правила.

$$\square + 13 = 28$$

$$\square - 33 = 66$$

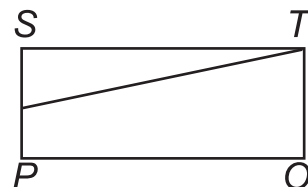
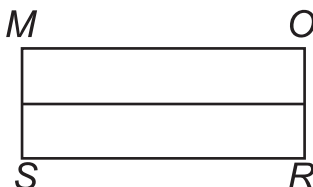
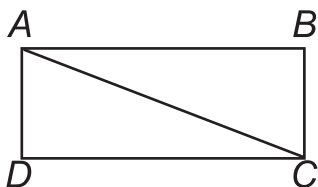
$$\square - 21 = 45$$

$$60 + \square = 72$$

$$\square - 44 = 55$$

$$\square - 13 = 45$$

5. Розкажи, на які фігури поділено чотирикутники?



6. Який місяць іде за вереснем? Який місяць розпочинає новий рік? Який місяць завершує рік? Назви всі місяці року.

7. Обчисли значення тих виразів, у яких кожен компонент менший від 40.

$$35 + 11$$

$$36 + 12$$

$$42 + 17$$

$$42 - 11$$

$$39 + 0$$

$$39 - 0$$

$$39 - 39$$

$$0 + 39$$



Між числами 32 38 14 2 можна ставити знак «+» або «-». Доведи, що значення утворених виразів не може дорівнювати 55.



# ВЛАСТИВОСТІ ДОДАВАННЯ Й ВІДНІМАННЯ

## ДОДАВАННЯ СУМИ ДО ЧИСЛА

1. Прочитай записи. Випиши вирази.

10   10 + 3   10 - 5   5 < 6   5 > 3   20 < 50   40 + 1 = 41

2. Поясни, чому результат додавання однаковий. Прочитай.



3. Поясни обчислення. Як додати суму до числа?

$$50 + 12 = 50 + (10 + 2) = (50 + 10) + 2 = 60 + 2 = 62$$



$$\begin{array}{r} \frown \\ 10 \ 2 \end{array}$$

$$5 + 13 = 13 + 5 = (10 + 3) + 5 = 10 + (3 + 5) = 10 + 8 = 18$$

$$\begin{array}{r} \frown \\ 10 \ 3 \end{array}$$

4. У лепбуку «Щедра осінь» твоя подруга помістила 10 експонатів, а ти на 4 більше. Скільки експонатів ви помістили разом? Поміркуй, якими можуть бути експонати.



$20 + 15$

$30 + 15$

$70 + 15$

$24 + 13$

$44 + 13$

$72 + 13$

$32 + 20$

$53 - 30$

$37 + 2$

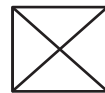
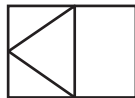
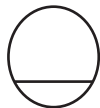
$71 + 26$

$80 + 14$

$90 - 5$



Не відриваючи олівця від паперу й не проводячи жодної лінії двічі, нарисуй фігури, зображені на рисунку. Запропонуй друзям свої варіанти таких рисунків.



## ВИРАЗИ ЗІ ЗМІННОЮ

1. Прочитай записані суми. Досліді, який доданок не змінювався. Який змінювався? Якою буквою позначено змінний доданок?

$50 +$	1	$50 +$
$50 +$	2	$50 +$
$50 +$	3	$50 + a$
$50 +$	4	
$50 +$	5	

2. Вирази, які містять букву, називають виразами зі змінною.



Прочитай і випиши вирази зі змінною. Скільки їх?

$50 + 4$	$50 + c$	$a + 50$	$72 - a$
$a - 7$	$20 - 10$	$20 - 20$	$b - 30$

3. Розглянь зразок обчислення значення виразу зі змінною. Якщо  $a = 1$ , то  $25 + a = 25 + 1 = 26$ . Знайди значення виразу  $a + 25$ , якщо  $a = 13; 30; 41$ .



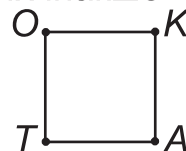
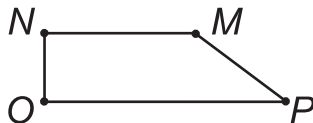
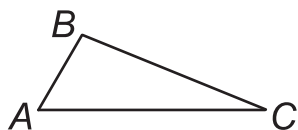
4. Галинка назбирала на 20 грибів менше, ніж Дмитрик, який назбирав їх аж 56. Скільки грибів назбирала Галинка?

Г. ?, на 20 менше

Д. 56



5. Як можна назвати такі замкнені ламані? Назви їх інакше.



6.

$a$	1	2	4	5	7	10	20	30	60	81	92
$3 + a$											



Скількома способами можна розкласти 4 яблука у вазу й на тарілку? Продемонструй це на моделях фігур.

## ДОДАВАННЯ ЧИСЛА ДО СУМИ

1. Випиши вирази на додавання числа до суми.

$$2 + (3 + 4)$$

$$65 - 15$$

$$(25 + 20) + 30$$

$$(16 + 3) + 1$$

2. Поясни, як можна додати число до суми.

$$(16 + 3) + 1 \begin{cases} \rightarrow = 19 + 1 = 20 & \text{I спосіб} \\ \rightarrow = (16 + 1) + 3 = 17 + 3 = 20 & \text{II спосіб} \\ \rightarrow = 16 + (3 + 1) = 16 + 4 = 20 & \text{III спосіб} \end{cases}$$

Проілюструй математичні дії діями з фігурами. У подальшому добирай найлегший для себе спосіб обчислення.

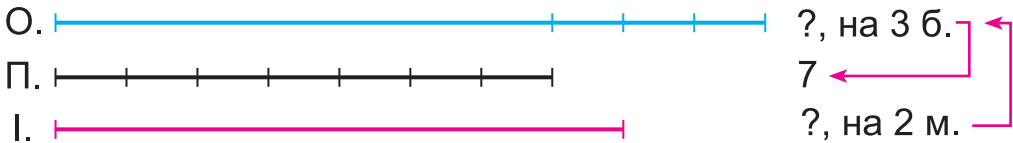
3.  $53 + 20$   
 $\begin{array}{r} \frown \\ 50 \quad 3 \end{array}$

$45 + 5$

$23 + 7$

$68 + 2$

4\*. Оріся має на 3 олівці більше, ніж Павлусь, у якого їх 7. А в Івасика олівців на 2 менше, ніж в Орісі. Скільки олівців у Івасика?



5. Знайди усно значення виразу  $29 - a$ , якщо  $a = 0; 1; 2; 3; 4; 5; 6; 7; 8; 9; 10; 11; 12$ .



$$\begin{array}{l} 17 + (2 + 1) \\ (10 + 7) + 3 \end{array}$$

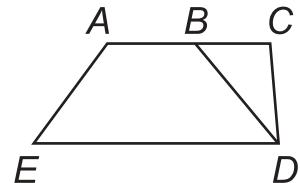
$$\begin{array}{l} (17 + 30) + 50 \\ (59 + 10) + 20 \end{array}$$

$$\begin{array}{l} 40 + 9 \\ 49 - 9 \end{array}$$

$$\begin{array}{l} 38 - 14 \\ 95 - 13 \end{array}$$



Скільки трикутників і чотирикутників зображено на рисунку? Змоделюй із двох трикутників один чотирикутник.



Квочка висиджує одне курча 21 добу. За скільки діб вона висидить четверо курчат?

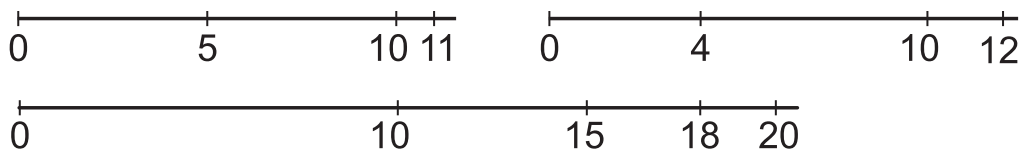


## РОЗРЯДНІ ЧИСЛА. ОКРУГЛЕННЯ

1. Випиши спочатку розрядні числа, потім — решту. Чим різняться записи цих чисел?

10   3   47   51   5   60   40   13   24   20   93

2. Яке із зображених чисел на числовому промені розміщене найближче до розрядного? Прочитай числа.



3. Числа 10, 20, 30 ... 90, 100 — круглі. Поясни чому. Заміні число найближчим до нього круглим числом.

17 → 20

31

48

54

69

4. Як пов'язані ці задачі?

а) У маршрутному таксі було 14 пасажирів. На зупинці зайшло 3 пасажирів. Скільки пасажирів стало в таксі?

б) У маршрутному таксі було 17 пасажирів. На зупинці вишло троє. Скільки пасажирів залишилося в таксі?

5.

$a$	20	25	30	35	40	45	55
$a + 5$							



6. Знайди значення виразу  $a - 1$ , якщо  $a = 8; 15; 25; 30; 100$ .



7. Олеся стрибнула в довжину на 1 м 10 см. Вирази цю відстань у дециметрах. Вимірй довжину свого стрибка.

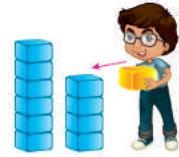
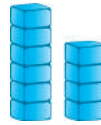


Хто вищий — другокласниця чи її тато? Другокласниця чи її лялька? Якою є другокласниця — високою чи низькою? Чи може бути зернинка «важкою», а тигр — «легким»?

## ЗМІНА СУМИ ВІД ЗМІНИ ДОДАНКА

1. Поясни, як збільшується результат додавання від збільшення одного з доданків.

$$6 + 4 \quad 6 + (4 + 1) = (6 + 4) + 1$$



2. Якщо один із доданків збільшити на кілька одиниць, то й сума збільшиться на стільки ж одиниць.

Наприклад:  $7 + 2 = 9 \rightarrow 8 + 2 = 10$   
 на 1                                      на 1

\* Застосування:  $59 + 3 = 60 + 3 - 1 = 62$ . Поясни.

3. Виконай обчислення за результатом попередньої дії.

$13 + 5 = 18$

$73 + 4 = 77$

$40 + 10 = \square$

$13 + 7 = 18 + \square = \square$

$75 + 4 = \square$

$40 + 15 = \square$

4. Довжина синьої стрічки 20 дм, а червоної — на 1 дм менша. Яка довжина червоної стрічки? Якої довжини буде стрічка, зшита із синьої та червоної стрічок?

Б. — 20 дм



Ч. — ?, на 1 дм менша



}  $\square$  ?

5. Розділі фігури на дві групи. За якими ознаками зроблено поділ? Розглянь кілька варіантів.



6.

$7 + 3$

$7 + 4$

$10 + 5$

$15 + 5$

$12 + 0$

$12 + 1$

$16 + 4$

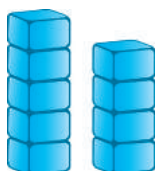
$17 + 5$



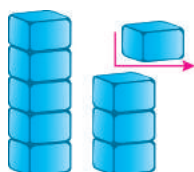
Діти каталися на дво- й триколісних велосипедах. Усього 7 коліс. Скільки було велосипедів? А чи катаєшся ти?

## ЗМІНА СУМИ ВІД ЗМІНИ ДОДАНКА

1. Поясни.



$$5 + 4 = 9$$



$$5 + 3 = 8$$



$$8 < 9$$

$$12 + 12 = 24$$

$$10 + 12 = 22$$

$$10 < 12 \text{ на } 2$$

$$22 < 24 \text{ на } 2$$

2.

Якщо один із доданків зменшити на кілька одиниць, то й сума зменшиться на стільки ж одиниць.

3.

$$-1 \left( \begin{array}{l} 40 + 3 = 43 \\ 39 + 3 = \square \end{array} \right) - 1$$

$$50 + 4$$

$$45 + 5$$

$$49 + 4$$

$$45 + 4$$

4. Перевір, чи утворюють числа 40, 15 і 25 «родину» чисел.

5. На клумбі розцвіло 15 нарцисів і 12 тюльпанів. Для букета зірвали 5 квіток. Скільки квіток залишилося на клумбі? Розглянь різні випадки комбінації квіток у букеті.



6. Знаючи значення першого виразу, обчисли інші.

$$4 + 5 = 9$$

$$4 + 6$$

$$4 + 7$$

$$5 + 5 = 10$$

$$6 + 5$$

$$7 + 5$$

$$49 + 1 = 50$$

$$48 + 1$$

$$47 + 1$$

$$52 + 20 = 72$$

$$52 + 30$$

$$52 + 40$$



7. У вазі було 17 квіток. Після того як Данилко узяв кілька квіток, там залишилося їх 12. Скільки квіток Данилко взяв для букета? Продемонструй розв'язування задачі на моделях геометричних фігур.



Як змінюється сума  $a + b = c$  від зміни доданків?

$$(a + 1) + (b + 2) = c + \square$$

$$(a - 4) + (b - 3) = c - \square$$

## ДОДАВАННЯ ВИДУ $28 + 2$ , $75 + 15$

1.  $28 + 2 = 20 + 10 = \square$

$75 + 15 = \square + \square = \square$

2.  $31 + 9$                        $17 + 3$                        $27 + 13$                        $37 - 17$   
 $42 + 8$                        $45 + 5$                        $45 + 25$                        $37 - 0$

3.  $(7 + 41) + 2$      $(20 + 60) - 10$      $16 - 8 + 2$      $55 - (8 - 5)$   
 $20 + (5 + 5)$      $60 + (50 - 10)$      $16 - (8 + 2)$      $94 - 4 - 7$

4. Лялька коштує 25 грн, м'ячик — 10 грн,  
 сопілка — 15 грн. Яка вартість усіх предметів?



5. Устим купив блокнот за 12 грн і отримав 8 грн решти. Скільки грошей дав Устим продавцеві?

Було — ?                      Витратив — 12                      Залишилося — 8

6. Склади й розв'яжи дві задачі.

Було	Витрачено	Залишилося
50 грн	30 грн	?
?	30 грн	20 грн



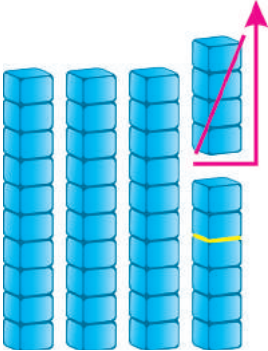
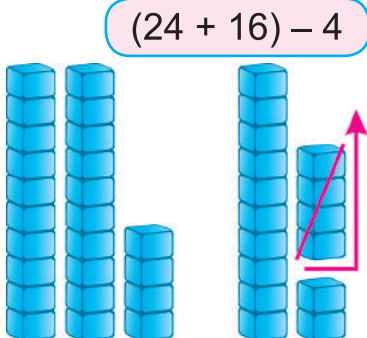
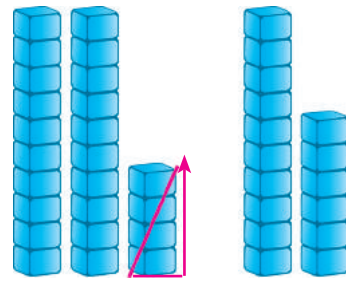
7.  $27 + 3$      $42 + 8$      $39 + 11$      $64 + 6$      $40 + 8 + 10$   
 $17 + 3$      $82 + 8$      $49 + 21$      $64 + 16$      $30 + 20 + 12$

8. Скільки діб мають 2 тижні? А 3 тижні? Використай для обчислення роздатковий матеріал.

Чи змінює результат узяття чисел у дужки? Перевір.  
 $15 - 5 - 3$      $15 - (5 - 3)$                        $12 + 5 + 5$      $12 + (5 + 5)$

## ВІДНІМАННЯ ЧИСЛА ВІД СУМИ

1. Поясни, як можна відняти число від суми двох інших чисел.

 <p>I спосіб</p>	 <p>II спосіб</p>	 <p>III спосіб</p>
$(24 + 16) - 4 =$ $= 40 - 4$	$(24 + 16) - 4 =$ $= 24 + (16 - 4)$	$(24 + 16) - 4 =$ $= (24 - 4) + 16$

Який спосіб для тебе зручніший?

2. Обчисли зручним способом.

$$(45 + 20) - 5$$

$$(30 + 38) - 8$$

$$(14 + 3) - 7$$

$$(21 + 40) - 11$$

$$(50 + 25) - 5$$

$$(65 + 13) - 8$$

3. Аліна заплатила за покупку 88 грн, а Назар сказав, що він заплатив за свою покупку більше, ніж Аліна, але менше, ніж 100 грн. Скільки могла коштувати покупка Назара?

4. Порівняй.

$$30 \text{ і } 30 + 7$$

$$50 + 10 \text{ і } 50 + 20$$

$$87 - 80 \text{ і } 87 - 7$$

$$37 \text{ і } 37 - 7$$

$$40 - 30 \text{ і } 40 - 10$$

$$2 + 24 \text{ і } 4 + 42$$

5.

$$(50 + 6) + 30$$

$$46 + 20$$

$$39 + 11$$

$$(50 + 6) - 30$$

$$47 + 20$$

$$40 + 11$$



Семеро братів мають по сестрі. Скільки всього дітей у сім'ї? Проведи дослідження відповіді за допомогою схеми або на моделях геометричних фігур.



## ВІДНІМАННЯ ЧИСЕЛ

1. Поясни виконання дій.

$$50 - 7 = 40 + 3 = \square$$

$$30 - 2 = 20 + 8 = \square$$

2. Обчисли різниці.

$$40 - 5$$

$$70 - 7$$

$$54 - 50$$

$$100 - 3$$

3.

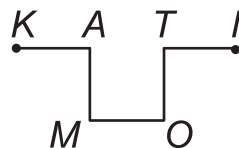
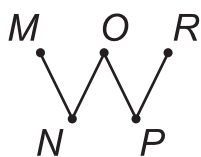
$a$	75	46	60	34	67	70	96	50
$a - 30$								
$a - 4$								

4. Склади за таблицею задачу й розв'яжи її різними способами. Продемонструй розв'язання задачі різними способами на схематичному малюнку.

Було	Змалювали	Залишилося
14 і 10	4	?



5. Довжина якої ламаної найбільша?



6.

$$50 - 3$$

$$40 - 2$$

$$60 - 8$$

$$70 - 3$$

$$90 - 9$$

$$100 - 10$$

$$(35 + 47) - 7$$

$$(35 + 47) - 5$$



$a + (b - c)$  — це сума числа  $a$  та різниці чисел  $b$  і  $c$ . А як прочитати такий вираз:  $a - (b + c)$ ?

## ВІДНІМАННЯ СУМИ ВІД ЧИСЛА

1. Прочитай. Впиши вираз на віднімання суми від числа.

$13 + 5$

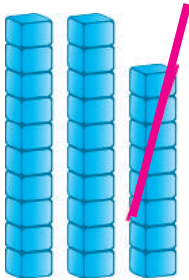
$39 - 17$

$(8 + 19) - 4$

$21 - (9 + 1)$

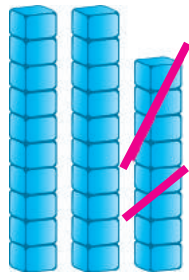
2. Поясни, як відняти суму двох чисел від третього числа.

$$28 - (4 + 2)$$



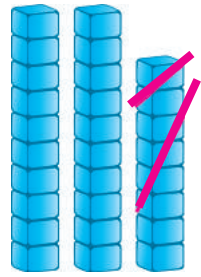
I спосіб

$$28 - (4 + 2) = \\ = 28 - 6$$



II спосіб

$$28 - (4 + 2) = \\ = 28 - 4 - 2$$



III спосіб

$$28 - (4 + 2) = \\ = 28 - 2 - 4$$

3. Поясни.  $50 - 8$

$$\begin{array}{c} \phantom{50} \\ \phantom{50} \swarrow \searrow \\ 40 \phantom{0} \phantom{0} \phantom{0} \\ \phantom{50} \phantom{0} \phantom{0} \phantom{0} \end{array}$$

$50 - 18$

$$\begin{array}{c} \phantom{50} \\ \phantom{50} \swarrow \searrow \\ 10 \phantom{0} \phantom{0} \phantom{0} \\ \phantom{50} \phantom{0} \phantom{0} \phantom{0} \end{array}$$

$70 - 4$

$$\begin{array}{c} \phantom{70} \\ \phantom{70} \swarrow \searrow \\ 60 \phantom{0} \phantom{0} \phantom{0} \\ \phantom{70} \phantom{0} \phantom{0} \phantom{0} \end{array}$$

$70 - 34$

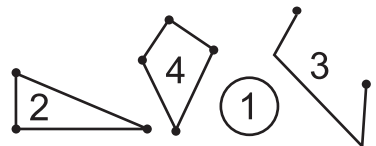
$$\begin{array}{c} \phantom{70} \\ \phantom{70} \swarrow \searrow \\ 30 \phantom{0} \phantom{0} \phantom{0} \\ \phantom{70} \phantom{0} \phantom{0} \phantom{0} \end{array}$$

4. Маса щуки 6 кг, а короп легший на 2 кг. Яка маса коропа? Яка маса обох риб?



5.  $52 \text{ кг} - 2 \text{ кг}$        $38 \text{ л} - 4 \text{ л}$        $1 \text{ дм } 7 \text{ см} - 7 \text{ см} = \square \text{ дм}$   
 $50 \text{ кг} + 50 \text{ кг}$        $38 \text{ л} + 2 \text{ л}$        $1 \text{ дм } 7 \text{ см} - 1 \text{ дм} = \square \text{ см}$

6. Якими числами позначено замкнені ламані? А багатокутники?



7.  $50 - 13$        $60 - 25$        $70 - 35$        $80 - 16$        $90 - 45$



Якою буквою позначили найбільше число в рівності  $a - 2 = b$ ? Досліді на числах.

## ВІДНІМАННЯ ВИДУ 40 – 18

1. Поясни.

$$40 - 18$$

$40 - 18 = \square$

$40 - 10 = 30$

$30 - 8 = 22$

або  $40 - (10 + 8) = \square$

$(40 - 10) - 8 =$

$30 - 8 = 22$



2.  $30 - 12$

$50 - 23$

$60 - 37$

$90 - 45$

3. Три сестрички зліпили 100 вареників. Оксана зліпила 30 вареників із сиром, Зоя — 36 вареників із вишнями, решту з маком зліпила Настя. Скільки вареників зліпила Настя? Хто зліпив вареників найменше? Найбільше?

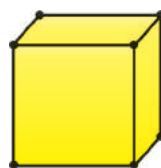
4.  $40 \text{ см} - 27 \text{ см}$   
 $20 \text{ см} - 13 \text{ см}$

$30 \text{ л} - 15 \text{ л}$   
 $50 \text{ л} - 22 \text{ л}$

$70 \text{ кг} - 25 \text{ кг}$   
 $60 \text{ кг} - 32 \text{ кг}$

$80 \text{ к.} - 18 \text{ к.}$   
 $100 \text{ к.} - 55 \text{ к.}$

5. Чим схожі й різняться фігури? Скільки вершин у куба? У кулі? Скільки граней має куб? Поставте в парах інші запитання про ці фігури.



6. Полічи п'ятірками до 55. Запиши результати додавання числа 5.

7. Запиши числа 22, 35, 57, 68 у вигляді суми розрядних доданків.

8.  $7 + 3$   
 $10 - 8$

$13 + 10$   
 $23 - 10$

$23 + 45$   
 $32 + 23$

$80 - 13$   
 $40 - 15$



Чи вистачить 15 м стрічки, щоб обшити краї скатертини завдовжки 3 м і завширшки 2 м? Виконай малюнок.



## ЗАВДАННЯ БДЖІЛКИ-ТРУДІВНИЦІ

1. Порівняй числа. Знайди їх різницю.

5 і 8

8 і 10

18 і 10

18 і 18

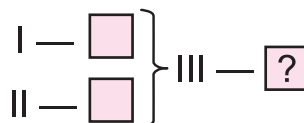
43 і 40

40 і 39

90 і 100

100 і 99

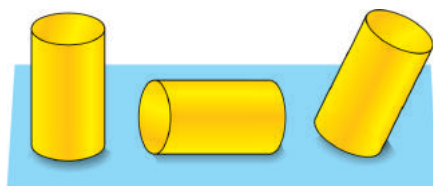
2. Склади й розв'яжи задачу за схемою і малюнком. Добери числа.



3. Як простіше виконати обчислення?

$$32 + 20 + 10 + 8$$

4. Яку форму має та частина циліндра (основа), на якій він може стояти?



5. «Наповни» десятилітрові банки водою. Скільки літрів води треба долити в кожен банку?



0 л

4 л

5 л

9 л

6.

$$8 + 2 + 7$$

$$9 + 1 + 5$$

$$4 + 4 + 2$$

$$13 - 3 - 5$$

$$17 - 4 - 3$$

$$18 + 1 - 9$$

$$60 + 30 - 10$$

$$70 - 20 - 5$$

$$90 - 10 + 5$$

7

За шапку й шкарпетки мама заплатила 40 грн. Ціна шкарпеток 10 грн. Яка ціна шапки? Що дорожче?



Яблуко треба розрізати на 4 рівні частини. Скільки найменше розрізів треба зробити? Продемонструйте дії на моделі кулі.



# ТАБЛИЧНЕ ДОДАВАННЯ Й ВІДНІМАННЯ В МЕЖАХ 20. МНОГОКУТНИК

## ДОПОВНЕННЯ ДО КРУГЛОГО ЧИСЛА

1. Зі скількох квадратиків складаються смужки? Скільки точок позначено в кожній смужці? Скільки їх не вистачає?

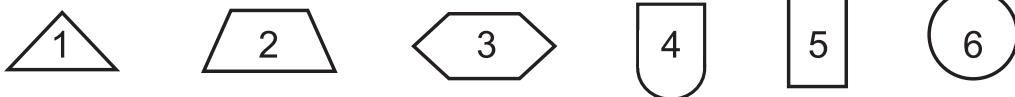


2. Запиши десятковий склад чисел 13, 17, 12, 14.  
Доповни числа 7, 8, 9 до 10. Запиши рівності.
3. У контейнері для яєць є 10 лунок. Мама купила 9 коричневих і 5 білих яєць. Скільки яєць не помістилося в контейнер? Зроби схематичний рисунок.
- 4\*. Як змінюється сума від збільшення доданка? Поясни, на скільки одиниць збільшиться сума.

$$+ 1 \begin{matrix} \curvearrowleft & 9 + 20 = \square & \curvearrowright \\ & 10 + 20 = \square & \end{matrix} ?$$

$8 + 31$	$10 + 45$
$10 + 31$	$12 + 45$

5. Які фігури не є многокутниками? Чому? Виріж кілька многокутників з паперу.



6.

$$\begin{matrix} 8 + 2 \\ 7 + 3 \end{matrix}$$

$$\begin{matrix} 9 + 1 \\ 5 + 5 \end{matrix}$$

$$\begin{matrix} 4 + 6 \\ 6 + 4 \end{matrix}$$

$$\begin{matrix} 3 + 7 \\ 2 + 8 \end{matrix}$$

$$\begin{matrix} 1 + 9 \\ 10 + 0 \end{matrix}$$

7.

- Виміряй і запиши довжини сторін чотирикутника ABCD.

A		B	$AB = \square \text{ см}$	$CD = \square \text{ см}$
D		C	$BC = \square \text{ см}$	$DA = \square \text{ см}$



Які числа треба вписати, щоб рівності були правильними?

$9 + \square + 4 = 14$

$9 + \square = 10 + 2$

$7 + \square = 10 + 1$

## ДОДАВАННЯ ВИДУ $9 + a$

1. Назви результати додавання. Скільки цифр містить сумарезультат? Що позначає цифра 1 у результаті? Якою є інша цифра?

$$10 + 2$$

$$10 + 3$$

$$10 + 6$$

$$10 + 8$$

$$10 + 9$$

2.  $9 + 4 = ?$



Число 9 сумує? Я допоможу: доповню його одиницею до 10 й додам інше число, зменшене на 1.



$$\begin{array}{r}
 9 + 4 \\
 + 1 \\
 \hline
 10 + 3 \\
 - 1 \\
 \hline
 = 13
 \end{array}
 \quad \text{або} \quad
 \begin{array}{r}
 9 + 4 \\
 \phantom{9} \wedge 3 \\
 \phantom{9} 1 \phantom{0}
 \end{array}$$

3. Поясни усно й обчисли. Запиши дії й результати.

$$\begin{array}{r}
 9 + 6 = 9 + 1 + 5 = 10 + 5 = 15 \\
 \phantom{9} \wedge 5 \\
 \phantom{9} 1 \phantom{0}
 \end{array}$$

$$9 + 2$$

$$9 + 4$$

$$9 + 6$$

$$9 + 8$$

$$9 + 3$$

$$9 + 5$$

$$9 + 7$$

$$9 + 9$$

4. Порівняй. Запропонуй друзям подібні завдання.

$$9 \text{ і } 9 + 6$$

$$9 - 1 \text{ і } 9 + 1$$

$$9 + 4 \text{ і } 9 + 6$$

$$10 - 4 \text{ і } 10 + 4$$

$$9 + 5 \text{ і } 10 + 5$$

$$10 - 4 \text{ і } 9 - 4$$

5. У класі 18 хлопчиків. Їх на 7 більше, ніж дівчаток. Скільки дівчаток у класі? Скільки всього учнів у класі? Складіть подібні завдання про учнів свого класу.



6. Знайди значення виразу  $9 + a$ , якщо  $a = 1; 2; 5; 6; 7; 9; 10$ .



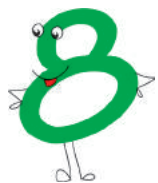
7. На першій тарілці 9 цукерок, а на другій — на 7 більше. Скільки цукерок на двох тарілках?



Ілько записав усі числа від 1 до 20. Скільки цифр написав Ілько? Придумай подібне завдання для друзів.

## ДОДАВАННЯ ВИДУ $8 + a$

1. У коробці поміщається 10 олівців. У Мирона є 8 кольорових олівців і 3 прості. Скільки олівців поміститься й скільки не поміститься в коробці? Скільки всього олівців у Мирона?
2. Поясни, як зручно додавати до 8.



$8 + 5 = ?$

$$8 + 5 = 8 + 2 + 3 = 10 + 3 = 13$$

$$\begin{array}{r} 2 \\ 3 \end{array}$$



3. Виконай письмово додавання з поясненням.

$$\begin{array}{r} 8 + 2 \\ 8 + 3 \end{array}$$

$$\begin{array}{r} 8 + 4 \\ 8 + 5 \end{array}$$

$$\begin{array}{r} 8 + 6 \\ 8 + 7 \end{array}$$

$$\begin{array}{r} 8 + 8 \\ 8 + 9 \end{array}$$

- 4.
- |         |                                 |                |                 |
|---------|---------------------------------|----------------|-----------------|
| $8 + 7$ | $9 \text{ кг} + 4 \text{ кг}$   | $31 + 9 - 8$   | $(15 - 5) + 4$  |
| $8 + 9$ | $9 \text{ л} + 4 \text{ л}$     | $42 - 2 - 7$   | $(23 - 3) - 4$  |
| $9 + 6$ | $8 \text{ м} + 4 \text{ м}$     | $30 + 40 - 5$  | $(16 + 4) - 10$ |
| $9 + 5$ | $8 \text{ грн} + 7 \text{ грн}$ | $70 - 30 - 40$ | $(41 - 1) - 40$ |

5. В автопарку 36 автомобілів: 13 із них — автобуси, а решта — вантажівки. Яких автомобілів більше? На скільки?
6. Довжина відрізка  $AB$  дорівнює 8 см. Яка довжина відрізка  $CD$ , який на 4 см довший? Побудуй ці відрізки.

7. Запиши результати додавання одноцифрових чисел до 8.

$$\begin{array}{cccc} 8 + 2 = \square & 8 + 4 = \square & 8 + 6 = \square & 8 + 8 = \square \\ 8 + 3 = \square & 8 + 5 = \square & 8 + 7 = \square & 8 + 9 = \square \end{array}$$

8. Розшифруй:  $8 + \square = 8$ ;  $8 - \triangle = 8$ ;  $\odot + \odot = 8$ .



Скільки чисел розміщено на числовому промені між «сусідніми» розрядними числами? Скільки цифр використано для їх запису? Перевір практично на промені.


## ДОДАВАННЯ ВИДУ $7 + a$

1. Доповни до 10. Запиши рівності. Прочитай їх по-різному.


10	7		3	5		
		6			1	8

2. Поясни, як виконано додавання до 7.

$$7 + 4 = 7 + 3 + 1 = 11$$



$$7 + 8 = 7 + 3 + 5 = 15$$






3. Запиши результати додавання одноцифрових чисел до 7.

$$\begin{array}{l} 7 + 4 \\ 7 + 5 \end{array}$$

$$\begin{array}{l} 7 + 6 \\ 7 + 7 \end{array}$$

$$\begin{array}{l} 7 + 8 \\ 7 + 9 \end{array}$$

4.  $26 \text{ м} + 30 \text{ м}$      $47 \text{ кг} + 13 \text{ кг}$      $28 \text{ л} + 50 \text{ л}$      $7 \text{ см} + 9 \text{ см}$   
 $40 \text{ м} - 36 \text{ м}$      $20 \text{ кг} - 5 \text{ кг}$      $70 \text{ л} - 17 \text{ л}$      $7 \text{ см} + 7 \text{ см}$

5. У банці є 37 червоних черешень, а білих — 43. Скільки  всього ягід у банці?

6. Довжина відрізка  $AB$  — 7 см, а відрізка  $CD$  — 9 см. Яка сума довжин цих відрізків у сантиметрах? У дециметрах та сантиметрах?

-  7. Упиши в рівності пропущені доданки. Звернися до № 3.

$7 + \square = 11$


$7 + \square = 13$

$7 + \square = 15$

$7 + \square = 12$

$7 + \square = 14$

$7 + \square = 16$

-  8. Який номер має ця сторінка? Як обчислити номери сусідніх сторінок? Запиши й поясни отримані рівності.



Через півроку після свого дня народження Христина сказала: «Місяць тому ми святкували День Незалежності України». У якому місяці народилася Христина? Якого місяця велася розмова? Поділіться міркуваннями.



## ЗАДАЧІ

1. Уточни тексти завдань. Розв'яжи утворені задачі.



а) У парку росло 50 дубів, а лип — 28. Посадили ще 12 лип. Скільки лип стало в парку?

б) У парку росло 50 дубів. Скільки дубів?



2. Запиши всі числа, розміщені між 20 і 40. Яке з них найменше? А найбільше? Обчисли їх різницю.

$8 + 3$	$9 + 3$	$7 + 3$	$25 - 10$	$44 - 40$
$8 + 4$	$9 + 4$	$7 + 4$	$25 - 13$	$44 - 4$

4. У банці були сливи. Коли з'їли 45 слив, то їх залишилося 44. Скільки всього слив було в банці? На скільки слив більше з'їли, ніж залишилося?

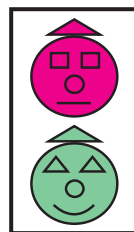
$49 - (5 + 3)$	$66 - (15 - 5)$	$(32 + 8) - 8$
$35 - (6 + 4)$	$79 - (30 - 5)$	$(41 + 9) - 9$
$80 - (14 + 6)$	$64 + (30 + 5)$	$32 + (8 - 8)$
$50 - (30 + 20)$	$21 + (21 + 21)$	$41 + (9 - 9)$



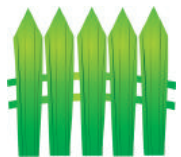
$8 + 3$	$8 + 4$	$7 + 5$	$7 + 6$	$9 + 5$	$9 + 7$
$3 + 8$	$4 + 8$	$5 + 7$	$6 + 7$	$5 + 9$	$7 + 9$



3 яких геометричних фігур складається «веселий» семафор? Накресли три з таких фігур. Підпиши їх.



Довжина дерев'яного паркану 20 м. Маляр пофарбував 16 м з одного боку. Скільки метрів паркану йому ще залишилося пофарбувати? Зроби макет або ескіз малюнка.



## ДОДАВАННЯ ВИДУ $6 + a$ , $5 + a$

1. Обчисли вирази першого ряду. Без обчислення запиши значення нижнього виразу.

$$\begin{array}{r} 9 + 3 \\ 3 + 9 \end{array}$$

$$\begin{array}{r} 8 + 6 \\ 6 + 8 \end{array}$$

$$\begin{array}{r} 7 + 8 \\ 8 + 7 \end{array}$$

$$\begin{array}{r} 4 + 8 \\ 8 + 4 \end{array}$$

$$\begin{array}{r} 5 + 9 \\ 9 + 5 \end{array}$$

2. Поясни й обчисли. Прочитай утворені рівності.

$$\begin{array}{r} 6 + 5 \\ \swarrow \quad \searrow \\ 4 \quad 1 \end{array}$$

$$\begin{array}{r} 6 + 6 \\ \swarrow \quad \searrow \\ 4 \quad 2 \end{array}$$

$$\begin{array}{r} 6 + 7 \\ \swarrow \quad \searrow \\ 4 \quad 3 \end{array}$$

$$\begin{array}{r} 6 + 8 \\ \swarrow \quad \searrow \end{array}$$

$$\begin{array}{r} 6 + 9 \\ \swarrow \quad \searrow \end{array}$$



3. Склади й запиши рівності на додавання одноцифрових чисел до 5.

$$\begin{array}{r} 5 + 6 \\ 5 + 7 \end{array}$$

$$\begin{array}{r} 5 + 8 \\ 5 + 9 \end{array}$$

4. Порівняй.

$5 + 6 \text{ і } 5 + 8$

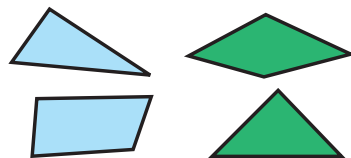
$5 + 7 \text{ і } 6 + 7$

$6 + 5 \text{ і } 8 + 5$

$6 + 9 \text{ і } 5 + 9$

5. Доповни задачу словами так, щоб вона спочатку розв'язувалася виразом  $30 + 10$ , а потім — виразом  $30 - 10$ .  
**Задача.** В одному ящику 30 пляшок йогурту, а в другому — на 10 пляшок \_\_\_\_\_. Скільки пляшок йогурту в другому ящику?

6. Які фігури зображені на рисунку? На які дві групи можна їх розділити? Знайди різні способи.



$$\begin{array}{r} 2 + 6 \\ 3 + 6 \\ 4 + 6 \end{array}$$

$$\begin{array}{r} 5 + 6 \\ 6 + 6 \\ 7 + 6 \end{array}$$

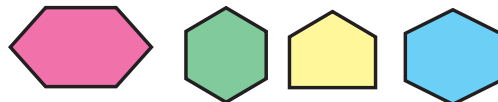
$$\begin{array}{r} 8 + 6 \\ 9 + 6 \\ 3 + 5 \end{array}$$

$$\begin{array}{r} 4 + 5 \\ 5 + 5 \\ 6 + 5 \end{array}$$

$$\begin{array}{r} 7 + 6 \\ 8 + 7 \\ 9 + 8 \end{array}$$



8. Яка фігура «зайва»?



Від суми двох чисел відними один із доданків. Яке число одержимо? Зроби висновок. Наведи приклади.

## ДОДАВАННЯ ВИДУ $4 + a$ , $3 + a$ , $2 + a$

1. Виконай обчислення зручним для себе способом.

$$\begin{array}{r} 7 + 4 \\ 4 + 7 \end{array}$$

$$\begin{array}{r} 8 + 4 \\ 4 + 8 \end{array}$$

$$\begin{array}{r} 9 + 4 \\ 4 + 9 \end{array}$$

$$\begin{array}{r} 8 + 3 \\ 3 + 8 \end{array}$$

$$\begin{array}{r} 9 + 3 \\ 3 + 9 \end{array}$$

2.  $4 + 9 = 10 + 3$   
 $\quad \quad \quad \swarrow \quad \searrow$   
 $\quad \quad \quad 6 + 3$

$$\begin{array}{r} 2 + 9 \\ 3 + 9 \end{array}$$

$$\begin{array}{r} 3 + 8 \\ 4 + 8 \end{array}$$

$$\begin{array}{r} 3 + 7 \\ 4 + 7 \end{array}$$

$$\begin{array}{r} 4 + 6 \\ 4 + 9 \end{array}$$



3. Прочитай вирази. Порівняй їх записи й значення.

$$\begin{array}{l} 3 + 8 \text{ і } 8 + 3 \\ 7 + 5 \text{ і } 5 + 7 \end{array}$$

$$\begin{array}{l} 3 + 8 \text{ і } 3 + 9 \\ 9 + 4 \text{ і } 8 + 4 \end{array}$$

$$\begin{array}{l} 9 + 3 \text{ і } 9 - 3 \\ 17 - 4 \text{ і } 17 + 4 \end{array}$$

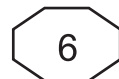
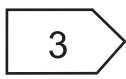
4. а) У шкільний буфет привезли кілька ящиків яблук. Після того як використали 9 ящиків яблук, їх залишилося 6. Скільки ящиків яблук було завезено в шкільний буфет?



б) У їдальню привезли молоко у двох бідонах. В одному було 20 л, а в другому — на 5 л менше. Скільки літрів молока було в другому бідоні? Скільки літрів молока було в обох бідонах?



5. Скільки многокутників на рисунку? У якому многокутнику найменше кутів? А в якому найбільше кутів?



6.

$$\begin{array}{r} 4 + 8 \\ 8 + 4 \end{array}$$

$$\begin{array}{r} 4 + 9 \\ 9 + 4 \end{array}$$

$$\begin{array}{r} 3 + 8 \\ 8 + 3 \end{array}$$

$$\begin{array}{r} 3 + 9 \\ 9 + 3 \end{array}$$

$$\begin{array}{r} 2 + 8 \\ 8 + 2 \end{array}$$

$$\begin{array}{r} 2 + 9 \\ 9 + 2 \end{array}$$

7.

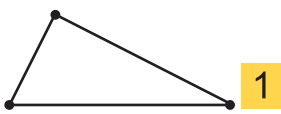
Випиши із завдання 5 номер чотирикутника.



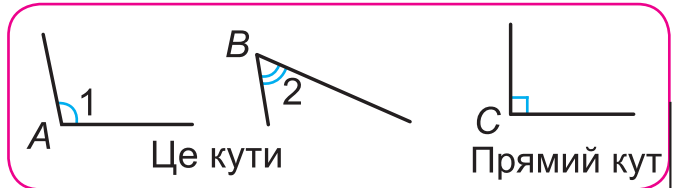
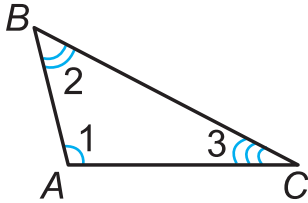
У бібліотеці на двох полицях було 18 книг. Скільки книг могло бути на одній полиці? Розглянь усі випадки на моделях геометричних фігур.

## КУТ. ПРЯМИЙ КУТ

1. Які фігури мають кути? Покажи кути прямокутника.



2. Прочитай назви кутів трикутника.



Кут утворюється двома променями, які виходять з однієї точки.

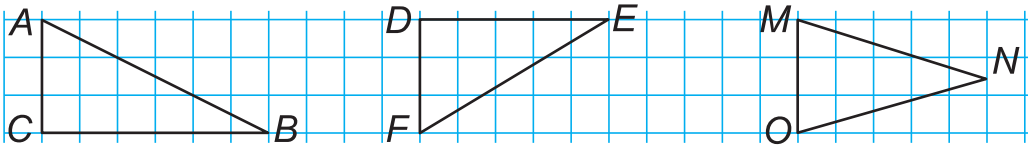
Змодельюй різні кути за допомогою паличок.

3. На сосні на висоті 16 м від землі ростуть шишки. Білка сидить на гілці на висоті 5 м від землі. Скільки метрів треба подолати білці, щоб дістатися до шишок?

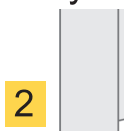
4.  $8 + 6$        $8 + 5$        $8 + 4$        $(28 - 18) + 2$   
 $9 + 6$        $9 + 5$        $9 + 4$        $(7 + 4) - 7$

5.  $9 + 2$        $9 + 4$        $9 + 6$        $9 + 8$        $8 + 3$        $8 + 5$   
 $9 + 3$        $9 + 5$        $9 + 7$        $9 + 9$        $8 + 4$        $8 + 6$

6. Який трикутник не має прямого кута? Перевір косинцем.



Утвори за зразком прямі кути з аркуша паперу. Скільки прямих кутів у кожному з варіантів зразка?



## ПОБУДОВА ПРЯМОГО КУТА

1. Виконай обчислення з коментуванням.

$$\begin{array}{r} 9 + 6 \\ 8 + 4 \end{array}$$

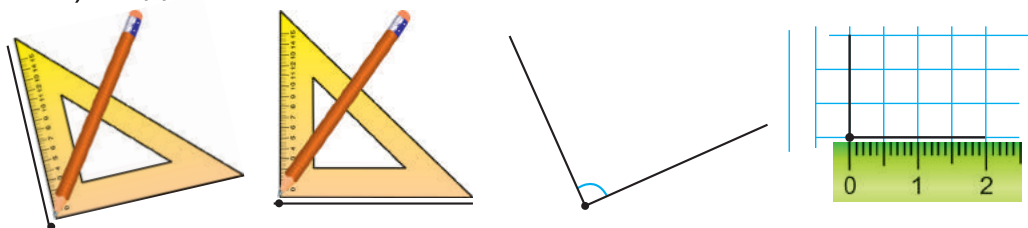
$$\begin{array}{r} 7 + 5 \\ 6 + 7 \end{array}$$

$$\begin{array}{r} 5 + 8 \\ 8 + 3 \end{array}$$

$$\begin{array}{r} 7 + 9 \\ 9 + 4 \end{array}$$

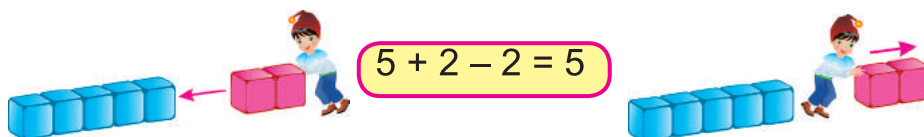
$$\begin{array}{r} 4 + 7 \\ 4 + 8 \end{array}$$

2. Побудувати прямий кут можна: 1) за допомогою косинця; 2) за допомогою лінійки й клітинок зошита.



Побудуй три прямі кути в різних положеннях.

3.



Перевір!

Якщо до числа додати, а потім відняти те саме число, то одержимо попереднє число.

4. У новому будинку 38 квартир. 25 з них уже заселені. На скільки більше в будинку заселених квартир, ніж незаселених? Запиши розв'язання задачі виразом.

5.

$$\begin{array}{r} 8 + 7 \\ 8 + 8 \end{array}$$

$$\begin{array}{r} 8 + 9 \\ 7 + 4 \end{array}$$

$$\begin{array}{r} 7 + 5 \\ 7 + 6 \end{array}$$

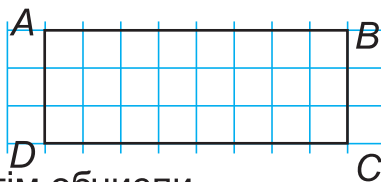
$$\begin{array}{r} 7 + 7 \\ 7 + 8 \end{array}$$

$$\begin{array}{r} 7 + 9 \\ 6 + 5 \end{array}$$

$$\begin{array}{r} 6 + 6 \\ 6 + 7 \end{array}$$

6.

Скільки прямих кутів у чотирикутнику  $ABCD$ ?



Спочатку проаналізуй запис, а потім обчисли.

$$15 - 5 + 5 - 3 + 3 - 7 + 7 - 1 + 1 - 10 + 10$$

$$15 - 5 + 3 + 5 - 3 + 7 + 1 - 1 - 7$$

Придумай подібні завдання. Попрацюйте в парі.



## ТАБЛИЦЯ ДОДАВАННЯ

1. Результат дії  $6 + 7$  розміщується на перетині відповідних стовпчика та рядка таблиці. Результат додавання цих чисел — 13.

2. Знайди за таблицею суму чисел  $3 + 5$ ;  $3 + 8$ ;  $3 + 9$ ;  $6 + 5$ ;  $6 + 8$ ;  $6 + 9$ ;  $7 + 8$ ;  $5 + 9$ ;  $9 + 5$ ;  $4 + 1$ ;  $9 + 9$ .

	1	2	3	4	5	6	7	8	9
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
2	3	4	5	6	7	8	9	10	11
3	4	5	6	7	8	9	10	11	12
4	5	6	7	8	9	10	11	12	13
5	6	7	8	9	10	11	12	13	14
6	7	8	9	10	11	12	13	14	15
7	8	9	10	11	12	13	14	15	16
8	9	10	11	12	13	14	15	16	17
9	10	11	12	13	14	15	16	17	18

3. Проаналізуй і досліди таблицю Піфагора. Сформууй та запиши склад чисел 10, 15, використовуючи її.

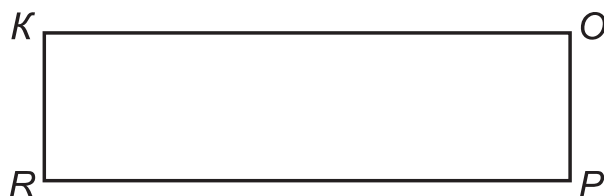
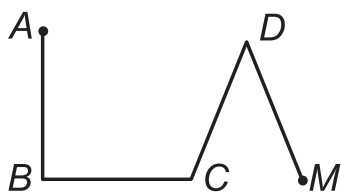
4. 8 л + 8 л  
8 л + 7 л 7 кг + 7 кг  
7 кг + 6 кг 6 см + 6 см  
6 см + 5 см 9 м + 9 м  
9 м + 8 м

5. У коробці було 25 цукерок. Іра та Юра з'їли по 5 цукерок. Скільки цукерок залишилося в коробці?  
 Поясни вирази, складені до задачі.

$$25 - 5 - 5$$

$$25 - (5 + 5)$$

6. Знайди довжину ламаних. Назви прямі кути на рисунку.



7. Користуючись таблицею, сформууй і запиши з двох одноцифрових доданків склад чисел 16, 17, 18.



У бібліотеці на двох полицках було 20 книг. Придбали нові книги й на кожную полицку поставили ще стільки книг, скільки їх там було. Скільки книг на двох полицках тепер?

## РОЗВ'ЯЗУВАННЯ ЗАДАЧ

Добери самостійно числові дані до задач та розв'яжи утворені задачі. Доповни запитання четвертої задачі.

1. У класі  учнів, з них  займаються карате,  — футболом, решта — художньою гімнастикою. Скільки учнів займається художньою гімнастикою?
2. У класній кімнаті було  учнів,  пішли на заняття з футболу. Скільки учнів залишилося в класі?
3. У класі  дівчаток,  хлопчиків. Кого більше й на скільки?



4. У класі займаються футболом  учнів, а гімнастикою — на  учні менше. Скільки...?
5. У класі було  учнів. Після того як кілька учнів пішло на заняття з фізкультури, у класі залишилося  учнів. Скільки учнів пішло на заняття з фізкультури?

## РОЗВ'ЯЗУВАННЯ ЗАДАЧ

6. Коли до класу повернулося  учнів з футболу, їх стало . Скільки учнів було в класі спочатку?
7.  учнів зі спортивного класу займаються карате,  учнів — футболу, решта  — гімнастикою. Скільки учнів у спортивному класі?
8. У спортивному класі —  футболістів, а гімнастів — на  менше. Скільки всього футболістів і гімнастів у класі?
9. У спортивному класі —  каратистів,  гімнастів, а футболістів — стільки, скільки каратистів і гімнастів разом. Скільки футболістів у класі?
10. У класі —  футболістів, каратистів — на  менше, а гімнастів — на  менше, ніж каратистів. Скільки каратистів і скільки гімнастів у класі? Скільки всього учнів у класі?
11. У класі  футболістів, а гімнастів на  більше. Скільки гімнастів і футболістів у класі?
12. Коли на тренування пішло  учнів, у класі залишилося  учнів. На скільки більше учнів було в класі, ніж на тренуванні?





## ПОВІЛЬНО, ШВИДКО. ВІДНІМАННЯ ВИДУ $11 - a$

1. Які предмети рухаються швидше, які — повільніше? Продемонструй їхню швидкість на іграшкових моделях.



2. Запиши склад чисел 4, 5, 7, 9, 3, 6 за зразком.  $4 = 1 + 3$

3. Поясни.



$$11 - 3 = 10 - 2 = 8$$

1 2

$$11 - 8 = 10 - 7$$

1 7

Інколи числа зручно віднімати частинами.

- 4.
- |          |          |          |          |
|----------|----------|----------|----------|
| $11 - 2$ | $11 - 4$ | $11 - 6$ | $11 - 8$ |
| $11 - 3$ | $11 - 5$ | $11 - 7$ | $11 - 9$ |

5. Оксанка прочитала книжку за 6 днів, а Петрик — за 11. Хто з дітей читав швидше? На скільки днів швидше прочитав(ла) книжку \_\_\_\_\_, ніж \_\_\_\_\_?

6. Шкільні змагання з тенісу тривали 8 днів, а з шахів — на 3 дні довше. Скільки днів тривали змагання з шахів?

7. Склади задачу за виразом  $11 - 4$ .

- 8.
- |          |          |          |          |          |
|----------|----------|----------|----------|----------|
| $11 - 4$ | $11 - 5$ | $11 - 8$ | $11 - 9$ | $11 - 6$ |
| $4 + 7$  | $5 + 6$  | $8 + 3$  | $9 + 2$  | $5 + 6$  |
| $7 + 4$  | $6 + 5$  | $3 + 8$  | $2 + 9$  | $6 + 5$  |

9. Зобрази від руки фігури в зошиті. Підпиши їх назву.



Я —  $\boxed{?}$  — невідоме число. Коли мене тричі збільшувати на 2 одиниці, я стаю десяткою. Яке я число?

## ВІДНІМАННЯ ВИДУ $12 - a$

1. Поясни. Продемонструй на моделях фігур.



$$12 - 3 = 10 - 1 = 9$$

$$12 - 7 = 10 - 5 = 5$$

2.

$$\begin{array}{l} 12 - 2 \\ 12 - 3 \end{array}$$

$$\begin{array}{l} 12 - 4 \\ 12 - 5 \end{array}$$

$$\begin{array}{l} 12 - 6 \\ 12 - 7 \end{array}$$

$$\begin{array}{l} 12 - 8 \\ 12 - 9 \end{array}$$

$$\begin{array}{l} 70 - 2 \\ 70 - 12 \end{array}$$

3. а) У Вадима 40 грн, а в його сестрички Ніни — на 5 грн більше. Скільки гривень у Ніни?



б) У Вадима 40 грн, а в його сестрички Ніни  грн. Скільки гривень у Вадима й Ніни разом?

4.

$$\begin{array}{l} 5 + 7 - 4 \\ 12 - 3 + 9 \end{array}$$

$$\begin{array}{l} 12 - 6 + 8 \\ 8 + 4 - 5 \end{array}$$

$$\begin{array}{l} 12 - 2 - 10 \\ 12 + 2 + 10 \end{array}$$

$$\begin{array}{l} 12 - (5 + 2) \\ (7 + 4) - 2 \end{array}$$



5. Котру годину зазначено на кожному із циферблатів?



6. Порівняй.

$$\begin{array}{l} 12 \text{ і } 12 - 3 \\ 12 \text{ і } 12 + 3 \end{array}$$

$$\begin{array}{l} 12 - 7 \text{ і } 5 \\ 12 + 7 \text{ і } 20 \end{array}$$

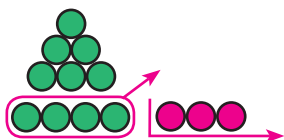
$$\begin{array}{l} 34 - 14 \text{ і } 20 \\ 34 + 14 \text{ і } 20 \end{array}$$



Перелічи 5 днів поспіль, не називаючи днів тижня й чисел місяця.

## ВІДНІМАННЯ ВИДУ $13 - a$

1. Поясни.



$$13 - 7 = 10 - 4 = 6$$

$\begin{array}{c} \swarrow \quad \searrow \\ 3 \quad 4 \end{array}$



2. Прочитай рівності. Перевір їх правильність.

$13 - 1 = 12$

$13 - 2 = 11$

$13 - 3 = 10$

$13 - 4 = 9$

$13 - 5 = 8$

$13 - 6 = 7$

$13 - 7 = 6$

$13 - 8 = 5$

$13 - 9 = 4$

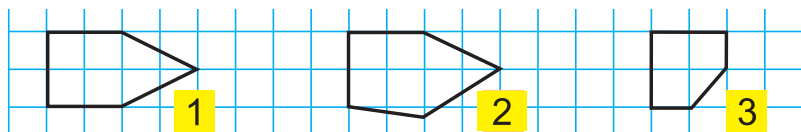
$13 - 10 = 3$

$13 - 11 = 2$

$13 - 12 = 1$

3. Гончар виліпив глечики з 65 кг мокрої глини. Після сушіння їх маса зменшилася на 32 кг. Якою стала маса глечиків після сушіння? Склади задачу на додавання з цими даними.

4. Який із поданих п'ятикутників має 3 прямі кути? Який многокутник має найменше прямих кутів? Побудуй ці фігури на аркуші в клітинку. Придумай подібні завдання для друзів.



5.

$13 - 4$

$13 - 5$

$13 - 6$

$13 - 7$

$13 - 8$

$13 - 9$

$9 + 4$

$5 + 8$

6.

Із 10 кг яблук після сушіння отримали 4 кг сухофруктів. Скільки кілограмів води випарувалося під час сушіння? Склади й розв'яжи задачу на додавання з цими даними. Які ще фрукти можна сушити?



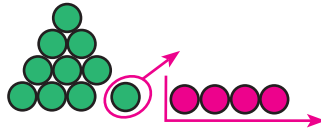
Поясни спосіб обчислення. Напиши власні приклади.

$8 + 7 = 10 + 5 = 15$

$13 - 5 = 10 - 2 = 8$

## ВІДНІМАННЯ ВИДУ $14 - a$

1. Поясни.



$$14 - 5 = 10 - 1 = 9$$

4 1



2.

$14 - 5$

$14 - 6$

$14 - 7$

$14 - 8$

$14 - 9$

3. У Ярика було 14 грн. Після того як він купив морозиво, у нього залишилося 5 грн. Яка ціна морозива?

4.

$10 \text{ см} = \square \text{ дм}$

$2 \text{ дм} = \square \text{ см}$

$12 \text{ см} = \square \text{ дм } \square \text{ см}$

$2 \text{ дм } 3 \text{ см} = \square \text{ см}$

$57 \text{ см} = \square \text{ дм } \square \text{ см}$

$7 \text{ дм } 5 \text{ см} = \square \text{ см}$

5.

$11 - 3$

$13 + 4$

$14 - 2$

$21 + 30$

$11 - 4$

$13 + 5$

$14 - 3$

$36 + 20$

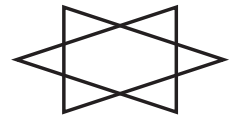
$11 - 9$

$12 + 8$

$14 - 6$

$50 + 23$

6. Скільки трикутників на рисунку? Запропонуй подібне завдання.



7.

$12 - 4$

$13 - 4$

$14 - 4$

$20 + 36$

$12 - 5$

$13 - 5$

$14 - 5$

$25 + 60$

$12 - 8$

$12 - 8$

$14 - 8$

$17 + 50$

8.

Зі смужок паперу різної довжини утвори трикутник, чотирикутник, п'ятикутник. Скільки смужок потрібно для цього?

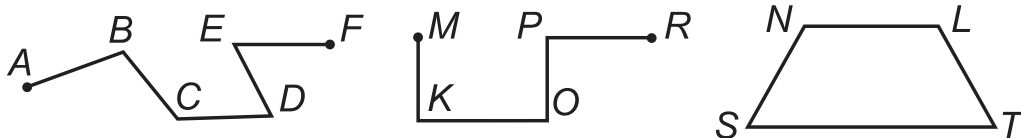


У живому куточку школи є 5 кроликів, 6 хом'ячків і 3 папуги. Скільки тварин у шкільному живому куточку? Як слід доглядати звірят?



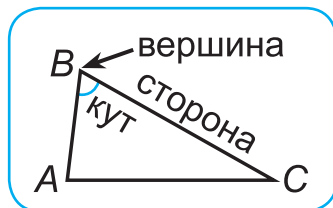
## МНОГОКУТНИК. ЙОГО ЕЛЕМЕНТИ

1. Яка з ламаних утворює багатокутник?



2. Скільки кутів має трикутник? Чотирикутник? Восьмикутник? Двадцятикутник? Скільки сторін?

3. Скільки кутів, сторін, вершин має трикутник? Покажи їх. Змоделюй із паличок, зі смужок паперу будь-який чотирикутник.



4. Бабуся придбала 12 кольорових мотків вовни. Із трьох мотків вона сплела для онучки шапку, а ще з трьох — шарфик. Решту використала на светрик. Скільки мотків вовни пішло на светрик? Запиши розв'язання задачі виразом.

5.  $8 + 6$   
 $14 - 6$   
 $14 - 8$

$7 + 7$   
 $14 - 7$   
 $14 - 0$

$36 - 6$   
 $99 - 9$   
 $54 - 4$

$15 - 3$   
 $75 - 3$   
 $66 - 5$

6. Запиши й обчисли:

суму чисел 9 і 6, різницю чисел 13 і 8;

суму числа 5 і різниці чисел 20 та 10.



$9 + 5$   
 $14 - 5$

$6 + 8$   
 $14 - 8$

$14 - 6$   
 $14 + 0$

$(24 - 3) + 21$   
 $20 + (8 + 9)$



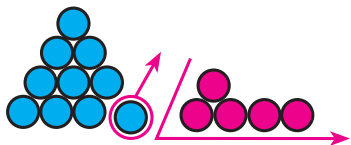
8. Скільки сторін, кутів та вершин має шестикутник? Зобрази будь-який шестикутник  $ABCDEF$ . Із дроту зроби модель двох різних шестикутників.



У склянку з водою поставили чайну й столову ложки. Яка з ложок занурена у воду глибше? Перевір свою здогадку.

## ВІДНІМАННЯ ВИДУ $15 - a$

1. Поясни.



$$15 - 6 = 10 - 1 = 9$$

$$\begin{array}{c} \swarrow \quad \searrow \\ 5 \quad 1 \end{array}$$

$$15 - 6 = 9$$



2.  $15 - 6$

$15 - 7$

$15 - 8$

$15 - 9$

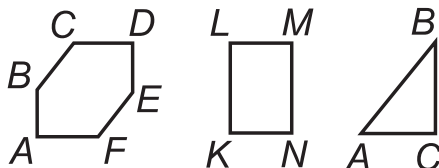
3. У лісі танцювали 9 ведмедів і 5 лисичок. Доповни умову двома запитаннями. Розв'яжи задачі.

В. —  }  
Л. —  }



В. —  на   
Л. —

4. Кожна з фігур має прямі кути. Визнач і назви їх.



5. Яка довжина відрізка  $AB$ , якщо він на 4 см довший за відрізок  $CD$ ? Накреси відрізок  $AB$ .



6.

$$\begin{array}{l} 15 - 1 \\ 15 - 2 \\ 15 - 3 \end{array}$$

$$\begin{array}{l} 15 - 4 \\ 15 - 5 \\ 15 - 6 \end{array}$$

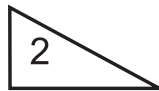
$$\begin{array}{l} 15 - 7 \\ 15 - 8 \\ 15 - 9 \end{array}$$

$$\begin{array}{l} 80 + 7 \\ 87 - 7 \\ 87 - 80 \end{array}$$

$$\begin{array}{l} (49 + 10) - 9 \\ 49 + 1 - 9 \\ 49 + (10 - 9) \end{array}$$

7.

Які з фігур не є багатокутниками? Чому?

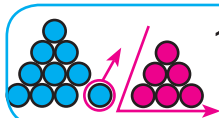


Катруся, Ганнуся і Степанко зустрілися й одночасно вирушили в магазин. Катруся йде швидше за Ганнуся, але повільніше, ніж Степанко. Хто з дітей прийде в магазин першим? Хто останнім? Покрокуйте. Перевірте.

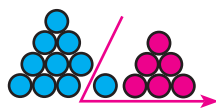
## ВІДНІМАННЯ ВИДУ $16 - a$

1. Поясни.

$$16 - 7 = 9$$



$$16 - 7 = 10 - 1 = 9$$



$$16 - 7 = 9$$

2.  $16 - 1$   
 $16 - 2$   
 $16 - 3$

$16 - 4$   
 $16 - 5$   
 $16 - 6$

$16 - 7$   
 $16 - 8$   
 $16 - 9$

$23 + 54$   
 $54 - 23$   
 $27 + 33$

3. Маса поросятка 26 кг. Воно на 20 кг легше, ніж телятко. Яка маса телятка?

Доповни схему задачі.

П.  $\overline{\hspace{10em}}$  26 кг

Т.  $\overline{\hspace{10em}}$



Які інші запитання можна поставити до умови?

4.  $26 \text{ см} + 60 \text{ см}$   
 $48 \text{ см} - 7 \text{ см}$

$27 \text{ кг} - 4 \text{ кг}$   
 $51 \text{ кг} + 9 \text{ кг}$

$70 \text{ грн} + 8 \text{ грн}$   
 $70 \text{ грн} + 28 \text{ грн}$

5. Чому дорівнює маса пакета з картоплею?



6.  $16 - 9$   
 $16 - 7$

$16 - 6$   
 $16 - 5$

$15 - 9$   
 $15 - 8$

$15 - 6$   
 $15 - 4$

$34 \text{ к.} + 30 \text{ к.}$   
 $34 \text{ к.} + 4 \text{ к.}$

7. Маса гуски 5 кг, поросяти — 20 кг, а теляти — 42 кг. Яка маса трьох тварин разом?



На дивані сидять Петрик, Сергійко й Миколка. Скількима різними способами можна їх розсадити? Продемонструйте різні ситуації.

## ВІДНІМАННЯ ВИДУ $17 - a, 18 - a$

1. Поясни способи віднімання.

$$17 - 8 = 7 + 1$$

$$17 - 9 = 7 + 2$$

$$18 - 9 = 8 + 1$$

$$18 - 9 = 10 + 8 = 9$$



2. Прочитай.

$17 - 8 = 9$

$17 - 9 = 8$

$18 - 9 = 9$

3. У шкільній їдальні для приготування компоту використали 5 кг груш, а яблук — на 2 кг більше. Скільки кілограмів фруктів використали для компоту?



План розв'язання

1. Скільки кілограмів яблук використано для компоту?
2. Скільки кілограмів фруктів використано для компоту?

4. Склади з кожної рівності по дві рівності на віднімання.

$7 + 6 = 13$

$30 + 40 = 70$

5. Запиши вирази й обчисли їх значення.

До 7 додати 5  
9 збільшити на 4

Від 16 відняти 8  
18 зменшити на 9

6. Обчисли значення виразів, у яких від'ємник — число 8.

$17 - 9$   
 $17 - 8$

$18 - 9$   
 $18 - 8$

$16 - 8$   
 $16 - 9$

$8 - 3$   
 $15 - 8$

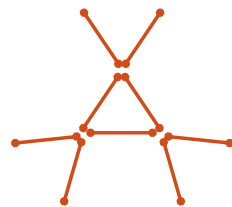
7. На скільки найдовша ланка довша за найкоротшу?



Постав інші запитання до вправи.



Перекладі дві палички так, щоб отримати три трикутники. Склади подібні завдання.





## ПЕРИМЕТР МНОГОКУТНИКА

1. Знайди довжину замкненої ламаної (многокутника).

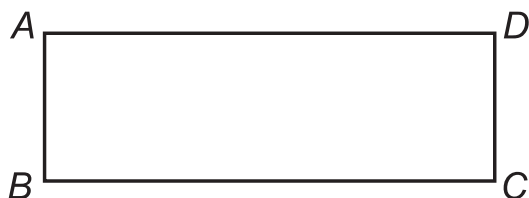
$$AB = \square \text{ см}$$

$$CD = \square \text{ см}$$

$$BC = \square \text{ см}$$

$$DA = \square \text{ см}$$

$$P = \square + \square + \square + \square \text{ (см)}$$



2. Периметром многокутника називають суму довжин усіх його сторін. Позначають периметр буквою  $P$ .

Периметр (з давньогрецької) — вимірюю навколо.

3. Який периметр трикутника, усі сторони якого по 6 см?

4. Для старших класів придбали 15 комп'ютерів, для молодших — на 10 комп'ютерів менше. Скільки всього комп'ютерів придбано? Розв'яжи задачу. Сформулуй повну відповідь.

5. Запиши вирази, використовуючи дужки. Обчисли.

Від суми чисел 20 і 10 відняти 30.

Від різниці чисел 20 і 10 відняти 10.

$$\begin{array}{l} 8 + 3 \\ 9 + 3 \\ 10 + 3 \end{array}$$

$$\begin{array}{l} 12 - 3 \\ 13 - 4 \\ 14 - 5 \end{array}$$

$$\begin{array}{l} 20 - 3 \\ 40 - 5 \\ 50 - 6 \end{array}$$

$$\begin{array}{l} 31 - 10 - 10 \\ 31 + 10 + 10 \\ 42 - 10 + 10 \end{array}$$



$$\begin{array}{l} 11 - 4 \\ 12 - 4 \end{array}$$

$$\begin{array}{l} 13 - 4 \\ 14 - 4 \end{array}$$

$$\begin{array}{l} 6 + 4 \\ 7 + 4 \end{array}$$

$$\begin{array}{l} 8 + 4 \\ 9 + 4 \end{array}$$

$$\begin{array}{l} 52 + (20 - 10) \\ 52 - (10 + 20) \end{array}$$



8. Для школи придбали 20 спортивних м'ячів і стільки ж — для дитячого садка. Скільки м'ячів придбали для школи й дитячого садка разом? Склади й розв'яжи подібну задачу.



Скільки доданків матиме сума довжин сторін трикутника? А стокутника? Попрацюйте в парі. Ставте подібні запитання й відповідайте по чергову.



## ЗМІНА РІЗНИЦІ ВІД ЗМІНИ ЗМЕНШУВАНОВОГО

1. Прочитай вирази по-різному. Використовуй слова:

додати, плюс, збільшити, сума;

$9 + 6$

$15 + 4$

відняти, мінус, зменшити, різниця.

$15 - 9$

$20 - 10$

2. Простеж, як змінюються зменшувані й відповідні їм різниці.

$$\begin{array}{l} -1 \quad \left\{ \begin{array}{l} 17 - 8 = 9 \\ 16 - 8 = 8 \\ 15 - 8 = 7 \end{array} \right. \quad -1 \end{array}$$

$$\begin{array}{l} +2 \quad \left\{ \begin{array}{l} 15 - 9 = \square \\ 16 - 9 = \square \\ 17 - 9 = \square \end{array} \right. \quad +2 \end{array}$$



Чи погоджуєшся ти з висновком? Сформулюй свій висновок.

Якщо зменшуване зменшується, то й різниця зменшується на стільки ж одиниць. Навпаки: при збільшенні зменшуваного збільшуватиметься й різниця.

Як можна використати цю залежність при обчисленнях?  
Скористайся рівностями:  $20 - 5 = 15$ ,  $23 - 5 = 15 + 3 = 18$

3. Доповни задачу, щоб вона розв'язувалася відніманням або додаванням (за твоїм вибором).

**Задача.** У першому класі 13 дівчаток, а в другому — на 2 дівчинки \_\_\_\_\_. Скільки ...?

4. Відними число 7 від чисел 10, 11, 12, 13, 14, 15, 16.

5.

$$\begin{array}{l} 1 + 5 \\ 2 + 5 \\ 3 + 5 \end{array}$$

$$\begin{array}{l} 4 + 5 \\ 5 + 5 \\ 6 + 5 \end{array}$$

$$\begin{array}{l} 7 + 5 \\ 8 + 5 \\ 9 + 5 \end{array}$$

$$\begin{array}{l} 6 - 5 \\ 7 - 5 \\ 8 - 5 \end{array}$$

$$\begin{array}{l} 9 - 5 \\ 10 - 5 \\ 11 - 5 \end{array}$$

$$\begin{array}{l} 12 - 5 \\ 13 - 5 \\ 14 - 5 \end{array}$$

6.

Запиши 4 вирази, у яких зменшуване й від'ємник однакові.  
Чому дорівнює їх різниця? Зроби узагальнення.



Я —  $\square$  — невідоме число. Коли мене тричі зменшувати на 5, я стану десяткою. Яке я число?

## ЗМІНА РІЗНИЦІ ВІД ЗМІНИ ВІД'ЄМНИКА

1.  $17 - 9$     $19 - 9$     $17 - 7$     $17 - 8$     $17 - 6$     $18 - 8$

2. Досліди зміни в таблиці. Чи правильне твердження? Перевір.

Зменшуване	15	15	15	15
Від'ємник	5	6	7	8
Різниця	10	9	8	7

Що більше відніма-  
тиму, то менше зали-  
шатиметься.



3. Простеж, як змінюються значення від'ємника й різниці.

Зменшуване	20	20	20	20	20	20	20
Від'ємник	10	9	8	7	6	5	4
Різниця	10						

Зроби власний висновок.

4. У букеті 5 троянд, 3 тюльпани, а ромашок стільки, скільки троянд і тюльпанів разом. Скільки всього квітів у букеті?

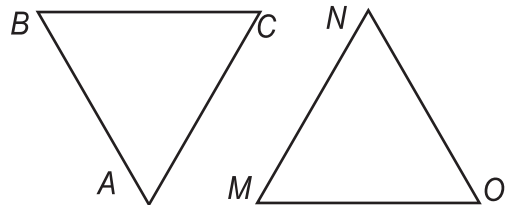
Розв'яжи задачу за планом. Виконай схематичний «букет» у зошиті.



- 1) Скільки ромашок у букеті?
- 2) Скільки всього квітів у букеті?

5.  $1 + 6$     $4 + 6$     $7 + 6$     $7 - 6$     $10 - 6$     $13 - 6$   
 $2 + 6$     $5 + 6$     $8 + 6$     $8 - 6$     $11 - 6$     $14 - 6$   
 $3 + 6$     $6 + 6$     $9 + 6$     $9 - 6$     $12 - 6$     $15 - 6$

6. Знайди й порівняй периметри трикутників. Якими є ці трикутники?



7. Випиши вирази, значенням яких є число 15.

$8 + 7$     $7 + 8$     $85 - 70$     $10 + 5$     $5 - 0$   
 $30 - 15$     $28 - 13$     $9 + 7$     $9 + 9$     $0 + 0$



У яких геометричних фігурах суми чисел рівні між собою?

$40$     $25$     $45$     $30$     $5$     $25$     $10$     $20$     $30$     $20$     $25$

## ПЕРЕВІРКА ДОДАВАННЯ

1. Доведи, що числа 15, 9 і 6 утворюють «родину» чисел.

$$\square + \square = \square$$

$$\square - \square = \square$$

$$\square - \square = \square$$

2. Знайди невідомий доданок. Сформулюй правило.

$$\square + 7 = 13$$

$$6 + \square = 14$$

$$a + \square = c$$

$$\square + 8 = 15$$

$$9 + \square = 16$$

$$\square = c - a$$

3. Вибери по три взаємопов'язані рівності.

$$70 + 20 = 90$$

$$8 + 9 = 17$$

$$9 + 8 = 17$$

$$90 - 20 = 70$$

$$20 + 70 = 90$$

$$17 - 8 = 9$$

Правильність виконання додавання можна перевірити:

- 1) за допомогою переставного закону додавання;
- 2) відніманням від суми одного з доданків.

4. У вазі було 6 яблук. Мама доклала ще 5 груш та 3 апельсини. Скільки фруктів доклала мама? Скільки всього фруктів стало у вазі?



5.

$$1 + 7$$

$$8 - 7$$

$$4 + 7$$

$$11 - 7$$

$$7 + 7$$

$$14 - 7$$

$$2 + 7$$

$$9 - 7$$

$$5 + 7$$

$$12 - 7$$

$$8 + 7$$

$$15 - 7$$

$$3 + 7$$

$$10 - 7$$

$$6 + 7$$

$$13 - 7$$

$$9 + 7$$

$$16 - 7$$

6.

$$1 + 8$$

$$9 - 8$$

$$4 + 8$$

$$12 - 8$$

$$7 + 8$$

$$15 - 8$$

$$2 + 8$$

$$10 - 8$$

$$5 + 8$$

$$13 - 8$$

$$8 + 8$$

$$16 - 8$$

$$3 + 8$$

$$11 - 8$$

$$6 + 8$$

$$14 - 8$$

$$9 + 8$$

$$17 - 8$$



Дмитрик написав числа 1 і 2, Миколка продовжив цей ряд, дописавши суму цих чисел: 1, 2, 3. Дмитрик дописав суму останніх двох чисел: 1, 2, 3, 5... Продовж цей ряд.

## ПЕРЕВІРКА ВІДНІМАННЯ

1. Перевір, чи віднімання виконано правильно.

$18 - 3 = 15$

$17 - 8 = 9$

$76 - 21 = 55$

$15 + 3 = 18$

$9 + 8 = \square$

$21 + 55 = \square$

$18 - 15 = \square$

$17 - 9 = 8$

$76 - 55 = \square$

2. Правильність виконання віднімання можна перевірити додаванням і відніманням.



Наведи власні приклади перевірки.

3. Склади й розв'яжи задачі за малюнком і короткими умовами. Встав потрібні числа.



Було — 10  
Поїхало — 6  
Залишилося — ?

Було — ?  
Поїхало — 6  
Залишилося —

Було — 10  
Поїхало — ?  
Залишилося —

4.  $1 + 9$      $10 - 9$      $4 + 9$      $13 - 9$      $7 + 9$      $16 - 9$   
 $2 + 9$      $11 - 9$      $5 + 9$      $14 - 9$      $8 + 9$      $17 - 9$   
 $3 + 9$      $12 - 9$      $6 + 9$      $15 - 9$      $9 + 9$      $18 - 9$

5. Порівняй.    1 грн і 10 к.    1 грн і 100 к.    20 грн і 100 к.

6. З кожної рівності склади по дві рівності на віднімання.

$17 + 2 = \square$     Склади за трьома рівностями задачі про  
 $72 + 15 = \square$     вибрані тобою предмети.

7. 75 к. — 50 к.

35 к. + 15 к.

1 грн — 50 к.



Заповни порожні клітинки так, щоб сума чисел в усіх стовпчиках була однаковою. Сплануй, із чого починати.

1		0	1		
9	7	11		5	
	4	1	3		



## ЗАВДАННЯ БДЖІЛКИ-ТРУДІВНИЦІ

- а) Перший доданок 14 збільшили на 6, другий не змінили.  
Як змінилася сума?  
б) Зменшуване 58 збільшили на 2, від'ємник залишили без змін. Як змінилася різниця?  
в) Зменшуване не змінили, від'ємник 30 зменшили на 2.  
Як змінилася різниця?

Постав подібні завдання однокласникам.

- Перевір, чи правильно виконано дії.

$7 + 8 = 14$

$38 + 12 = 50$

$13 - 6 = 7$

$89 - 53 = 46$

- Запиши вирази й обчисли їх значення.

Суму 25 і 31 збільш на 10.

Різницю 15 і 5 збільш на 3.

Суму 35 і 42 зменш на 10.

Різницю 45 і 32 зменш на 4.

- Чому числа, записані ліворуч, менші? Продемонструй порівняння на числовому промені.

3 і 23  
5 і 52

7 і 19  
73 і 79

22 і 23  
50 і 52

0 і 5  
0 і 59

27 і 77  
34 і 84

- Чому числа, записані праворуч, більші? Для пояснення використай склад чисел.

8 і 9  
5 і 6

7 і 17  
9 і 19

34 і 36  
88 і 89

75 і 85  
85 і 95

- В одній нірці жило 17 мишенят, а в іншій — на 5 менше. Скільки мишенят жило у двох нірках? Які казки про мишенят ти знаєш?



Заповни порожні клітинки так, щоб сума чисел в усіх стовпчиках і рядочках була однаковою. Чому дорівнює ця сума?

	1	
	5	
2	9	

## ЗНАХОДЖЕННЯ НЕВІДОМОГО ВІД'ЄМНИКА

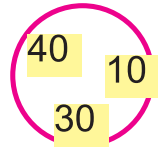
1. Обчисли. Укажи найбільші й найменші від'ємники.

$30 - 4$

$90 - 40$

$72 - 32$

2. Назви числа при відніманні. Поясни, як знайти невідоме зменшуване й невідомий від'ємник. Скористайся залежністю чисел у «родині».



$40 - 10 = 30$

$30 + 10 = 40$

$40 - 30 = 10$

3. Щоб знайти невідомий від'ємник, достатньо від зменшуваного відняти різницю.

$$\begin{aligned} 10 - a &= 7 \\ a &= 10 - 7 \\ a &= 3 \end{aligned}$$

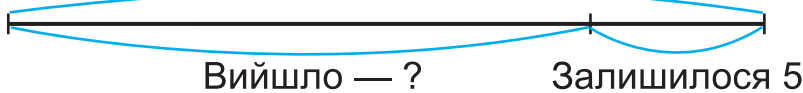


Чи правильний висновок Мудрика? Перевір.

4. У класі 20 учнів. Коли на перерву вийшло кілька учнів, то в класі їх залишилося 5. Скільки учнів вийшло на перерву?



Було 20



Перекажи текст задачі за схемою.

\* На скільки більше учнів залишилося, ніж вийшло?

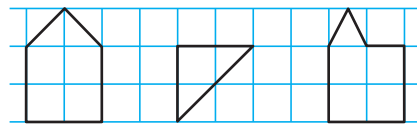
5.  $12 - \square = 8$

$17 - \square = 8$

$96 - \square = 90$



6. Скільки прямих кутів має кожен многокутник? Виконай рисунки й запиши кількість кутів.



7.  $7 - \square = 5$

$31 - \square = 21$

$20 + 3 = \square$

$17 - \square = 12$

$53 - \square = 30$

$45 - 5 = \square$



Підручник з математики стоїть на полиці сьомим ліворуч, а якщо лічити справа, то — восьмим. Скільки книжок на полиці? Сформулюй подібне завдання друзям.

## СКЛАДЕНА ЗАДАЧА

1. Уранці з аеродрому вилетіло 6 літаків, опівдні — на 4 літаки більше. Скільки літаків вилетіло з аеродрому опівдні? (Проста задача)

2. Уранці з аеродрому вилетіло 6 літаків, опівдні — на 4 літаки більше. Скільки всього літаків вилетіло з аеродрому вранці й опівдні? (Складена задача)  
Порівняй задачі № 1 і № 2. Поясни їх розв'язання.

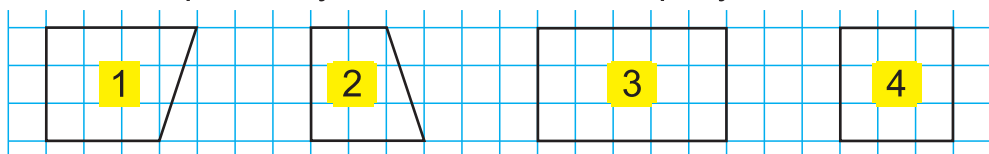
3. Розв'яжи складену задачу.

На аеродром з польоту повернулися опівдні 10 літаків, а увечері — на 4 менше. Скільки всього літаків повернулося опівдні й увечері? Скільки дій потрібно виконати для розв'язання задачі? Яка це задача: проста чи складена?

4.

$36 + 20$	$94 - 60$	$27 + 2$	$8 + 5$
$75 - 30$	$31 + 9$	$34 - 3$	$4 + 8$
$89 - 70$	$65 + 20$	$82 + 4$	$13 - 7$

5. Скільки прямих кутів має кожен чотирикутник?



6. Оленка прочитала 4 казки зі збірки. Потім братик прочитав їй ще 6 казок, а мама — решту. Усього в збірці 20 казок. Скільки казок прочитала мама? З ким ти читаєш казки?

7.

$13 - 6$	$8 + 7$	$19 - 10$	$32 + 10$
$15 - 6$	$8 + 6$	$19 - 9$	$32 - 10$



Між двома сусідніми поверхами будинку 20 сходинок. Скільки сходинок треба пройти Романові, щоб піднятися на четвертий поверх? Виконай схематичний рисунок.



## ПРЯМОКУТНИК

1. Поділи многокутники на дві групи.

За якою ознакою здійснено поділ?



2. Назви ті чотирикутники, у яких всі кути прямі.



Як би ти назвав/назвала такі чотирикутники?

3. Чотирикутник, у якого всі кути прямі, називають прямокутником.



4. Перевір, чи ці чотирикутники — прямокутники.

Порівняй периметри прямокутників  $ABCD$  і  $MNPO$ .



5. У лісовій школі навчалося 20 лисичок, а зайчиків — на 5 менше. Білочок навчалося стільки, скільки лисичок та зайчиків разом. Скільки учнів у лісовій школі?

План розв'язання

1) Дізнаюся, скільки зайчиків у школі.

2) Дізнаюся, скільки білочок у школі.

3) Визначу, скільки всіх учнів у школі.



$$\begin{array}{r} 17 - 8 \\ 16 - 7 \end{array}$$

$$\begin{array}{r} 20 + 8 \\ 28 - 8 \end{array}$$

$$\begin{array}{r} 50 - 15 \\ 50 - 35 \end{array}$$

$$\begin{array}{r} 49 + 11 \\ 79 + 21 \end{array}$$



7. На зиму білка зробила в дуплі запаси: 20 грибів, 15 жолудів і 35 лісових горішків. Скільки харчів запасла білка? Чи дбаєте ви про звірів узимку?



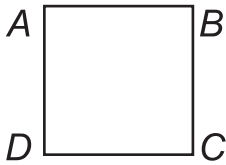
8. Змоделюй із дроту кілька прямокутників.



Володя зайшов у ліфт на четвертому поверсі. Він піднявся на 2 поверхи, поговорив із другом, а потім проїхав ліфтом 3 поверхи. На якому поверсі міг вийти з ліфта Володя?

## КВАДРАТ

1. Знайди периметри прямокутників  $ABCD$  і  $KNOP$ . Чим різняться ці прямокутники?

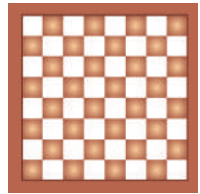


2. Прямокутник, у якого всі сторони рівні, називають квадратом.



Як по-іншому можна описати квадрат?

3. Які предмети на малюнку мають форму квадрата?



Назві інші предмети квадратної форми.

Виріж із паперу три різні квадрати.

4. На святкову гірлянду діти вірізали 30 трикутників і 20 кружечків, а квадратів — стільки, скільки трикутників і кружечків разом. Скільки всього вирізаних фігур на гірлянді?

5. Знайди значення виразу  $70 - b$ , якщо  $b = 11; 12; 13; 14$ .

6. Знайди значення виразу  $a - 7$ , якщо  $a = 11; 12; 13; 14; 15$ .

7. У Грицька 6 іграшкових машинок, а в Богданка — на 4 більше. Скільки іграшкових машинок у Назарка, якщо в нього їх стільки, скільки в Богданка?

8. Виготов аплікацію-малюнок із кольорових прямокутників.



У сім'ї четверо дітей: Оленка, Тарасик, Наталка і Яринка. Двоє з них прибирали в кімнаті. Назві всі можливі пари дітей, котрі прибирали. Як ти допомагаєш у сім'ї?

# ДОДАВАННЯ Й ВІДНІМАННЯ З ПЕРЕХОДОМ ЧЕРЕЗ РОЗРЯД. ВЕЛИЧИНИ

## ДОДАВАННЯ ВИДУ $45 + 7$

1. Полічи десятками в прямому й зворотному порядку.
2. Поясни додавання чисел частинами.



I спосіб

$$45 + 7 = 50 + 2 = \square$$

Diagram showing the decomposition of 7 into 5 and 2. An arrow points from 5 to 45, and another arrow points from 2 to 50.

II спосіб

$$45 + 7 = 40 + 12 = \square$$

Diagram showing the decomposition of 45 into 40 and 5. An arrow points from 5 to 45, and another arrow points from 12 to 40.

- 3.
- |          |          |          |          |
|----------|----------|----------|----------|
| $8 + 4$  | $9 + 7$  | $5 + 8$  | $7 + 5$  |
| $28 + 4$ | $39 + 7$ | $25 + 8$ | $47 + 5$ |
| $38 + 4$ | $69 + 7$ | $55 + 8$ | $67 + 5$ |
| $78 + 4$ | $89 + 7$ | $75 + 8$ | $87 + 5$ |

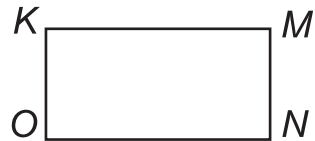
4. На спортивному майданчику 18 дітей грали у футбол, 12 дітей — у волейбол, 10 дітей — у баскетбол і 8 дітей бігали по доріжці. Скільки дітей було на спортивному майданчику?

5. Скільки вершин, сторін і кутів у прямокутника  $KMNO$ ?

Доповни речення.

Вершини:  $K$ , ...      Кути:  $OKM$ , ...

Сторони:  $KM$ , ...



Чи є в прямокутника рівні сторони? Які?



$$\begin{aligned} 6 + 9 \\ 26 + 9 \\ 56 + 9 \end{aligned}$$

$$\begin{aligned} 4 + 9 \\ 44 + 9 \\ 74 + 9 \end{aligned}$$

$$\begin{aligned} 12 - 3 \\ 15 - 6 \\ 14 - 5 \end{aligned}$$

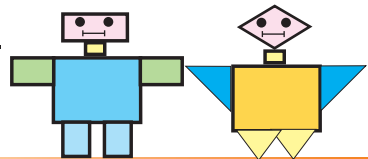
$$\begin{aligned} 17 - 8 \\ 18 - 9 \\ 13 - 4 \end{aligned}$$



7. На гілці сиділо 3 синички. До них прилетіли ще 6 синичок і 4 горобчики. Скільки всього пташок стало на гілці?



Створи малюнки-аплікації з вирізаних фігур або на комп'ютері.



## ВЛАСТИВОСТІ ДІЙ

1. Поясни віднімання числа від суми й суми від числа.

$$37 - 5 = (30 + 7) - 5 = \begin{cases} 37 - 5 \\ 30 + (7 - 5) \\ 30 - 5 + 7 \end{cases}$$


$$32 - (10 + 2) = \begin{cases} 32 - 12 \\ 32 - 10 - 2 \\ 32 - 2 - 10 \end{cases}$$



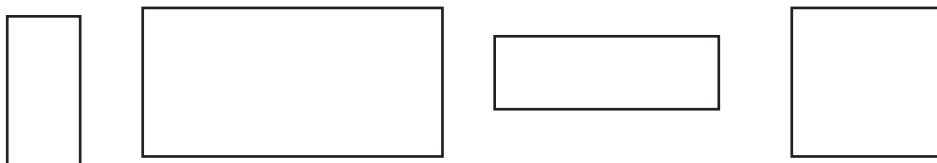
Обчисли:

$$45 - 3$$

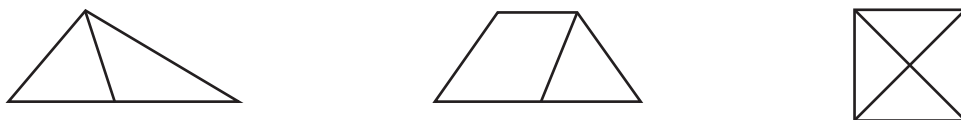
$$79 - 29$$

2. Коли Устимку на день народження Тарасик подарував 25  наклейок, а Іванко — 20, то в Устимка їх стало 60. Скільки наклейок було в Устимка спочатку?

3. Порівняй довжини протилежних сторін кожного прямокутника. Зроби висновок.



4. Скільки багатокутників на кожному рисунку?



5. Поясни.  $57 - 9 = (40 + 17) - 9 = 40 + (17 - 9) = 40 + 8 = 48$   
Обчисли:  $45 - 7$ ,  $24 - 8$ .

6. Виготов моделі паперових прямокутників. Здогадайся, як перевірити рівність їх протилежних сторін.



В одному куті прямокутника зі сторонами 8 дм і 5 дм вирізали квадрат зі стороною 1 дм. Знайди периметр утвореної фігури. Зроби ескіз рисунка.

## ВІДНІМАННЯ ВИДУ 45 – 7

- Полічи п'ятірками від 45 у зворотному порядку.
- Поясни віднімання чисел частинами.

I спосіб

$$45 - 7 = \square$$

5 2

$$45 - 5 = 40$$

$$40 - 2 = \square$$

1. Віднімання суми від числа.

2. Віднімання числа від суми.

II спосіб

$$45 - 7 = \square$$

30 15

$$15 - 7 = 8$$

$$30 + 8 = \square$$



3.

$$(24 - 6) - 5$$

$$(80 - 2) - 6$$

$$(58 - 3) - 7$$

$$(92 - 4) - 9$$

$$(15 + 7) + 8$$

$$(20 + 8) + 7$$

$$(7 + 41) + 2$$

$$(9 + 33) + 10$$

$$47 + 3 - 3$$

$$55 + 5 - 5$$

$$79 - 9 + 9$$

$$99 + 1 - 100$$

4. За таблицею склади й розв'яжи задачі.



Було	Купили	Стало
10 кг	5 кг і 8 кг	?
7 кг і 4 кг	8 кг	?



5. Назви й покажи вершини, сторони й кути квадрата *MORE*. Побудуй квадрат, сторона якого на 2 см більша від даного.



6. Чи утворюють числа 54, 9 і 45 «родину» чисел? Переконайся.



$$11 - 3$$

$$21 - 3$$

$$71 - 3$$

$$12 - 5$$

$$32 - 5$$

$$82 - 5$$

$$13 + 8$$

$$23 + 8$$

$$63 + 8$$

$$14 - 6$$

$$34 - 6$$

$$54 - 6$$



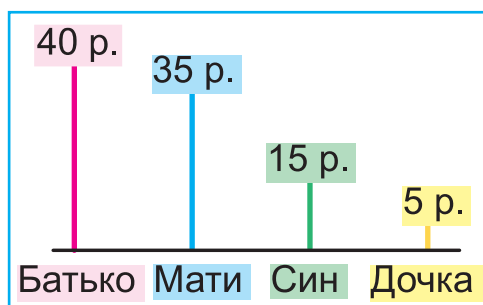
8. Склади й розв'яжи задачу за виразом  $36 - 9$  про свої улюблені фрукти.



У першому способі обчислення  $45 - 7$  використано властивість віднімання суми від числа  $a - (b + c) = (a - b) - c$ .  
Запиши властивість, яку використано в другому способі.

## ЛІНІЙНІ ДІАГРАМИ

- Зменш числа 34, 75 на 6. Збільш числа 53, 89 на 8. Запиши утворені рівності.
- За даними *лінійної діаграми* дай відповідь на запитання.



Хто найстарший? На скільки років мати молодша від батька? Хто наймолодший? На які ще запитання можна дати відповідь за схемою (діаграмою)? За даними схеми складіть задачу.

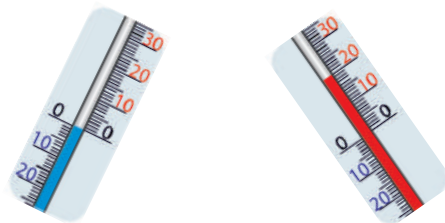
- $15 - 9$        $87 + 5$        $59 + 6$        $43 - 6$        $7 + \square = 82$   
 $45 - 9$        $48 + 5$        $26 + 7$        $74 - 5$        $7 + \square = 45$
- На скільки одне число більше від іншого? Упорядкуй усі компоненти віднімання та їх різниці в порядку збільшення.

4 і 1

81 і 5

73 і 8

- Розглянь термометри. Прочитай і запиши їх показники.



6.	Зменшуване	16	16		53			20	80	86
	Від'ємник	7		7	32	32	46	4		5
	Різниця		9	9		21	34		40	

- Запиши показники термометра в кімнаті й надворі. Спробуй знайти різницю температур. Зроби схематичні рисунки термометра і його показників.



Разом із дорослими побудуй діаграму віку членів своєї родини. За даними діаграми склади й розв'яжи задачі.

## ДОДАВАННЯ ВИДУ 45 + 27

1. Запиши числа 33, 45, 79 у вигляді суми десятків та одиниць.

$45 + 7$ $38 + 9$	$45 + 20$ $38 + 30$	$(45 + 20) + 7$ $(38 + 30) + 9$	$45 + 7 + 20$ $38 + 9 + 30$
----------------------	------------------------	------------------------------------	--------------------------------

3. Поясни додавання суми до числа й суми до суми.

I спосіб

$$45 + 27 = 65 + 7 = \square$$

II спосіб

$$45 + 27 = 60 + 12 = \square$$

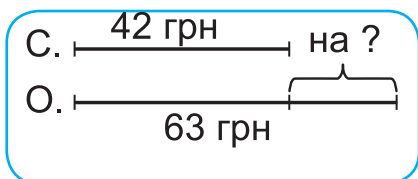
40	5	20	7
40 + 20 = 60		5 + 7 = 12	



4. Обчисли суми й різниці чисел. Виконай їх перевірку.

$34 + 49$	$18 + 56$	$84 - 6$	$65 - 9$
-----------	-----------	----------	----------

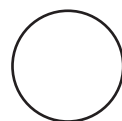
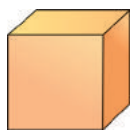
5. Склади й розв'яжи задачі за схемами й короткими записами. Чим цікаві задачі?



С. — 42    на ?  
 О. — 63

С. — 42    на ?  
 О. — 63

6. Скільки на рисунку куль, кубів, пірамід? Чим вони різняться?



$95 - 9$   
 $82 - 8$

$36 + 1$   
 $68 + 2$

$(74 + 10) + 8$   
 $74 + 8 + 10$



8. Івась має 35 марок із зображенням собак, а із зображенням коней — на 7 менше. Скільки всього марок в Івася?

Чим захоплюєшся ти?




9. Зліпи з пластиліну (воску, глини) кулю, кубик і піраміду.



Скільки місяців у році? Скільки з них мають більше, ніж 29 днів? Скористайся календарем.

## ОБЧИСЛЕННЯ ЗНАЧЕНЬ ВИРАЗІВ ЗІ ЗМІННОЮ

- Прочитай вирази, що містять змінну:  $15 + 4$ ,  $15 + a$ ,  $48 - b$ .
- У магазині було 48 шкіряних і 49 гумових м'ячів. Продали  53 м'ячі. Скільки м'ячів залишилося? Якщо б продали 40 м'ячів, то скількома способами можна розв'язати задачу?

3.

$a$	8	17	38	40	54	61	67	73	85
$a + 15$									
$a - 8$									

- 4.
- |           |           |                |                  |
|-----------|-----------|----------------|------------------|
| $23 - 13$ | $84 - 34$ | $(5 + 8) + 3$  | $9 + (5 + 4)$    |
| $35 - 25$ | $91 - 61$ | $(29 + 6) + 7$ | $70 - (30 - 20)$ |
| $48 - 18$ | $37 - 17$ | $(12 - 7) + 4$ | $56 - (12 - 4)$  |

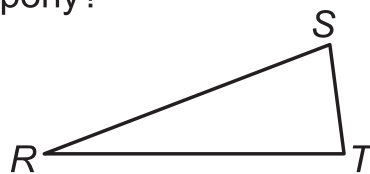
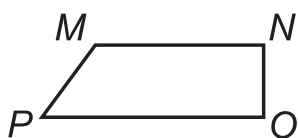
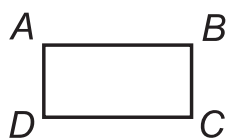
5. Порівняй.

$73 \text{ і } 73 - 5$
$73 \text{ і } 73 + 5$

$42 - 30 \text{ і } 42 + 30$
$42 - 32 \text{ і } 42 - 30$

$28 \text{ і } 82$
$31 \text{ і } 13$

6. Який багатокутник має найдовшу сторону?



$66 - 26$
$66 - 9$

$73 - 60$
$73 - 6$

$(78 + 10) + 4$
$(43 - 20) - 6$



8. Знайди значення виразу  $46 - a$ , якщо  $a = 6; 8; 46; 16$ .



Поясни спосіб додавання і віднімання.

$$65 + 19 = 65 + 20 - 1 = \square$$

$$65 - 19 = 65 - 20 + 1 = \square$$

Обчисли.

$35 + 18$
-----------

$35 - 18$
-----------



## ВІДНІМАННЯ ВИДУ 45 – 27

1. Поясни.



I спосіб

$$45 - 27 = \square$$

$\begin{array}{r} \swarrow \quad \searrow \\ 20 \quad 7 \end{array}$

$$45 - 20 = 25$$

$$25 - 7 = \square$$

1. Віднімання суми від числа.

2. Віднімання округленням від'ємника.

II спосіб

$$45 - 27 = \square$$

$$45 - 30 + 3 =$$

$$= 15 + 3 = \square$$

Продемонструй способи віднімання  $23 - 18$  на моделях.

2. 34 – 19 64 – 27 52 – 34 45 – 29 76 – 47 83 – 54

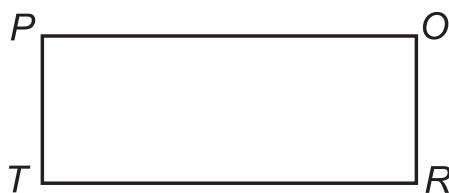
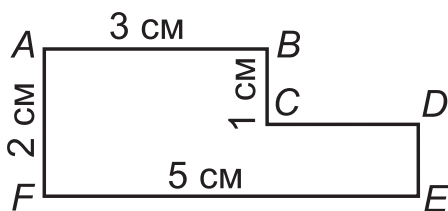
3. Захар розв'язав 8 задач, а Ігор — на 3 більше. Скільки...?



Доповни запитання так, щоб задачу можна було розв'язати за схемою.

$$\square + (\square + \square)$$

4. Знайди периметри багатокутника  $ABCDEF$  і прямокутника  $PORT$ . Порівняй їх (утвори нерівності).



5.  $7 \text{ л} - 5 \text{ л}$      $7 \text{ л} + 5 \text{ л}$      $62 \text{ см} - 30 \text{ см}$      $62 \text{ см} + 30 \text{ см}$   
 $12 \text{ м} - 5 \text{ м}$      $17 \text{ л} + 5 \text{ л}$      $62 \text{ см} - 3 \text{ дм}$      $6 \text{ дм } 2 \text{ см} + 3 \text{ дм}$



$$27 - 9$$

$$47 - 19$$

$$31 - 5$$

$$41 - 15$$

$$63 + 5$$

$$63 + 15$$

$$43 + 19$$

$$49 + 12$$



Наталка мала плитку шоколаду (рис. до задачі 4) і з'їла з її куточка кілька квадратиків зі стороною 1 см. Скільки квадратиків вона з'їла й скільки ще залишилося? Виконай рисунок у зошиті. Розділі шоколадку на квадратики.

## РОЗВ'ЯЗУВАННЯ ЗАДАЧ

1. Рік має \_\_\_\_\_ місяців. Календарний рік розпочинається \_\_\_\_\_, а закінчується \_\_\_\_\_. У тижні \_\_\_\_\_ днів.

2. Склади й розв'яжи задачі за таблицею й запитаннями.

Кількість будинків у селищі	75	17	5	5	1
Кількість поверхів у будинку	1	2	3	4	5

Скільки будинків мають більше як один поверх?

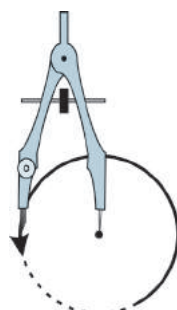
На скільки більше поверхів має найвищий будинок від найнижчого? Попрацюйте в парі. Складіть свої запитання.

3.  $76 - 29$   
 $89 - 24$   $34 + 37$   
 $42 + 49$   $42 - (9 - 3)$   
 $64 - (14 - 7)$   $35 + (13 - 8)$   
 $67 + (15 - 9)$

4. Склади за таблицею кілька задач і розв'яжи їх.

Оцінки	12	11	10	9	8	7	6	5	4	3	2	1
Кількість учнів	1	13	4	5	4	3	1	1	1	2	-	-

5. Розглянь, як можна накреслити коло й круг.



Накресли 5 різних кіл на окремому аркуші паперу. Три з них зафарбуй. Виріж круги.

6.

$6 + (7 - 5)$   
 $28 - (12 + 8)$

$46 - (20 + 20)$   
 $70 + (20 + 7)$

$38 - 19$   
 $78 - 19$

$44 + 18$   
 $81 + 18$

7.

Склади й розв'яжи по одній задачі на додавання, віднімання про свої домашні іграшки або книги.

## ЗАВДАННЯ БДЖІЛКИ-ТРУДІВНИЦІ



1. На новорічну ялинку кожен учень зробив по 1 паперовій прикрасі. За даними таблиці дай відповідь на запитання.

Класи	Кульки	Сніжинки	Ялинки	Голуби	Усього
1 клас	8	10	4	3	
2 клас	12	7	5	4	

Скільки всього кульок виготовили учні? Скільки сніжинок? Ялинок? Голубів? Який клас виготовив більше голубів? Про що ще можна дізнатися з таблиці?

2. Виконай віднімання чисел, скориставшись округленням.

$$70 - 39$$

$$45 - 18$$

$$34 - 19$$

$$75 - 17$$

3. Розв'яжи задачу. Перевір, чи правильно вона розв'язана. Для цього за другою таблицею склади задачу на додавання.

Гліб —   
Олег —  на

Гліб —   
Олег — , на  більше

4. Визнач порядок дій. Склади до кожного стовпчика по три подібні вирази. Запропонуй однокласникам їх обчислити.

$$90 + (9 + 1)$$

$$80 + (8 + 2)$$

$$70 + (7 + 3)$$

$$100 - (90 - 9)$$

$$100 - (80 - 8)$$

$$100 - (70 - 7)$$

$$98 - (0 + 8)$$

$$88 - (1 + 7)$$

$$78 - (2 + 6)$$

5. Накресли три різні кола. Перетвори їх у цікаві малюнки.

6.

$$86 - 50$$

$$66 - 30$$

$$18 + 70$$

$$38 + 40$$

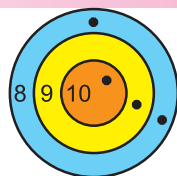
$$99 - 49$$



Постав знак «+» у деяких місцях між числами 3 4 5 6, щоб у результаті одержати 90.

## КОЛО. КРУГ

1. Стрілець у тирі стріляв по мішені. Скільки очок він заробив за 4 постріли?

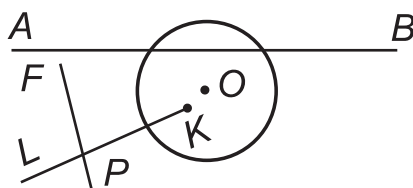


2. Порівняй фігури. Скільки на рисунку кругів, куль, кіл? Як утворюється коло?



Лінія, яка обмежує круг, є колом.

3. Які фігури перетинають коло, а які — ні? Проілюструйте взаємне розміщення цих фігур на геометричних моделях.



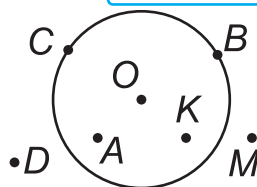
4. У Сашка було 20 зошитів. Він використав 4 зошити в лінійку і 5 у клітинку. Скільки зошитів залишилося в Сашка? Розв'яжи задачу трьома способами.

5.  $27 - (17 + 10)$   
 $27 + (17 + 10)$

$27 - (17 - 10)$   
 $27 + (17 - 10)$

$99 - 9 - 9$   
 $34 + 9 + 9$

6. Які точки належать кругу? Колу? Які не належать кругу?



7. Поклади на стіл свою долоньку, якнайширше розставивши пальчики. Знайди відстань між пучками великого пальця і мізинця (довжину великої п'яді; її визначали за дорослою рукою).



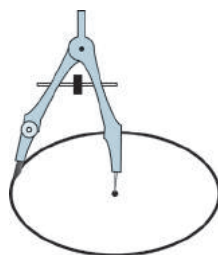
Розстав у деяких місцях між числами 1 2 3 4 5 6 7 знак «+», щоб у результаті одержати 100. Попрацюйте в групі. Колективно складіть і розв'яжіть подібні завдання.

## ЦЕНТР КОЛА, КРУГА

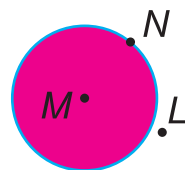
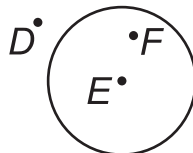
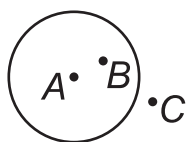
1. Коло можна накреслити циркулем.

Будь обережним / обережною з циркулем, не вколись, не грайся ним: це небезпечно!

Точка, у якій розташована нерухома ніжка циркуля, є центром кола (круга).



2. а) Зобрази коло й круг. Чим коло відрізняється від круга? Познач їх центри.



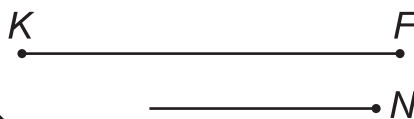
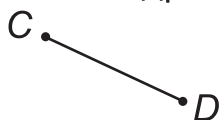
3.  $90 - 16$

$53 - (20 + 7)$

$67 + 18 + 3 + 2$

4. Для мешканців лісу поклали 29 кг солі-лизунця. 15 кг злизали лосі, 8 кг — косулі, а решту — інші тварини. Скільки кілограмів солі злизали інші мешканці лісу?

5. Який відрізок найдовший?



6.  $80 - 24$

$53 - 20 + 7$

$24 + 65 + 5 + 6$

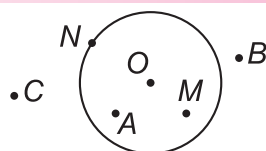
7. У ведмедя 42 зуби, а в їжака — на 6 зубів менше, ніж у лисиці. Скільки зубів у їжака, якщо в лисиці їх стільки, як у ведмедя?



Весняні канікули розпочалися 23 березня, а закінчилися 31 березня. Чи правильно, що канікули тривали  $31 - 23 = 8$  (днів)? Поділися з однокласниками своїми способами обчислення.

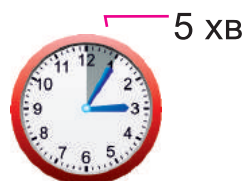
## ЧАС. ГОДИНА. ХВИЛИНА. ВИЗНАЧЕННЯ ЧАСУ ЗА ГОДИННИКОМ

1. Яка точка є центром кола?  
Де розміщені інші точки?



2. Яка форма циферблата годинника на рисунку? На що вказує коротша стрілка годинника? А довша? Скільки обертів робить довша стрілка за 1 годину? Простеж за рухами стрілок на моделі циферблата.

Доба має 24 години. 1 година = 60 хвилин.  
Скорочено записують так: година — год,  
хвилина — хв.



Прочитай час: 4 год, 10 год, 24 год, 5 хв, 1 год 20 хв.

**Зразок.** Четверта година.

3. Визнач час за годинниками.



4. На вчительському столі лежало 28 зошитів у клітинку, а в лінійку — на 2 зошити більше. Скільки всього зошитів лежало на столі?

Виконай короткий запис до задачі. Запиши розв'язання задачі виразом.

5.  $4 \text{ год} + 3 \text{ год}$        $20 \text{ хв} + 30 \text{ хв}$        $(13 \text{ год} + 12 \text{ год}) - 6 \text{ год}$   
 $17 \text{ год} - 2 \text{ год}$        $40 \text{ хв} - 18 \text{ хв}$        $(19 \text{ год} - 5 \text{ год}) + 6 \text{ год}$

6. На столі було 18 зошитів. П'ять зошитів учителька віддала учням, а учні здали ще 3 зошити. Скільки стало зошитів на столі? Склади вираз до задачі.



Скільки п'ятірок у сумі  $5 + 5 + \dots + 5 = 50$ ?

## РАДІУС КОЛА. ОБЧИСЛЕННЯ ЗНАЧЕНЬ ВИРАЗІВ

1. Порівняй.

7 л і 13 л

7 год і 13 год

18 м і 8 м

18 см і 8 см

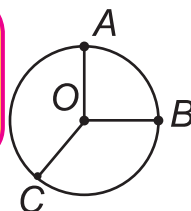
34 кг і 24 кг

34 год і 24 год

2.



Радіусом кола називають відрізок, який з'єднує центр кола з будь-якою його точкою. Радіус кола є і радіусом круга.

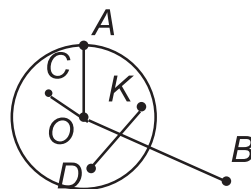


OA, OB, OC — радіуси кола з центром у точці O.

3. Які відрізки не є радіусами кола? Чому?

Зобрази в зошиті коло й 3–4 його радіуси.

Порівняй їх довжини. Зроби висновок.



4. Виконай дії за зразком. Поясни способи виконання дій.

$$28 + 15 = 28 + 10 + 5 = 38 + 5 = 43$$

$$28 + 15 = (20 + 10) + (8 + 5) = 30 + 13 = 43$$

$$28 + 15 = 30 - 2 + 15 = 45 - 2 = 43$$

$$69 + 17$$

$$48 + 27$$

5. У годівничках для птахів учні 1 класу поклали 2 кг насіння



соняшника, а учні 2 класу — на 3 кг більше. Скількома кілограмами насіння учні поповнили годівнички?



$$36 + 36$$

$$38 + 38$$

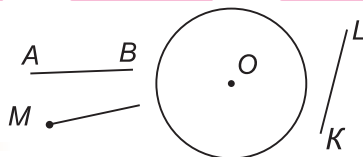
$$49 + 49$$

$$59 - 39$$

$$58 - 39$$



Які з фігур на рисунку перетинають коло?

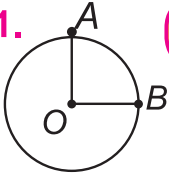


Квадрат, у якому сума чисел у рядку, стовпчику й по діагоналях однакова, називають «магічним» («чарівним»). Перевір, чи є цей квадрат «магічним».

4	3	8
9	5	1
2	7	6

## ВИРАЗИ НА 2–3 ДІЇ З ДУЖКАМИ Й БЕЗ ДУЖОК

1.



Радіуси одного кола мають однакову довжину.

$OA = OB$  — радіуси одного кола.

2. Повтори й запиши табличне додавання 9. Сума якого числа і 9 дорівнює 15?

3. Маса кролика, півника й курки 9 кг. Кролик важив 4 кг, півник — 3 кг. Яка маса курки?



Що знайдеш, коли виконаєш дію  $4 + 3$ ?

Про що дізнаєшся, записавши вираз

$9 - (4 + 3)$ ?



4.

$$\begin{array}{r} 7 + 9 \\ 5 + 8 \end{array}$$

$$\begin{array}{r} 19 - (7 + 9) \\ 23 - (5 + 8) \end{array}$$

$$\begin{array}{r} 19 - (7 + 9) + 3 \\ 23 - (5 + 8) - 10 \end{array}$$

5.\* Обчисли й порівняй записи в стовпчиках.

$$\begin{array}{l} (18 + 2) + 6 \\ 18 + (2 + 6) \\ (18 + 6) + 2 \\ 18 + (6 + 2) \\ 6 + (18 + 2) \\ 18 + 6 + 2 \end{array}$$

$$\begin{array}{l} 24 - 5 - 7 \\ 24 - 7 - 5 \\ 24 - (7 + 5) \\ 24 - (5 + 7) \\ (24 - 7) - 5 \\ (24 - 5) - 7 \end{array}$$

$$\begin{array}{l} 79 + (8 - 5) \\ (79 + 8) - 5 \\ (79 - 5) + 8 \\ 79 + 8 - 5 \\ 79 - 5 + 8 \end{array}$$



6. Виконай дії зручним для тебе способом.

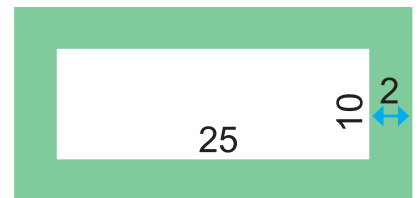
$$\begin{array}{r} 6 + (57 + 4) \\ 5 + 39 + 5 \end{array}$$

$$\begin{array}{r} 2 + 71 + 5 \\ 7 + (68 + 3) \end{array}$$

$$\begin{array}{r} 57 - 9 + 2 \\ 63 - 5 - 3 \end{array}$$



Навколо басейну є доріжка завширшки 2 м. Довжина басейну 25 м, ширина 10 м. Які розміри зовнішньої лінії доріжки?



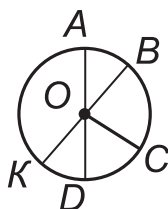


## ДІАМЕТР КОЛА. ОБЧИСЛЕННЯ

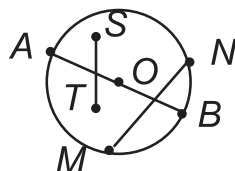
1. Назви позначені радіуси кола. Відрізки  $AD$ ,  $BK$  — діаметри кола. Як вони розміщені?



Діаметр кола (круга) — це відрізок, який з'єднує дві точки кола й проходить через його центр.



2. Назви діаметр кола. Скільки діаметрів може мати коло (круг)? Чому відрізки  $MN$ ,  $ST$  не є діаметрами цього кола?



- 3\* Радіус кола 5 см. Чому дорівнює його діаметр?
4. Знайди значення виразів:  $a - 4$ , якщо  $a = 13$ ; 12; 11; 10;  
 $a + 6 - 10$ , якщо  $a = 10$ ; 35.
5. Зимова шапка коштує 85 грн, шарф — на 15 грн дешевший, а рукавички — на 5 гривень дорожчі за шарф. Скільки коштують рукавички? Скільки коштують усі речі разом?

6. 28 + 16 + 4  
7 + 19 + 13    60 - 24  
60 - 20    73 - 40  
70 - 43    90 - (32 + 8)  
90 - 32 + 8

7. Знайди значення виразів:  $a + 48 + 2$ , якщо  $a = 8$ ;  
 $52 - 2 + b$ , якщо  $b = 50$ .

8. 43 + 9 + 21 + 7    90 - 16    96 - 20    53 - 20 - 7



Заповни порожні клітинки так, щоб квадрат став «магічним». Чому дорівнює «магічна» сума?

	9	2
3		7
8	1	6



## ЗАВДАННЯ БДЖІЛКИ-ТРУДІВНИЦІ

1. Скільки місяців має літо? Зима? Скільки місяців у році? У половині року? Назви за календарем місяці, у яких по 31 дневі, по 30 днів. Коли твій день народження?
2. Скільки хвилин триває урок? Мала перерва? Велика перерва? Скільки хвилин тривають 2 уроки й мала перерва?
3. Учні мають 2 вихідні дні на тиждень. Які це дні? Скільки днів щотижня учні навчаються в школі?
4. Маса курки 4 кг, маса кролика на 2 кг більша, ніж маса курки, а маса поросяти — на 12 кг більша від маси кролика. Яка маса поросяти? Яка маса всіх тварин?



К. — 4 кг  
 Кр. — ?, на 2 кг б.  
 Пор. — ?, на 12 кг б.



5. Запиши табличне додавання й віднімання числа 8.

$$\begin{array}{r} 2 \text{ доби} + 12 \text{ діб} \\ 13 \text{ год} + 39 \text{ год} \end{array}$$

$$\begin{array}{r} 43 \text{ год} - 18 \text{ год} \\ 99 \text{ діб} - 18 \text{ діб} \end{array}$$

$$\begin{array}{r} 31 \text{ хв} + 29 \text{ хв} \\ 31 \text{ хв} - 29 \text{ хв} \end{array}$$



7. Запиши табличне додавання й віднімання числа 7.



$$\begin{array}{r} 73 - 59 \\ 49 - 31 \end{array}$$

$$\begin{array}{r} 28 + 45 \\ 64 + 27 \end{array}$$

$$\begin{array}{r} 65 - 48 \\ 29 - 17 \end{array}$$

$$\begin{array}{r} 27 + 27 \\ 45 + 45 \end{array}$$



Із шести однакових паличок можна скласти лише один прямокутник. Скільки різних прямокутників можна скласти з 8 таких паличок? 10 таких паличок? Виклади такі прямокутники або виконай їх схематичні рисунки.

# МНОЖЕННЯ Й ДІЛЕННЯ

## ДОДАВАННЯ ОДНАКОВИХ ЧИСЕЛ

1. Випиши й обчисли суми, у яких усі доданки однакові.

$$\begin{array}{l} 37 + 37 + 73 + 73 \\ 14 + 14 + 14 + 14 \end{array}$$

$$\begin{array}{l} 28 + 2 + 28 \\ 31 + 31 + 31 \end{array}$$

$$\begin{array}{l} 23 + 23 + 23 \\ 32 + 32 + 23 \end{array}$$

2. Склади й розв'яжи задачу за малюнком.



3. Скільки купюр по 10 гривень? Скільки всього гривень? Чи правильно записано дію для розв'язання задачі?

$$10 \text{ грн} + 10 \text{ грн} + 10 \text{ грн} + 10 \text{ грн} + 10 \text{ грн} = 50 \text{ грн}$$



4. Полічи двійками, трійками, п'ятірками від 0 до 30.

5. Побудуй три (п'ять) квадрати (квадратів) з однакових паличок. Скільки паличок використано?



$$\begin{array}{l} 32 + 32 \\ 48 + 48 \end{array}$$

$$\begin{array}{l} 24 + 24 + 24 \\ 71 - 12 - 12 \end{array}$$

$$\begin{array}{l} 15 + 15 + 15 + 15 \\ 16 + 16 + 16 + 16 \end{array}$$



7. Скільки пар сердечок? Скільки всього сердечок?



Дитячий квиток у цирк коштує 20 грн, а дорослий — на 15 грн більше. Скільки гривень має заплатити мама, щоб сходити в цирк із трьома дітьми?

## МНОЖЕННЯ. ЗАПИС МНОЖЕННЯ

1. Прочитай суми і поясни, чим вони схожі. Обчисли.  
 $2 + 2 + 2 + 2 + 2 + 2 + 2 + 2 + 2 + 2$                        $20 + 20 + 20$   
 $5 + 5 + 5 + 5 + 5 + 5 + 5$                        $50 + 50$
2. Припустимо, що кожного дня ти з'їдаєш по 2 яблука. Скільки яблук ти з'їси за тиждень?
3. Додавання однакових доданків замінюють множенням. Знак множення ( $\cdot$ ) — точка.  
 $20 \cdot 3 = 60$  — двадцять помножити на три буде шістдесят.  
Або: двадцять помножити на три дорівнює шістдесяти.



Множення — арифметична дія, за допомогою якої знаходять суму однакових доданків.

4. Прочитай. Поясни, що означають ці записи.  
 $2 \cdot 10$                        $4 \cdot 5$                        $5 \cdot 4$                        $10 \cdot 8 = 80$
5. Розв'яжи задачу діями додавання й множення.  
Скільки коліс у п'яти (семи) триколісних велосипедів? Допоможи собі схематичним рисунком. А ти любиш кататися на велосипеді?



6. Заміни, де це можливо, додавання множенням.

$$\begin{array}{l} 3 + 3 + 3 + 3 + 3 \\ 5 + 5 + 10 + 5 + 5 \end{array}$$

$$\begin{array}{l} 7 + 7 + 7 \\ 3 + 3 + 3 \end{array}$$

$$\begin{array}{l} 4 + 4 + 4 + 4 + 4 \\ 18 + 18 + 18 + 18 \end{array}$$



$$\begin{array}{l} 6 + 6 \\ 6 \cdot 2 \end{array}$$

$$\begin{array}{l} 6 + 6 + 6 \\ 6 \cdot 3 \end{array}$$

$$\begin{array}{l} 6 + 6 + 6 + 6 \\ 6 \cdot 4 \end{array}$$

$$\begin{array}{l} 6 + 6 + 6 + 6 + 6 \\ 6 \cdot 5 \end{array}$$



Коза, що пасеться на п'ятиметровому припоні, пододала 100 м. Як це могло статися? Виконай рисунок. Запропонує різні варіанти пояснення.

## НАЗВИ ЧИСЕЛ ПРИ МНОЖЕННІ

1. Прочитай за зразком.  $3 \cdot 4 = 3 + 3 + 3 + 3$

$3 \cdot 4$  — число 3 взято доданком 4 рази

$8 \cdot 2$      $3 \cdot 5$      $10 \cdot 3$      $15 \cdot 4$      $25 \cdot 4$      $31 \cdot 3$

2. Заміни множення додаванням. Прочитай рівності.

Зразок.  $7 \cdot 5 = 7 + 7 + 7 + 7 + 7$

$6 \cdot 3$      $4 \cdot 5$      $5 \cdot 7$      $10 \cdot 4$      $11 \cdot 6$

3.

множник    добуток  
множник     $6 \cdot 3 = 18$     добуток



4. У класі розставлено по 7 парт у двох рядах. Скільки парт у класі? Запиши розв'язання задачі додаванням і множенням. Скільки парт у вашому класі?

5. Знайди значення виразів додаванням. Прочитай рівності.

$1 \cdot 2 = 1 + 1$

$1 \cdot 2$

$1 \cdot 5$

$1 \cdot 10$

$1 \cdot a = a$

$0 \cdot 4$

$0 \cdot 3$

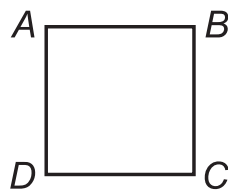
$0 \cdot 100$

$0 \cdot a = 0$

Сформулюй висновки за рівностями з буквами.



6. Знайди периметр квадрата  $ABCD$  додаванням і множенням.



7.

$0 \cdot 5$

$0 \cdot 78$

$30 \cdot 2$

$20 \cdot 2$

$10 \cdot 3$

$1 \cdot 5$

$0 \cdot 6$

$0 \cdot 99$

$40 \cdot 2$

$10 \cdot 2$

$10 \cdot 4$

$1 \cdot 6$

8.

У букеті 5 квіток. Скільки квіток у 3 таких букетах?

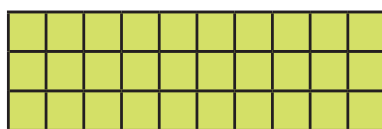
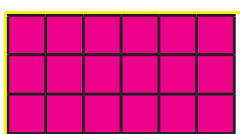
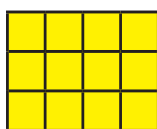


Перевір, чи є квадрат «магічним».

4	18	8
14	10	6
12	2	16

## МНОЖЕННЯ ЧИСЛА 10

- Полічи десятками до ста.
- Знайди по-різному кількість клітинок у прямокутниках.



- Прочитай вирази. Назви другий множник у добутках.

$3 \cdot 4$

$3 \cdot 6$

$6 \cdot 3$

$4 \cdot 3$

$2 \cdot 10$

$10 \cdot 2$

- Назви перший множник у добутках. Обчисли за зразком.

**Зразок.**  $10 \cdot 2 = 10 + 10 = 20, 10 \cdot 2 = 20$

Зроби  
висновок.

$10 \cdot 2$

$10 \cdot 3$


$10 \cdot 4$

$10 \cdot 7$

$10 \cdot 10$

Потренуйся в множенні числа 10 із сусідом/сусідкою в групі.

- Алла вірізала 18 сніжинок, а гірлянд — на 8 менше.

 Поясни, про що ти дізнаєшся, виконавши обчислення  $18 - 8, 18 + (18 - 8)$ . Сформулюй текст задачі так, щоб для її розв'язання використати вираз  $18 \cdot 2$

- Виконай додавання, застосовуючи переставний закон.

$10 + 35$

$20 + 63$

$31 + 69$

$7 + 67$

$20 + 78$

$24 + 76$

$12 + 47$

$8 + 22$

- Порівняй. Запропонуй групі подібні завдання.

$34 + 20$  і  $34 + 10$

$64 - 34$  і  $64 - 24$

$70 - 10$  і  $60 - 10$

$34 + 40$  і  $34 + 50$

$64 - 44$  і  $64 - 34$

$70 - 40$  і  $50 - 40$

- Випиши номери прямокутників. Чи є серед них квадрати?



$1 \cdot 2$


$1 \cdot 7$

$0 \cdot 5$

$0 \cdot 8$

$10 \cdot 5$

$10 \cdot 6$

 Трійка коней проїхала три версти (верста — давня міра довжини). Скільки верст пробіг кожен кінь?

## ПЕРЕСТАВНИЙ ЗАКОН МНОЖЕННЯ

1. Поясни міркування Мудрика. А ти з ним погоджуєшся?



$$4 + 4 = 4 \cdot 2 = 8$$



$$2 + 2 + 2 + 2 = 2 \cdot 4 = 8$$

$$4 \cdot 2 = 2 \cdot 4$$



Від переставлення множників місцями значення добутку не змінюється.

$$a \cdot b = b \cdot a$$

2. Скориставшись переставним законом множення, утвори й запиши з поданих добутків числові рівності.

$4 \cdot 2$

$5 \cdot 3$

$4 \cdot 6$

$2 \cdot 4$

$1 \cdot 8$

$3 \cdot 5$

$6 \cdot 4$

$7 \cdot 10$

$10 \cdot 7$

$8 \cdot 1$

3. Прочитай рівності. Наведи числові приклади.

$$1 \cdot a = a \cdot 1 = a$$

$$0 \cdot a = a \cdot 0 = 0$$

4. Виконай дії. Назви найбільший добуток.

$1 \cdot 10$

$10 \cdot 1$

$0 \cdot 5$

$5 \cdot 0$

$10 \cdot 4$

$4 \cdot 10$

$1 \cdot 50$

$50 \cdot 1$

$0 \cdot 100$

$100 \cdot 0$

$10 \cdot 8$

$8 \cdot 10$

5. У комплекті шахів по 16 білих і чорних фігур. Скільки всього фігур беруть участь у грі? Чи граєш ти в шахи?



6.

$1 \cdot 2$

$5 \cdot 1$

$10 \cdot 1$

$4 \cdot 10$

$84 - 5 + 7$

$53 + 0 - 53$

$1 \cdot 3$

$6 \cdot 1$

$10 \cdot 2$

$5 \cdot 10$

$93 - 13 + 17$

$68 - 0 + 28$



Дениско задумав два двоцифрові числа, різниця яких 89. Які числа задумав Дениско? Проаналізуй ці дані.

## ОБЧИСЛЕННЯ ЗНАЧЕНЬ ВИРАЗІВ

1. Обчисли. Назви рівні між собою вирази.

$$\begin{array}{l} 2 \cdot 3 \\ 3 \cdot 2 \end{array}$$

$$\begin{array}{l} 2 + 2 + 2 \\ 3 + 3 \end{array}$$

$$\begin{array}{l} 7 \cdot 2 \\ 2 \cdot 7 \end{array}$$

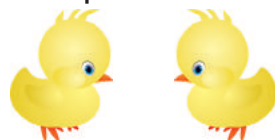
$$\begin{array}{l} 7 + 7 \\ 5 + 5 \end{array}$$

2. Сергійко наклав стіл до обіду чотирма комплектами виделок, ложок, ножів. Скільки на столі виделок? Ложок? Ножів? Скільки всього приборів на столі?



3.  $13 + 5 - 8$      $20 + 30 - 30$      $(71 + 20) - 17$      $56 + (74 - 54)$   
 $17 + 8 - 5$      $70 - 40 + 4$      $(63 - 21) + 49$      $100 - (58 + 16)$   
 $19 - 4 + 5$      $90 - 50 - 40$      $(81 - 7) - 39$      $85 - (13 - 5)$

4. а) В одному пакеті 4 кг печива. Скільки кілограмів печива у трьох таких пакетах?  
 б) Скільки лапок у 5 курчат?



5. За зразками на схемах виконай дії.

$$\begin{array}{c} (6 + 5) + (3 + 7) \\ \boxed{11} + \boxed{10} \\ \swarrow \quad \searrow \\ \boxed{21} \end{array}$$

$$\begin{array}{c} (18 - 7) + (11 - 3) \\ \boxed{11} + \boxed{8} \\ \swarrow \quad \searrow \\ \boxed{19} \end{array}$$

$$\begin{array}{c} (25 - 5) - (15 - 10) \\ \boxed{20} - \boxed{5} \\ \swarrow \quad \searrow \\ \boxed{15} \end{array}$$

$$\begin{array}{l} (6 + 7) + (5 + 3) \\ (20 + 4) + (30 + 6) \end{array}$$

$$\begin{array}{l} (28 - 7) + (50 - 30) \\ (42 - 6) + (17 - 7) \end{array}$$

$$\begin{array}{l} (76 - 4) - (32 - 30) \\ (59 - 8) - (12 - 9) \end{array}$$

6. Заміни множення додаванням і запиши результат.

$$3 \cdot 2 \quad 4 \cdot 2 \quad 5 \cdot 2 \quad 10 \cdot 2 \quad 16 \cdot 2 \quad 37 \cdot 2$$

7. Скільки ніг у семи корів? А в чотирьох телят?



Поділи на 2 рівні частини (групи) 12 деталей Лего. По скільки деталей у кожній частині (групі)?



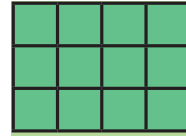
## ДІЛЕННЯ

1. У трьох рядках по 4 квадрати. Скільки всього квадратів?

Розв'язання

$$4 \cdot 3 = \square \text{ (кв.)}$$

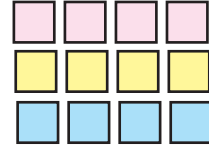
Відповідь:  $\square$  квадратів.



2. 12 квадратів розмістили в 3 однакових рядки. Скільки квадратів в одному рядку? Розклади сам/сама 12 фігур.

$$12 : 3 = 4 \text{ (кв.)}$$

Відповідь: 4 квадрати.



Рівність  $12 : 3 = 4$  читають так: дванадцять поділити на три буде чотири.  $(:)$  — це знак ділення.

3. Чому знак ділення — дві крапки? Пофантазуй.



а) У 2 вазах стоять квіти, по 3 квітки в кожній. Скільки всього квітів у вазах?

$$\square \cdot \square = \square \text{ (кв.)}$$

б) 6 квіток розставили у вази, по 3 квітки в кожную. Скільки ваз використали?

$$\square : \square = \square \text{ (в.)}$$



4.  $\frac{2 \cdot 3 = 6}{6 : 2 = 3}$

$$6 : 2 = 3$$

$$6 : 3 = 2$$

$$\frac{4 \cdot 2 = 8}{8 : 4 = \square}$$

$$8 : 4 = \square$$

$$8 : 2 = \square$$

$$\frac{3 \cdot 4 = 12}{12 : 3 = \square}$$

$$12 : 3 = \square$$

$$12 : 4 = \square$$

$$\frac{5 \cdot 3 = 15}{15 : 5 = \square}$$

$$15 : 5 = \square$$

$$15 : 3 = \square$$

5.

$$56 + 13$$

$$64 - 18$$

$$5 \cdot 2$$

$$2 \cdot 5$$

$$5 \cdot 1$$

$$2 \cdot 1$$

$$5 \cdot 0$$

$$2 \cdot 0$$

$$10 \cdot 3$$

$$10 \cdot 8$$

6.

У коробці 4 брусочки кольорової крейди. Скільки брусочків крейди у двох таких коробках? У трьох? Що ви зберігаєте в коробках?

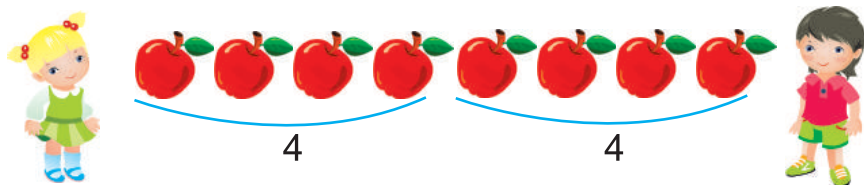


Починаючи з вівторка, від шнура завдовжки 20 м щодня відрізають 5 м. У який день зроблять останній відрізок?

Проілюструй ці дії на стрічці, нитці завдовжки 20 см.

## ДІЛЕННЯ

1. У кошику 8 яблук. Мама дала дітям по 4 яблука. Скільки дітей отримали яблука?

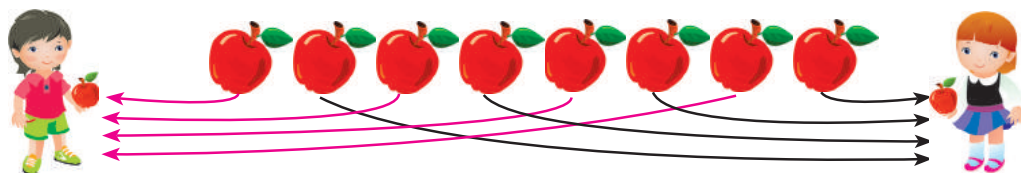


8 ябл. : 4 ябл. = 2, розділили 8 яблук по 4 яблука.

Запишемо:  $8 : 4 = 2$  (д.)

Відповідь: яблука отримало 2 дітей.

2. У кошику 8 яблук. Мама розклала їх порівну на тарілки для двох дітей. Скільки яблук дісталось кожній дитині?



8 ябл. : 2 = 4 ябл.

Відповідь: дісталось 4 яблука.

Продемонструйте ці поділи на моделях фігур.

3. Скільки всього бананів?  ·  =
- Скільки грон бананів?  :  =
- Скільки бананів у гроні?  :  =



4. Поділи відрізок завдовжки 8 см на дві (чотири) рівні частини.

5. За малюнком склади вирази на ділення, множення.



1).



2).



$$\begin{array}{l} 1 \cdot 9 \\ 9 \cdot 1 \end{array}$$

$$\begin{array}{l} 10 \cdot 6 \\ 6 \cdot 10 \end{array}$$

$$\begin{array}{l} 0 \cdot 7 \\ 7 \cdot 0 \end{array}$$

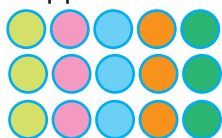
$$\begin{array}{l} 45 + 17 \\ 45 - 17 \end{array}$$



Три хлопчики з'їли 7 яблук, до того ж кожен — різну кількість. Скільки яблук з'їв кожен із хлопчиків?

## ЗВ'ЯЗОК МНОЖЕННЯ Й ДІЛЕННЯ

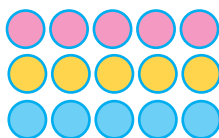
1. Поясни утворення кожного рядка рівностей. Використай моделі геометричних фігур.



$3 \cdot 5 = 15$

$15 : 3 = 5$

$15 : 5 = 3$



$5 \cdot 3 = 15$

$15 : 5 = 3$

$15 : 3 = 5$

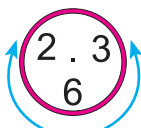
2. Якщо добуток поділити на один із двох множників, то отримаємо інший множник.



3.  $4 \cdot 8 = 32 \rightarrow 32 : 4 = 8; 32 : 8 = 4$

Поясни записи, вживаючи слова «добуток», «перший множник», «другий множник».

4. Склади, запиши й прочитай три рівності з чисел 2, 3 і 6 за допомогою множення та ділення. Такі числа утворюють «**родину**» чисел при множенні.



5. Склади й розв'яжи три взаємопов'язані задачі за малюнком.



$\square \cdot \square = \square$

$\square : \square = \square$

$\square : \square = \square$

6.  $2 + 2 + 2 = 2 \cdot \square$

$2 + 2 + 2 + 2 + 2 + 2 = \square \cdot 6$

$2 + 2 + 2 + 2 = 2 \cdot \square$

$2 + 2 + 2 + 2 + 2 + 2 + 2 = \square \cdot 7$

7. Порівняй. Запиши вирази на додавання множенням.

$3 + 3 + 3 \text{ і } 3 \cdot 2$

$2 \cdot 4 \text{ і } 2 + 2 + 2$

$2 \cdot 5 \text{ і } 3 \cdot 5$

$4 + 4 + 4 \text{ і } 4 \cdot 4$

$10 \cdot 3 \text{ і } 10 + 10 + 10$

$3 \cdot 5 \text{ і } 10$



$1 \cdot 5$   
 $1 \cdot 25$

$15 \cdot 1$   
 $43 \cdot 1$

$29 \cdot 0$   
 $31 \cdot 0$

$0 \cdot 33$   
 $0 \cdot 75$

$10 \cdot 4$   
 $10 \cdot 7$


$3 \cdot 10$   
 $7 \cdot 10$




За квадратний стіл можуть сісти 8 дітей (з кожного боку по 2). Скільки дітей може сісти за два столи, зсунутих упитул? Допоможи собі малюнком.

## НАЗВИ ЧИСЕЛ ПРИ ДІЛЕННІ

1. Марта роздала своїм друзям по 3 цукерки, а Тимур — по 2. Скільки дітей отримали солодощі від Марти? Від Тимура?

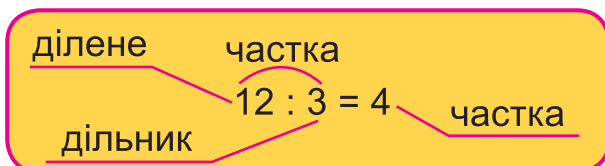
Марта — 12 

Тимур — 8 

$$\square : \square = \square \text{ (д.)}$$

$$\square : \square = \square \text{ (д.)}$$

2.



$4 \cdot 3 = 12$

$12 : 4 = \square$

$12 : 3 = \square$

Спробуй пояснити походження назв чисел при діленні.

3. Вимірй довжину відрізка  $AB$  і його частин. Склади рівності на множення, ділення. Чому дорівнює п'ята частина відрізка?



$\square \text{ см} \cdot \square = \square \text{ см}$

$\square \text{ см} : \square = \square \text{ см}$

$\square \text{ см} : \square \text{ см} = \square$

4.

$2 \cdot 4 = 2 + 2 + 2 + 2 = 8$

$2 \cdot 4 = 8$

$8 : 4$

$8 : 2$

$5 \cdot 4$

$2 \cdot 6 =$

$2 \cdot 6 =$

$12 : 6$

$12 : 2$

$5 \cdot 6$



5. Назви ділене, дільник та частку в кожній рівності.

$18 : 3 = 6$

$30 : 6 = 5$

$32 : 4 = 8$

$35 : 5 = 7$



6. Склади задачі за малюнками і схемами.



$\square \cdot \square = \square$

$\square : \square = \square$

$\square : \square = \square$



Які числа будуть наступними? Знайди «ключик» розв'язання.

- 1   2   4   7   11   16

# ТАБЛИЧНЕ МНОЖЕННЯ Й ДІЛЕННЯ

## МНОЖЕННЯ ВИДУ $2 \cdot a$ , $a \cdot 2$

1. Полічи двійками. Це парні числа.
2. Скільки монет? Скільки гривень?





3.  $2 + 2 = 4$   
 $2 + 2 + 2 = 6$   
 $2 + 2 + 2 + 2 = 8$   
 $2 + 2 + 2 + 2 + 2 = 10$   
 $2 + 2 + 2 + 2 + 2 + 2 = 12$   
 $2 + 2 + 2 + 2 + 2 + 2 + 2 = 14$   
 $2 + 2 + 2 + 2 + 2 + 2 + 2 + 2 = 16$   
 $2 + 2 + 2 + 2 + 2 + 2 + 2 + 2 + 2 = 18$



$2 \cdot 2 = \square$	$2 \cdot 2 = \square$
$2 \cdot 3 = \square$	$3 \cdot 2 = \square$
$2 \cdot 4 = \square$	$4 \cdot 2 = \square$
$2 \cdot 5 = \square$	$5 \cdot 2 = \square$
$2 \cdot 6 = \square$	$6 \cdot 2 = \square$
$2 \cdot 7 = \square$	$7 \cdot 2 = \square$
$2 \cdot 8 = \square$	$8 \cdot 2 = \square$
$2 \cdot 9 = \square$	$9 \cdot 2 = \square$

Запиши табличне множення числа 2 й на 2 (II–III стовпчики). Почергово називайте вираз і його значення. 🍌

4. Запиши розв'язання задачі додаванням і множенням.  
 Новорічний пакет із цукерками для класу має масу 2 кг. Яка маса 5-ти таких пакетів? 7-ми, 10-ти таких пакетів?

5.  За однією партою сидять 2 учні. Скільки учнів сидять за п'ятьма такими партами? За шістьма, сімома партами?

6.  Знайди значення виразів:  $5 \cdot 2$ ;  $6 \cdot 2$ ;  $7 \cdot 2$ ;  $8 \cdot 2$ ;  $9 \cdot 2$ .



Скільки найменше кутів може бути в багатокутнику? Накресли такий багатокутник. Чи може бути в ньому прямий кут? Побудуй цей багатокутник.

## ДІЛЕННЯ ВИДУ $a : 2$

1. Чи утворюють числа 5, 2, 10 і 2, 7, 14 «родину» чисел при множенні? Перевір за схемами:

$$\square \cdot \square = \square, \quad \square : \square = \square, \quad \square : \square = \square.$$

2. З рівності  $5 \cdot 3 = 15$  склади дві рівності на ділення.

3. Прочитай табличне множення і ділення з числом 2.

$2 \cdot 2 = 4$	$4 : 2 = 2$	$4 : 2 = 2$
$2 \cdot 3 = 6$	$6 : 2 = 3$	$6 : 3 = 2$
$2 \cdot 4 = 8$	$8 : 2 = 4$	$8 : 4 = 2$
$2 \cdot 5 = 10$	$10 : 2 = 5$	$10 : 5 = 2$
$2 \cdot 6 = 12$	$12 : 2 = 6$	$12 : 6 = 2$
$2 \cdot 7 = 14$	$14 : 2 = 7$	$14 : 7 = 2$
$2 \cdot 8 = 16$	$16 : 2 = 8$	$16 : 8 = 2$
$2 \cdot 9 = 18$	$18 : 2 = 9$	$18 : 9 = 2$

Почергово називай вираз і його значення.



Запам'ятай результати першого стовпчика, а тоді будеш знати результати другого та третього.

4. а) На дві таці розклали порівну 10 тістечок. Скільки тістечок на кожній таці? Виконай схематичний рисунок.



- б) На кілька таць розклали 10 тістечок, по 2 тістечка на кожну. Скільки таць з тістечками?

5. Де можливо, заміни вирази на додавання виразами на множення. Обчисли значення всіх виразів.

$5 + 5 + 5 + 5$

$16 + 16 + 16$

$42 + 24$

$35 + 35$

$4 + 4 + 4 + 40$

$16 + 16 + 61$

$42 + 42$

$31 + 13$

6. Виміряй довжину смужки. Поділи її на рівні частини, по 3 см. Скільки частин отримали? Чому дорівнює довжина половини рожевої смужки?



Половина числа 10 — це число  $\square$ . Половина від 8 — це  $\square$ . Половина 20 дорівнює  $\square$ .

## ОКРЕМІ ВИПАДКИ ДІЛЕННЯ. ПОРЯДОК ДІЙ

1.  $1 \cdot 5 = \square$ . З рівності  $1 \cdot 5$  утвори дві рівності на ділення.

Якщо число поділити на 1, то одержимо те саме число.

$$a : 1 = a$$

Якщо число поділити на самого себе, то одержимо 1.

$$a : a = 1$$



2.  $10 : 10$        $12 : 12$        $25 : 25$        $52 : 52$        $99 : 99$

3.  $7 : 1$        $8 : 1$        $9 : 1$        $10 : 1$        $17 : 1$        $23 : 1$

4. У класі 28 дітей. Скільки зошитів отримає кожен учень/учениця, якщо у вчительки/вчителя 28 зошитів?

5. У класі є 16 місць для учнів. За десятьма одномісними партами сидить по 1 учневі, а решта парт вільні. Скільки вільних місць у класі?

1) Скільки учнів сидить за 10-ма партами?  $\square \cdot \square = \square$

2) Скільки вільних місць у класі?  $\square - \square \cdot \square = \square$

Укажи порядок дій у виразі  $\square - \square \cdot \square$

6. У виразах без дужок першою виконують дію множення або ділення, потім — додавання й віднімання.

1 2

$$2 \cdot 8 - 4$$

1 2

$$2 \cdot 8 + 4$$

2 1

$$5 + 2 \cdot 7$$

1 2

$$10 : 2 + 25$$

1 2

$$18 : 2 - 3$$

7.  $5 \cdot 2 + 4$   
 $2 \cdot 6 - 8$

$22 : 1 - 22$   
 $44 : 44 + 44$

$5 + 2 \cdot 10$   
 $30 + 2 \cdot 9$



8.

$$2 \cdot 3 + 11$$

$$6 : 2 + 10$$

$$35 + 35 : 1$$

$$35 + 35 \cdot 1$$

$$35 - 35 \cdot 1$$

$$35 - 35 : 35$$



Чи діляться числа 2, 4, 6, 8, 10 на 2? Такі числа є парними. Назви ще два парні числа й одне непарне число.

## МНОЖЕННЯ ВИДУ $3 \cdot a$ І $a \cdot 3$

1. В одній банці 3 л соку. На сніданок учням розлили 5 банок соку. Скільки літрів соку випили учні? Розв'яжи задачу додаванням і множенням.



<p>2. <math>3 + 3 = 6</math>  <math>3 + 3 + 3 = 9</math>  <math>3 + 3 + 3 + 3 = 12</math>  <math>3 + 3 + 3 + 3 + 3 = 15</math>  <math>3 + 3 + 3 + 3 + 3 + 3 = 18</math>  <math>3 + 3 + 3 + 3 + 3 + 3 + 3 = 21</math>  <math>3 + 3 + 3 + 3 + 3 + 3 + 3 + 3 = 24</math>  <math>3 + 3 + 3 + 3 + 3 + 3 + 3 + 3 + 3 = 27</math></p>		$3 \cdot 2 = \square$ $3 \cdot 3 = \square$ $3 \cdot 4 = \square$ $3 \cdot 5 = \square$ $3 \cdot 6 = \square$ $3 \cdot 7 = \square$ $3 \cdot 8 = \square$ $3 \cdot 9 = \square$	$2 \cdot 3 = \square$ $3 \cdot 3 = \square$ $4 \cdot 3 = \square$ $5 \cdot 3 = \square$ $6 \cdot 3 = \square$ $7 \cdot 3 = \square$ $8 \cdot 3 = \square$ $9 \cdot 3 = \square$
------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------	--	------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------	------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------

Запиши другий стовпчик множення числа 3.

3. В одного дракона 9 голів. Скільки голів у трьох драконів?
4. Виконай додавання і запиши результат множення на 3.

$2 + 2 + 2$	$3 + 3 + 3$	$4 + 4 + 4$	$5 + 5 + 5$
$2 \cdot 3 = \square$	$3 \cdot 3 = \square$	$4 \cdot 3 = \square$	$5 \cdot 3 = \square$
$6 + 6 + 6$	$7 + 7 + 7$	$8 + 8 + 8$	$9 + 9 + 9$
$6 \cdot 3 = \square$	$7 \cdot 3 = \square$	$8 \cdot 3 = \square$	$9 \cdot 3 = \square$

<b>5.</b> $2 \cdot 3$	$2 \cdot 9$	$3 \cdot 5$	$10 \cdot 3$	$3 \cdot 10$	$3 \cdot 1$
$3 \cdot 4$	$9 \cdot 2$	$3 \cdot 8$	$3 \cdot 0$	$0 \cdot 3$	$1 \cdot 3$

- 6.** На сукню використали 3 м тканини. Скільки метрів тканини піде на 5, 8, 10 таких суконь?



На столі лежало 6 карток з написаними числами 1, 2, 3, 4, 5, 6. Кожна з трьох дівчаток взяла по дві картки. Сума чисел на картках у Лізи — 8, у Сніжани — 9. Які картки взяла Яна? За допомогою карток складіть вирази й обчисліть їх значення.



## ДІЛЕННЯ ВИДУ $a : 3$

1. Як можна обчислити різними способами кількість кубиків?



Склади з утворених рівностей по дві рівності на ділення.

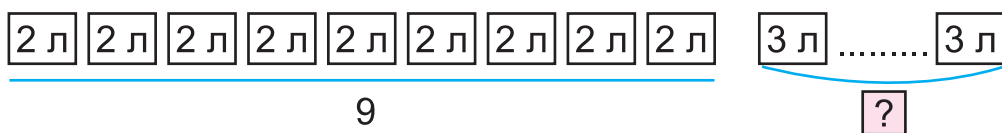
2.

$a$	2	3	4	5	6	7	8	9
$3 \cdot a$								

$b$	6	9	12	15	18	21	24	27
$b : 3$								

3. Березовий сік розлили з 9 дволітрових банок у трилітрові.

Скільки трилітрових банок заповнили соком? Скільки банок зекономили? Скористайся схематичним рисунком.



4. Поділіть 18 цеглинок Лего на 2, 3 однакові групи.

5.

$6 : 3$	$12 : 3$	$18 : 3$	$(18 + 13) - 15$	$90 - (32 + 8)$
$9 : 3$	$15 : 3$	$3 : 3$	$(78 - 18) + 40$	$90 - 32 + 8$

6.

$21 : 3 + 3$	$2 \cdot 7 - 14$	$0 + 2 \cdot 2$
$24 : 3 + 2$	$3 \cdot 7 - 21$	$0 + 2 \cdot 8$

7. Троє братів поділили між собою порівну 15 горіхів. Скільки горіхів дісталось кожній дитині?

8. Виміряй довжину  $a$  відрізка  $MN$ . Обчисли  $a : 3$ . Яка довжина третини відрізка  $MN$ ?



Ми — три однакові числа. Наша сума 12. Яке ми число?


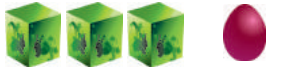
$\boxed{?} + \boxed{?} + \boxed{?} = 12$        $a + a + a = 12$        $a = ?$



## ЗАВДАННЯ БДЖІЛКИ-ТРУДІВНИЦІ

1. Перший множник — 3, другий — 8. Знайди добuток.  
Ділене — 21, дільник — 3. Яка частка?  
Ділене й дільник — числа 40. Знайди частку.

2. В одній такій коробці  є три крашанки. Склади й розв'яжи задачі за таблицею й запитаннями.

Ярина	
Олеся	

- а) Скільки крашанок у кожної дівчинки?  
б) На скільки більше крашанок у Ярини, ніж в Олесі?

3. У кожному стовпчику порівняй другий добuток з першим і знайди його значення. Який закон використано?

$$\begin{array}{l} 3 \cdot 9 = 27 \\ 9 \cdot 3 \end{array}$$

$$\begin{array}{l} 4 \cdot 5 = 20 \\ 5 \cdot 4 \end{array}$$

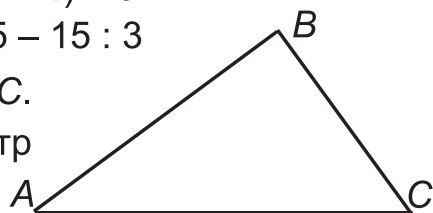
$$\begin{array}{l} 7 \cdot 8 = 56 \\ 8 \cdot 7 \end{array}$$

$$\begin{array}{l} 3 \cdot 5 = 15 \\ 5 \cdot 3 \end{array}$$

4.  $2 \cdot 7 + 3$        $(5 - 4) + 9$        $(5 + 4) - 9$   
 $21 : 3 - 5$        $30 - 15 : 3$        $15 - 15 : 3$

5. Знайди периметр трикутника ABC.

- \* На скільки сантиметрів периметр більший від кожної сторони?



6.  $6 : 2$        $15 : 3$        $24 : 3$        $18 : 2$   
 $12 : 3$        $21 : 3$        $30 : 10$        $18 : 3$

7. Висота кожного поверху будинку 3 м. У будинку 5 поверхів. Яка висота цього будинку?

8.  $3 \cdot 5$        $2 \cdot 8$        $16 : 2$        $15 : 3$   
 $4 \cdot 3$        $8 \cdot 2$        $12 : 3$        $12 : 2$



Скільки кубиків у пірамідці? Побудуйте в групі різні піраміди. Дізнайтеся, скільки кубиків у кожній. Складіть про них задачі.



## МНОЖЕННЯ ВИДУ $4 \cdot a$ і $a \cdot 4$

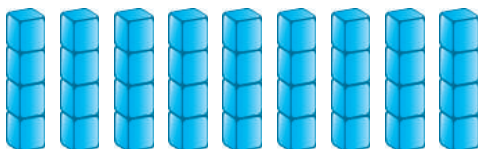
- У шкільній їдальні за столом можуть сидіти 4 учні. Скільки учнів може сидіти за п'ятьма такими столами?
- Склади й запиши табличне множення числа 4.

$$\begin{array}{l} 4 \cdot 2 \\ 4 \cdot 3 \end{array}$$

$$\begin{array}{l} 4 \cdot 4 \\ 4 \cdot 5 \end{array}$$

$$\begin{array}{l} 4 \cdot 6 \\ 4 \cdot 7 \end{array}$$

$$\begin{array}{l} 4 \cdot 8 \\ 4 \cdot 9 \end{array}$$



- Знаючи перший добуток, знайди значення другого.

$$\begin{array}{l} 4 \cdot 2 = 8 \\ 2 \cdot 4 \end{array}$$

$$\begin{array}{l} 4 \cdot 3 = 12 \\ 3 \cdot 4 \end{array}$$

$$\begin{array}{l} 4 \cdot 4 = 16 \\ 4 \cdot 4 \end{array}$$

$$\begin{array}{l} 4 \cdot 5 = 20 \\ 5 \cdot 4 \end{array}$$

$$\begin{array}{l} 4 \cdot 6 = 24 \\ 6 \cdot 4 \end{array}$$

$$\begin{array}{l} 4 \cdot 7 = 28 \\ 7 \cdot 4 \end{array}$$

$$\begin{array}{l} 4 \cdot 8 = 32 \\ 8 \cdot 4 \end{array}$$

$$\begin{array}{l} 4 \cdot 9 = 36 \\ 9 \cdot 4 \end{array}$$

- Доповни задачу числовими даними й розв'яжи її.



У Віки було  зошитів у клітинку і  у лінійку. Вона використала  зошитів. Скільки зошитів залишилося у Віки? Запиши розв'язання діями і виразом. Скільки може бути способів розв'язання задачі? Проілюструй на числах.



- Перепиши рівності, заповнюючи клітинки.

$4 \cdot 3 = 12$

$2 \cdot 4 = 8$

$3 \cdot 5 = 15$

$4 \cdot 5 = 20$

$3 \cdot 4 = \square$

$4 \cdot 2 = \square$

$5 \cdot 3 = \square$

$5 \cdot 4 = \square$

$12 : 4 = \square$

$8 : 2 = \square$

$\square : 3 = \square$

$\square : 4 = \square$

$12 : 3 = \square$

$8 : 4 = \square$

$\square : 5 = \square$

$\square : 5 = \square$



- Скільки всього учнів за 4 столами, якщо за кожним їх по 4?



З чисел 1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8 добери необхідні числа. Який множник був невідомим?

$\square \cdot 4 = 8$

$\square \cdot 4 = 12$

$4 \cdot \square = 32$

$x \cdot 4 = 8$

$x \cdot 4 = 12$

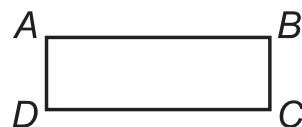
$4 \cdot x = 32$

## ПЕРИМЕТР ПРЯМОКУТНИКА

1. Випиши номери прямокутників. Скільки всього прямих кутів?



2. У прямокутнику  $ABCD$  протилежними сторонами є:  $AB$  і  $DC$ ,  $AD$  і  $BC$ .



**Практична робота.** Виріж з аркуша паперу в клітинку будь-який прямокутник. Згинаючи, переконайся, що протилежні сторони прямокутника рівні. Довшу сторону називають **довжиною**, а коротшу — **шириною** прямокутника. Покажи довжину й ширину класу, коридору, стола.

3. Знайди периметр прямокутника  $ABCD$ .

$AB = \square$  см     $BC = \square$  см     $CD = \square$  см     $DA = \square$  см

Розв'язання

$P = \square + \square + \square + \square = \square$  (см)                      Відповідь:  $\square$  см.

Периметр прямокутника можна обчислювати ще так:

1)  $P = (AB + BC) \cdot 2$ ;                      2)  $P = AB \cdot 2 + BC \cdot 2$ .

Поясни способи обчислень.



Множник	3	2	3	4	5	5	5	2
Множник	2	4	4	4	4	3	2	2
Добуток								



5. Виріж із цупкого паперу прямокутник зі сторонами 5 см і 10 см. Обчисли його периметр по-різному.

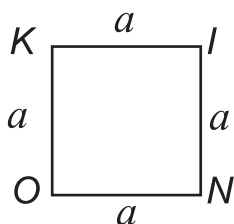


Із мотка дроту виготовили прямокутник зі сторонами 4 см і 8 см. Потім з нього зробили трикутник з рівними сторонами. Яка довжина сторони трикутника?

## ПЕРИМЕТР КВАДРАТА

1. Повтори й запиши табличне множення числа 4.
2. Довжина сторони квадрата 2 см. Який периметр квадрата?

$2 \text{ см} + 2 \text{ см} + 2 \text{ см} + 2 \text{ см} = \square \text{ см, або } \square \text{ см} \cdot 4$



Периметр квадрата позначають буквою  $P$ :

$P = a \cdot 4.$

3. Накресли квадрат зі стороною 3 см. Обчисли периметр.

4.  $18 + 81$   
 $18 + 18$

$32 - 12 - 12$   
 $32 + 12 + 12$

$4 \cdot 5 + 17$   
 $5 \cdot 3 - 12$

$80 - 3 \cdot 4$   
 $28 + 4 \cdot 3$

5. У шкільну їдальню завезли 70 кг картоплі. За перший день використали 30 кг, а за другий — 35 кг. Скільки кілограмів картоплі залишилося в шкільній їдальні після двох днів?

6. У наборі Лего є 30 цеглинок. 6 цеглинок використали для побудови містка. Решту поділили порівну між собою троє учнів для будівництва причалів. Скільки...?

7. Знайди периметр квадрата зі стороною 9 см, 9 дм, 9 м.

8.  $23 + 38$   
 $49 + 23$

$48 - 17 - 12$   
 $48 + 17 + 12$

$3 \cdot 8 + 16$   
 $3 \cdot 9 - 18$

$90 - 4 \cdot 5$   
 $29 + 5 \cdot 4$












Розстав числа так, щоб квадрат став «магічним». Спробуйте самостійно скласти «магічні» квадрати.

14		
11	17	
		20

## ДІЛЕННЯ ВИДУ $a : 4$

1. Поясни, як за допомогою схематичного малюнка скласти табличне множення числа 4 й ділення на число 4.

1	2	3	4	5	6	7	8	9
								
4	8	12	16	20	24	28	32	36

2. У таблиці множення стрілками показано, як виконується дія ділення:  $20 : 4 = 5$ . Виконай дії за допомогою таблиці.


1	2	3	4	5	6	7	8	9
2	4	6	8	10	12	14	16	18
3	6	9	12	15	18	21	24	27
4	8	12	16	20	24	28	32	36
$2 \cdot 3$	$9 \cdot 3$							
$6 : 3$	$27 : 9$							
$24 : 8$	$24 : 4$							
$21 : 3$	$28 : 4$							


3. Обчисли й прочитай добутки й частки.

$4 \cdot 2$	$4 \cdot 3$	$4 \cdot 4$	$4 \cdot 5$	$4 \cdot 6$	$4 \cdot 7$	$4 \cdot 8$	$4 \cdot 9$
$8 : 4$	$12 : 4$	$16 : 4$	$20 : 4$	$24 : 4$	$28 : 4$	$32 : 4$	$36 : 4$

Як пов'язані між собою вирази кожного стовпчика?

4. В автосервісі 36 літніх шин для легкових автомобілів поміняли на зимові. Скільком автомобілям поміняли шини?

-  5. Знайди периметр квадрата зі стороною 5 см; 1 дм; 8 дм; 10 см; 10 дм.

-  6.
- |             |             |          |          |          |
|-------------|-------------|----------|----------|----------|
| $4 \cdot 2$ | $8 \cdot 4$ | $36 - 4$ | $12 : 4$ | $24 : 4$ |
| $4 \cdot 5$ | $9 \cdot 4$ | $36 : 4$ | $16 : 4$ | $28 : 4$ |
| $4 \cdot 7$ | $1 \cdot 4$ | $36 + 4$ | $20 : 4$ | $32 : 4$ |



Від відрізка  $AB$  завдовжки 8 см відрізано четверту його частину. Яка довжина цієї частини? Яка довжина решти відрізка? Намалюй або зобрази схематично одну хлібину, її половину, четвертину.

## ЗБІЛЬШЕННЯ ЧИСЛА В КІЛЬКА РАЗІВ

1. Скільки кружечків?



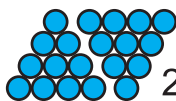
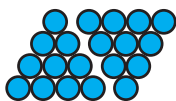
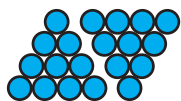
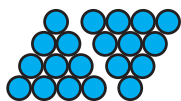
А скільки квадратів?



а) Квадратів 2 рази по 3.

б) Квадратів у 2 рази більше, ніж кружечків.

2. Скільки десятків ліворуч? Праворуч? Де більше? У скільки разів більше? Чому?



$$20 \cdot 3 = 60$$

$$2 \text{ дес.} \cdot 3 = 6 \text{ дес.}$$

3. Щоб збільшити число у 3 рази (в  $a$  разів), достатньо помножити його на 3 (на  $a$ ).

4. На манжеті рукава сорочки для хлопчика вишито хрестиків, а для дівчинки — у 2 рази більше. Скільки хрестиків вишито на обох рукавах хлопчика? Дівчинки? На рукавах двох сорочок?



5. У другому класі 28 учнів, а в третьому — на 2 учні більше. Скільки учнів у третьому класі? В обох класах?

6. Запиши рівності.

$a$	2	4	5	7	8	9
Збільш у 4 рази						
Збільш на 4						



$$\begin{matrix} 0 \cdot 8 \\ 8 \cdot 0 \end{matrix}$$

$$\begin{matrix} 1 \cdot 8 \\ 8 \cdot 1 \end{matrix}$$

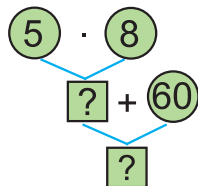
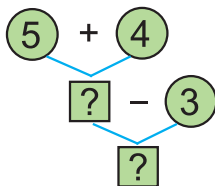
$$\begin{matrix} 10 \cdot 2 \\ 2 \cdot 10 \end{matrix}$$

$$\begin{matrix} 6 \cdot 4 \\ 7 \cdot 4 \end{matrix}$$

$$\begin{matrix} 8 \cdot 4 \\ 9 \cdot 4 \end{matrix}$$




Виконай дії за схемами-«деревами».



## МНОЖЕННЯ ВИДУ $5 \cdot a$ , $a \cdot 5$

1. Полічи п'ятірками від 5 до 50. Запиши ці числа. Поєднай усно лічбу п'ятірками й множення числа 5.
2. Склади й запиши табличне множення числа 5.

$5 \cdot 2 = 10$




$5 \cdot 3 =$

$5 \cdot 4$        $5 \cdot 5$        $5 \cdot 6$        $5 \cdot 7$        $5 \cdot 8$        $5 \cdot 9$

3. Виконай множення, застосувавши переставний закон.


$5 \cdot 2 = 10$ $2 \cdot 5$	$5 \cdot 3 = 15$ $3 \cdot 5$	$5 \cdot 4 = 20$ $4 \cdot 5$	$5 \cdot 5 = 25$ $5 \cdot 5$
$5 \cdot 6 = 30$ $6 \cdot 5$	$5 \cdot 7 = 35$ $7 \cdot 5$	$5 \cdot 8 = 40$ $8 \cdot 5$	$5 \cdot 9 = 45$ $9 \cdot 5$


4. На лижах каталося 8 дітей, а на санках — у 2 рази більше.  Скільки дітей каталося на лижах і санках?

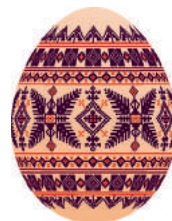
5. 

Числа	Знайди їх
49 і 5	суму
49 і 5	різницю
7 і 5	добуток
32 і 4	частку

Числа	Знайди їх
40 і 8	суму
40 і 8	різницю
5 і 8	добуток
40 і 8	частку

6.  Скільки сторін, вершин та кутів має трикутник? Чотирикутник? Прямокутник? Квадрат? Шестикутник?

7.  До Великодня Ліда розписала 8 писанок, а Маринка — на 5 більше. Скільки писанок розписали дівчатка?





## ДІЛЕННЯ ВИДУ $a : 5$ . ЗМЕНШЕННЯ ЧИСЛА В КІЛЬКА РАЗІВ

1. Використовуючи табличне множення числа 5, склади за зразком табличне ділення з числом 5.

$5 \cdot 6 = 30$	$5 \cdot 2$	$5 \cdot 3$	
$30 : 5 = 6$	$5 \cdot 7$	$5 \cdot 8$	$5 \cdot 9$
$30 : 6 = 5$	$5 \cdot 4$	$5 \cdot 5$	

2. Скільки іграшок ліворуч? Праворуч? Де їх більше? Менше? У скільки разів менше?



Щоб зменшити число в 2 рази (в  $a$  разів), достатньо поділити його на 2 (на  $a$ ).



3. На складі було 45 кг гречаної крупи, а цукру — в 5 разів менше. Скільки кілограмів цукру було на складі?  $\square : \square = \square$

4. Арсен — у ?

Марина —

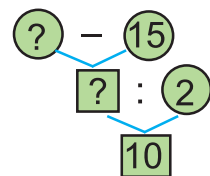
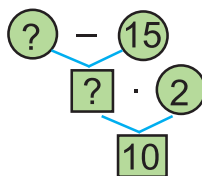
У скільки разів більше машинок в Арсена, ніж у Марини?  
Скільки всього машинок в Арсена й Марини разом?

5.

$10 : 5$	$20 : 5$	$30 : 5$	$40 : 5$
$15 : 5$	$25 : 5$	$35 : 5$	$45 : 5$

6. Накресли відрізок  $OK$ , довжина якого в 5 разів менша за 35 см.

Розшифруй схеми-«дерéва».



## КРАТНЕ ПОРІВНЯННЯ ЧИСЕЛ

1. Мама купила 2 кг картоплі, за ціною 5 грн за кілограм, а капуста — 4 кг, за ціною 2 грн за кілограм. Яка вартість усієї покупки? Що дорожче? На скільки?

2. Скільки груш в одному кошику? У трьох кошиках?



4



3 рази по 4, або у 3 рази більше

12 більше за 4 у 3 рази, 4 менше від 12 у 3 рази.

Щоб дізнатися, у скільки разів одне число більше (менше) від іншого, достатньо більше число поділити на менше.

3. Склади й розв'яжи задачу. Доповни числами умову.

Іра — 15

Ігор — 5

у



Юля —

Сергій —

у

4.	$a$	20	18	16	12	9
	Зменш у	4	3	2	4	3
	Результат					

$a$	10	8	15	20
$b$	2	4	5	5
$a : b$				

5. Порівняй.

$2 + 2 + 2 + 2 + 2$  і  $2 \cdot 5$

$5 + 5 + 5$  і  $5 \cdot 2 + 5$

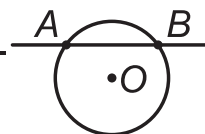
$4 \cdot 8$  і  $5 \cdot 8$

$5 \cdot 7$  і  $5 \cdot 6$

6. У скільки разів відрізок  $AB$  довший за відрізок  $AM$ ?



Покажи спільні точки прямої й кола, прямої й круга. Змодельюйте подібні завдання. Розв'яжіть їх разом.



## ПЕРЕВІРКА МНОЖЕННЯ

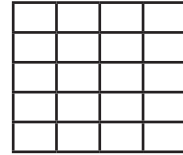
1. Доведи, що 35, 7 і 5 утворюють «родину» чисел при множенні.

2. Правильність виконання множення можна перевірити діленням або множенням.

Перевірмо, чи правильно, що  $5 \cdot 4 = 20$ .

$4 \cdot 5 = 20$ ,  $20 : 5 = 4$ ,  $20 : 4 = 5$ .

Отже, дія  $5 \cdot 4 = 20$  виконана правильно.



3. Виконай обчислення з перевіркою за зразком.

$7 \cdot 3 = 21$  Перевірка:  $3 \cdot 7 = 21$ ,  $21 : 7 = 3$ ,  $21 : 3 = 7$

$4 \cdot 6$

$2 \cdot 8$

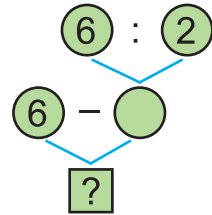
$5 \cdot 9$

$4 \cdot 3$

$5 \cdot 8$

4. Першого разу я з'їв 6 слив, а другого — у 2 рази менше. На скільки слив менше я з'їв другого разу, ніж першого?

Розглянь схему-«дерево»). Склади за нею план розв'язання.



5. Скільки на рисунку конусів, циліндрів? Чим вони різняться?



6. У скільки разів 5 менше від 15? 4 менше від 16? 3 менше від 12? 20 більше від 4? 30 більше від 5?

7. Які предмети мають форму конуса? Циліндра?



Заповни порожні клітинки квадрата. Спробуйте попрацювати гуртом. Складіть подібні завдання. Обмінюйтеся досвідом роботи.



10	+	60	=	
+		-		+
70	-	50	=	
=		=		=
	+		=	

## ЗНАХОДЖЕННЯ НЕВІДОМОГО МНОЖНИКА

1. Прочитай. Поясни.

$$5 \cdot 6 = 30 \longrightarrow 30 : 5 = \square, 30 : 6 = \square$$

2. Назви числа при множенні. Упиши пропущені множники.

$$\square \cdot 3 = 12 \quad 3 \cdot \square = 15 \quad \square \cdot 2 = 10 \quad 4 \cdot \square = 8$$

3. Щоб знайти невідомий множник, достатньо добуток поділити на відомий множник.



4. Знайди найменше число з «родини» чисел.  
Це — невідомий множник.

$$\begin{array}{r} 4 \cdot 12 \\ ? \end{array}$$

5. Знайди невідомий множник за зразком.

$$\square \cdot 2 = 18 \quad 18 : 2 = 9$$

Перевірка:  $9 \cdot 2 = 18$

$$3 \cdot \text{flower} = 6$$

$$\text{leaf} \cdot 3 = 9$$

$$2 \cdot \text{apple} = 8$$

$$a \cdot 2 = 10$$

6. Якими однаковими купюрами можна набрати 15 грн? 8 грн? 10 грн? 20 грн?



7. Перший космонавт незалежної України Леонід Каденюк здійснив політ у космос з 19 листопада до 5 грудня 97 року двадцятого століття. Скільки днів тривав політ? Скористайся календарем.



$$\begin{array}{l} 20 - 8 : 2 \\ 20 + 8 : 2 \end{array}$$

$$\begin{array}{l} 8 \cdot 2 - 13 \\ 8 : 2 + 13 \end{array}$$

$$\begin{array}{l} 50 - 9 + 15 \\ 45 + 9 - 15 \end{array}$$



Маємо число 43. Які найближчі до нього числа матимуть таку саму суму цифр?

## ЗНАХОДЖЕННЯ НЕВІДОМОГО ДІЛЕНОГО

1. Обчисли значення виразів, у яких ділене — кругле число.

$$\begin{array}{l} 20 : 4 \\ 10 : 2 \end{array}$$

$$\begin{array}{l} 35 : 5 \\ 20 : 5 \end{array}$$

$$\begin{array}{l} 40 : 8 \\ 30 : 5 \end{array}$$

$$\begin{array}{l} 10 : 5 \\ 45 : 5 \end{array}$$

2. Добери таке значення  $a$ , щоб числова рівність була правильною (істинною). Назви числа при діленні.

$$a : 5 = 2$$

$$a : 4 = 2$$

$$a : 3 = 2$$

$$a : 1 = 2$$

Перевір правильність добору значення  $a$  множенням.

3. Щоб знайти невідоме ділене, достатньо дільник помножити на частку.



4. Знайди невідоме ділене в рівностях.

$$\square : 7 = 5$$

$$a : 3 = 9$$

$$x : 2 = 5$$

$$\square : 8 = 5$$

$$a : 4 = 9$$

$$x : 3 = 4$$

5. Мати розрізала торт на рівні порції й роздала їх п'ятьом дітям. Кожному дісталася аж по 4 порції. На скільки порцій був поділений торт?

6. Знайди значення виразу  $a : 5 - 3$ , якщо  $a = 15; 20; 25; 30$ .

7. З однакових паличок та пластиліну виготов модель квадрата, трикутника, п'ятикутника, шестикутника. Опиши їх.

8. 
$$\begin{array}{l} 4 \cdot 5 + 25 \\ 5 \cdot 6 + 30 \end{array}$$

$$\begin{array}{l} 28 : 4 + 19 \\ 36 : 4 + 21 \end{array}$$

$$\begin{array}{l} 90 - 45 : 5 \\ 70 - 35 : 5 \end{array}$$

Доповни речення.

Третя частина від числа 12 дорівнює  $\square$ .

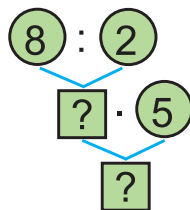
Третина числа — це число 8. Яке це ціле число?

Четверта частина від числа 20 — це число  $\square$ .



## ЗАВДАННЯ БДЖІЛКИ-ТРУДІВНИЦІ

1. На виготовлення двох однакових вудок витратили 8 м бамбука. Скільки метрів бамбука витратили для однієї вудки? Скільки метрів бамбука потрібно для 5 таких вудок? Перевір, чи правильно складено схему «дерево» розв'язання задачі. Розв'яжи задачу.



2. Радіус кола 28 см. Яка довжина діаметра цього кола? Запиши довжину діаметра в дециметрах і сантиметрах.
3. У скільки разів число 16 більше, ніж число 2; число 18 — ніж число 3? У скільки разів число 5 менше, ніж число 25, ніж число 45?
4. Розгадайте. Скористайтесь знаннями з математики.

$$3 \cdot \text{❄️} = 27$$

$$\text{❄️} - \text{🐞} = ?$$

$$\text{🐞} + \text{🐞} = 12$$

$$\text{🐝} : \text{🐞} = 5$$

Пофантазуйте, що об'єднує об'єкти на малюнках.



$$85 - 19 + 25$$

$$2 \cdot 5 + 62$$

$$38 + (74 - 19)$$

$$100 - 64 - 23$$

$$9 \cdot 2 + 14$$

$$38 - (74 - 69)$$



$$\square : 5 = 6$$

$$\square : 4 = 8$$

$$\square \cdot 4 = 24$$

$$8 \cdot \square = 32$$



Обчисли.

$$5 \cdot 5 + 5 + 5 + 5 + 5 + 5 + 5 + 5 \cdot 5$$

## РОЗВ'ЯЗУВАННЯ ЗАДАЧ РІЗНИМИ СПОСОБАМИ

1. Порівняй результати обчислень у стовпчиках.

$$30 - (12 + 8)$$

$$74 + (16 - 9)$$

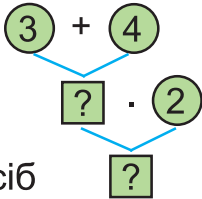
$$74 - 9 + 16$$

$$30 - 12 - 8$$

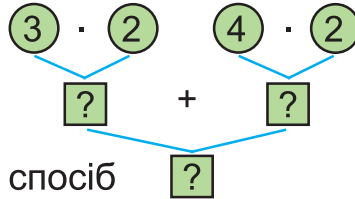
$$74 + 16 - 9$$

$$(74 + 16) - 9$$

2. Оряся й Поліна намалювали по 3 кружечки й по 4 трикутники. Скільки всього фігур намалювали дівчатка? Поясни схеми-«деревця» розв'язання задачі. Знайди відповідь.



I спосіб



II спосіб



Запиши розв'язання задачі обома способами: за допомогою дій і складання виразу. Порівняй отримані вирази. Визнач порядок дій.

3. У виразах з дужками спочатку виконують дії в дужках, потім — множення й ділення, а потім — додавання і віднімання в записаній послідовності.

$$4. \quad (52 - 31) : 3$$

$$54 : (16 - 7)$$

$$(12 + 18) : 6$$

$$35 : (30 - 23)$$

$$18 : 2 + 7 \cdot 3$$

$$7 \cdot 5 - 24 : 3$$

5. Збільш числа 3, 7, 9 у 3 рази. Зменш числа 9, 18, 30 у 3 рази. У скільки разів 18 більше від 2? 2 менше від 10?



6. Виконай дії. Порівняй ділене з часткою. Зроби висновок.

$$14 : 2$$

$$18 : 3$$

$$24 : 4$$

$$25 : 5$$

$$16 : 2$$

$$24 : 3$$

$$32 : 4$$

$$45 : 5$$



$$7. \quad (3 + 5) \cdot 2$$

$$3 \cdot 2 + 5 \cdot 2$$

$$81 - (14 - 7)$$

$$(16 + 16) : 4$$

$$20 - (15 - 7) - 4$$

$$18 + 7 - (15 - 8)$$



Знайди перше число:  $\boxed{?} \cdot 3 \rightarrow \boxed{\phantom{00}} - 15 \rightarrow \boxed{\phantom{00}} + 7 \rightarrow \boxed{7}$

## ЗНАХОДЖЕННЯ НЕВІДОМОГО ДІЛЬНИКА

1. Назви дільники. Який із дільників найбільший?

$$\begin{array}{l} 72 + 19 \\ 72 > 19 \end{array}$$

$$\begin{array}{l} 85 - 39 \\ 22 : 11 < 100 \end{array}$$

$$\begin{array}{l} 24 : 3 \\ 36 : 9 \end{array}$$

$$\begin{array}{l} 7 \cdot 4 \\ 36 : 2 = 18 \end{array}$$

$$\begin{array}{l} (84 - 54) : 5 \\ (27 + 2) : 29 \end{array}$$

2. Якою буквою в рівності позначене ділене, якою — дільник, а якою — частка?

$$a : b = c$$

3. Добери замість дільника  $b$  таке число, щоб рівність була правильною (істинною).

$8 : b = 2$

$12 : b = 4$

$30 : b = 5$

$32 : b = 1$

Перевір правильність добору дільника, поділивши ділене на частку. Прочитай правило (текст і піктограми).



Щоб знайти невідомий дільник, достатньо ділене поділити на частку.

$$\begin{array}{l} a : x = c \\ x = a : c \end{array}$$

4. Знайди невідомий дільник за правилом.

$21 : \square = 3$

$28 : a = 4$

$35 : x = 5$

$27 : \square = 3$

$32 : a = 4$

$18 : x = 2$

5. У сквері в однакових рядах посадили 35 троянд. У скількох рядах посаджено троянди, якщо їх у кожному ряду по 5? Склади схему-«дерево» розв'язання задачі 5.



$$\begin{array}{l} 35 : 5 \\ 40 : 5 \end{array}$$

$$\begin{array}{l} 5 \cdot 7 \\ 8 \cdot 5 \end{array}$$

$$\begin{array}{l} 28 : 4 \\ 25 : 5 \end{array}$$

$$\begin{array}{l} (44 - 14) : 5 \\ 20 : 4 - 4 \end{array}$$



$40 : \square = 5$

$30 : \square = 5$

$28 : \square = 4$

$35 : \square = 5$



У кожній рівності всі доданки однакові. Знайди їх.

$\square + \square = 40$

$\square + \square + \square = 30$

$\square + \square = 60$

$a + a = 14$

$b + b + b = 15$

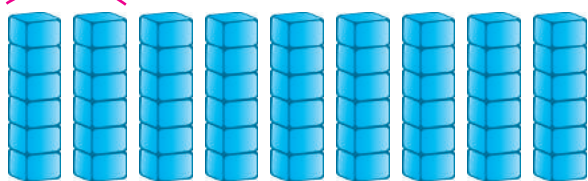
$d + d = 40$



## МНОЖЕННЯ ВИДУ $6 \cdot a$ І $a \cdot 6$

1. Продемонструй, як утворено рівності на множення числа 6. Прочитай їх. Перевір результати додаванням.

$$6 \cdot 2 = 12$$



$6 \cdot 6 = 36$	
$6 \cdot 7 = 42$	$7 \cdot 6 = 42$
$6 \cdot 8 = 48$	$8 \cdot 6 = 48$
$6 \cdot 9 = 54$	$9 \cdot 6 = 54$

2. Склади й запиши правильні числові рівності з виразів. Підкресли й прочитай вирази множення на число 6.

$6 \cdot 2$	$6 \cdot 8$	$5 \cdot 6$	$6 \cdot 9$	$3 \cdot 6$	$2 \cdot 6$	$6 \cdot 5$
$6 \cdot 3$	$9 \cdot 6$	$4 \cdot 6$	$8 \cdot 6$	$7 \cdot 6$	$4 \cdot 6$	$6 \cdot 7$

3. Мама дала чотирьом дітям по 3 пиріжки.



1) Скільки пиріжків дала дітям мама?  $3 \cdot 4 = \square$  (пир.)

2) Бабуся дала кожній дитині у 2 рази більше пиріжків, ніж мама. Скільки пиріжків отримала кожна дитина від бабусі?  $3 \cdot 2 = \square$  (пир.)

3) Скільки всього пиріжків дала бабуся?  $\square \cdot 4 = \square$  (пир.)

4) У скільки разів більше пиріжків дала бабуся, ніж мама?  $\square : \square = \square$  (р.)

Прочитай висновок. У скільки разів збільшився множник (кількість бабусиних пиріжків дитині), і в стільки ж разів збільшився добуток (загальна кількість бабусиних пиріжків). Підтвердіть висновок практично.



Проаналізуй зміни множника й добутку.

$6 \cdot 2 = 12$

$6 \cdot 4 = 24$

$6 \cdot 6 = 36$



Знаючи, що  $5 \cdot a = b$ , знайди:

$10 \cdot a = \square;$

$15 \cdot a = \square;$

$20 \cdot a = \square.$

## ДІЛЕННЯ ВИДУ $a : 6$

1. Випиши ті числа, які є результатами множення числа 6.

6 10 12 16 18 20 24 28 30 36 40 42 46 48

2. Проведи лічбу шістками від 6 до 60. Запиши цей ряд чисел.
3. Поясни, як утворилися другий і третій стовпчики табличного ділення з числом 6. Прочитай рівності.

$6 \cdot 6 = 36$	$36 : 6 = 6$	
$6 \cdot 7 = 42$	$42 : 6 = 7$	$42 : 7 = 6$
$6 \cdot 8 = 48$	$48 : 6 = 8$	$48 : 8 = 6$
$6 \cdot 9 = 54$	$54 : 6 = 9$	$54 : 9 = 6$

Використовуй ці рівності при обчисленнях



4. Досліді за таблицями, як змінюються результати дій від збільшення їх компонентів.
5. Чи правильні рівності? Склади інші подібні завдання.

$$6 \cdot 6 = 36, \text{ а}$$

$$6 \cdot 7 = 36 + 6$$

$$6 \cdot 7 = 42, \text{ а}$$

$$6 \cdot 8 = 42 + 6$$

$$6 \cdot 8 = 48, \text{ а}$$

$$6 \cdot 9 = 48 + 6?$$

6. Намалюй 6 кіл, а трикутників — у 3 рази менше. Намалюй 6 трикутників, а квадратів — на 3 менше. Скільки всього фігур на рисунках?



7. Знайди периметр серветки, якщо її довжина — 6 см, а ширина — 4 см. Яка довжина квадратної серветки з таким самим периметром?



Обведи кружечком числа, які діляться на 2. Під числами, які діляться на 3, постав крапку.

Що можна сказати про числа з крапкою і в кружечку?

1 2 3 4 5 6 7 8 9 10 11 12 13 14 15 16 17 18

Поділися своїм висновком з однокласниками.

## ОБЧИСЛЕННЯ. РОЗВ'ЯЗУВАННЯ ЗАДАЧ

1. $6 \cdot 5$	$6 \cdot 4$	$30 : 5$	$42 : 6$
$6 \cdot 7$	$6 \cdot 6$	$30 : 6$	$42 : 7$
$6 \cdot 9$	$6 \cdot 8$	$30 : 30$	$42 : 1$

2. Ярема купив на сніданок 2 склянки соку, по 3 грн за склянку, і пиріжок за 4 грн. Скільки коштує сніданок Яреми? Склади план розв'язання задачі. Склади й розв'яжи задачу про свої покупки.

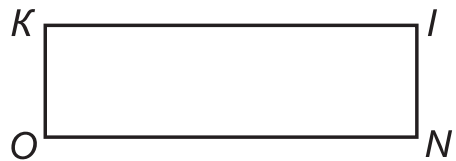
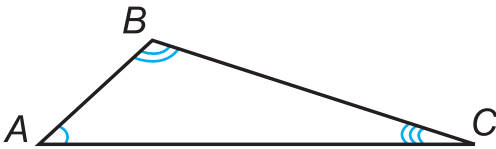


$6 \cdot 8$ $8 \cdot 6$ $5 \cdot 9$	$48 : 6$ $48 : 8$ $45 : 5$	$74 - 57$ $29 + 43$ $63 - 44$	$(55 - 7) : 6$ $28 : (32 - 28)$ $(39 + 9) : 6$
-------------------------------------------	----------------------------------	-------------------------------------	------------------------------------------------------

4. Марко мав 5 купюр, по 2 грн кожна. Скільки решти отримає Марко, якщо він купить пиріжок за 4 грн? За 3 грн? За 5 грн? Склади схему-«дерево» розв'язання задачі.



5. Знайди значення виразу  $a : 6$ , якщо  $a = 54; 48; 42; 36$ .
6. Довжина радіуса кола 6 дм. Яка довжина його діаметра? Накресли коло будь-яким способом і його елементи.
7. Назви вершини, сторони та кути трикутника, прямокутника.



8.

$$42 + (20 - 18)$$

$$50 - (17 - 9)$$

$$4 \cdot 8$$

$$9 \cdot 3$$

$$28 : 7$$

$$27 : 3$$

$$8 \cdot (90 - 86)$$

$$(14 + 18) : 4$$



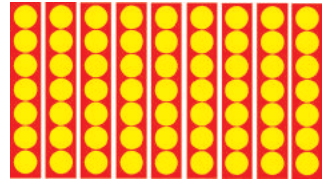
Влад мав 1 грн. Він купив 8 гумок, по 10 к. кожна. Скільки найбільше скріпок по 3 к. він може ще купити?

## МНОЖЕННЯ ВИДУ $7 \cdot a, a \cdot 7$

1. Поясни, як знайдено добутки.

$$7 \cdot 2 = 14 \quad 7 \cdot 3 = 21 \quad 7 \cdot 4 = 28 \quad 7 \cdot 5 = 35 \quad 7 \cdot 6 = 42$$

2. Скільки кружечків в одній смужці? У семи? У восьми? У дев'яти смужках? Запиши вирази й обчисли їх значення.



- |                |             |             |             |
|----------------|-------------|-------------|-------------|
| 3. $7 \cdot 2$ | $7 \cdot 3$ | $7 \cdot 4$ | $7 \cdot 5$ |
| $2 \cdot 7$    | $3 \cdot 7$ | $4 \cdot 7$ | $5 \cdot 7$ |
| $7 \cdot 6$    | $7 \cdot 7$ | $7 \cdot 8$ | $7 \cdot 9$ |
| $6 \cdot 7$    | $7 \cdot 7$ | $8 \cdot 7$ | $9 \cdot 7$ |

З якими випадками числа 7 ти зустречаєшся вперше?

4. За один день Дем'яноко прочитав 6 сторінок казки. Скільки сторінок казки за таких умов він прочитає за тиждень? За два тижні? Яка схема дає відповідь на I, II запитання?



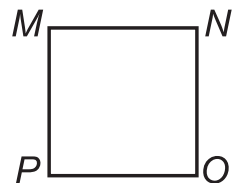
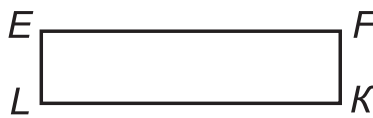
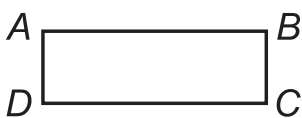
$$\square \cdot \square ; \quad \square \cdot \square + \square \cdot \square$$

5. Накресли відрізок  $OM$ , довжина якого у 2 рази більша, ніж 5 см; відрізок  $KN$ , довжина якого на 2 см більша за 5 см.

- |                                                 |                                                   |
|-------------------------------------------------|---------------------------------------------------|
| 6. $34 \text{ ц} + 18 \text{ ц} - 18 \text{ ц}$ | $28 \text{ см} + (35 \text{ см} + 25 \text{ см})$ |
| $24 \text{ ц} - 13 \text{ ц} + 13 \text{ ц}$    | $(68 \text{ см} - 39 \text{ см}) - 21 \text{ см}$ |



7. Периметри яких прямокутників однакові?



$$\begin{aligned} &68 \text{ кг} + 13 \text{ кг} - 15 \text{ кг} \\ &97 \text{ ц} - 39 \text{ ц} - 11 \text{ ц} \end{aligned}$$

$$\begin{aligned} &58 \text{ см} - (32 \text{ см} - 18 \text{ см}) \\ &73 \text{ м} + (25 \text{ м} - 17 \text{ м}) \end{aligned}$$



9. Склади й розв'яжи задачу про своє читання.



Сергійко розклав кубики з піраміди в один рядок. Яка довжина цього рядка, якщо ребро куба дорівнює 5 см?



## ДІЛЕННЯ ВИДУ $a : 7$

1. Чи утворюють «родину» числа 7, 3 і 20 при множенні? Чи правильно, що  $20 : 3 = 7$ ? Як називають числа при діленні?

2.



Щоб перевірити правильність виконання ділення, можна помножити частку на дільник. У результаті маємо отримати ділене.

$54 : 6 = 9$  правильно, бо  $9 \cdot 6 = 54$  (54 — ділене)

$20 : 3 = 7$  — неправильно, бо  $7 \cdot 3 = 21$ , а не 20.

3. З кожної рівності на множення склади і запиши рівності на ділення. Випиши окремо випадки ділення.

$$7 \cdot 7 = 49$$

$$7 \cdot 8 = 56$$

$$7 \cdot 9 = 63$$

4. Прочитай й запиши випадки ділення на число 7.

$$14 : 7 = 2$$

$$28 : 7 = 4$$

$$42 : 7 = 6$$


$$56 : 7 = 8$$


$$21 : 7 = 3$$


$$35 : 7 = 4$$

$$49 : 7 = 7$$

$$63 : 7 = 9$$

5. За тиждень кролики з'їли 14 кг капусти. Скільки кілограмів  капусти вони з'їдали щоденно, якщо їх годували однаково?

6. За день кролик з'їдає 3 картоплини і 2 морквини. Скільки  овочів з'їдає кролик протягом тижня?

 7. За день кролик з'їдає 3 картоплини й 2 морквини. Скільки овочів з'їдають 7 кроликів щоденно?



 8. Порівняй.

23 кг і 2 ц  
100 кг і 1 ц

41 л і 29 л  
39 л і 40 л

5 м 4 дм і 4 м 5 дм  
5 м 3 дм і 5 м 7 дм



Сім'я для приготування їжі використала 1 кг капусти, стільки ж моркви, а картоплі у 2 рази більше, ніж капусти й моркви разом. Скільки...?

## МНОЖЕННЯ ВИДУ $8 \cdot a$ , $a \cdot 8$

1. 

$1 \cdot 8$
$8 \cdot 1$
$10 \cdot 8$
$8 \cdot 10$

$2 \cdot 8$
$8 \cdot 2$
$0 \cdot 8$
$8 \cdot 0$

$3 \cdot 8$
$8 \cdot 3$
$4 \cdot 8$
$8 \cdot 4$

$5 \cdot 8$
$8 \cdot 5$
$6 \cdot 8$
$8 \cdot 6$

$7 \cdot 8$
$8 \cdot 7$
$7 \cdot 10$
$6 \cdot 0$

2. Поясни, що  $8 \cdot 8 = 64$

$$8 \cdot 8 = 8 + 8 + 8 + 8 + 8 + 8 + 8 + 8 = 8 \cdot 7 + 8 = 56 + 8 = 64$$

Знайди добуток  $8 \cdot 9$ , знаючи, що  $8 \cdot 8 = 64$ .

3. За даними таблиці склади і прочитай рівності.

$a$	1	2	3	4	5	6	7	8	9
$a \cdot 8$	8	16	24	32	40	48	56	64	72

4. У пакеті було 2 кг печива круглої форми і 3 кг — квадратної форми. Скільки кілограмів печива у 8 таких пакетах?



Склади дві схеми-«дерева» розв'язання задачі.

5. Знайди значення виразу  $40 : a$ , якщо  $a = 1; 2; 4; 5; 8$ .

6. Накресли відрізок  $AB$ , який у 2 рази коротший за відрізок  $KM$ ; відрізок  $CD$ , який на 2 см коротший за відрізок  $KM$ .

$K$  \_\_\_\_\_  $M$



$8 \cdot 1$

$8 \cdot 2$

$8 \cdot 3$

$8 \cdot 4$

$8 \cdot 5$

$8 \cdot 6$

$8 \cdot 7$

$8 \cdot 8$

$8 \cdot 9$

$7 \cdot (7 + 1)$

$6 \cdot (9 - 1)$

$8 \cdot (11 - 3)$

$54 + 7 + 6 + 3$

$32 + 9 + 8 + 1$

$27 + 8 + 3 + 12$



Руслан пам'ятає: щоб відчинити двері під'їзду, потрібно набрати код із цифр 3, 5, 8. Але він забув, у якій послідовності слід натискати кнопки. Скільки способів у найгіршому випадку треба перебрати Русланові, щоб відчинити двері?

## ДІЛЕННЯ ВИДУ $a : 8$

1. За яким правилом складена таблиця ділення на 8? На скільки збільшується результат обчислення в кожному стовпчику? Поміркуй чому.

$8 \cdot 2 = 16$	$16 : 8 = 2$	$8 \cdot 6 = 48$	$48 : 8 = 6$
$8 \cdot 3 = 24$	$24 : 8 = 3$	$8 \cdot 7 = 56$	$56 : 8 = 7$
$8 \cdot 4 = 32$	$32 : 8 = 4$	$8 \cdot 8 = 64$	$64 : 8 = 8$
$8 \cdot 5 = 40$	$40 : 8 = 5$	$8 \cdot 9 = 72$	$72 : 8 = 9$

Достатньо знати табличне множення, щоб зуміти скласти табличне ділення з цими числами.



Ти погоджуєшся з висновком Мудрика? Доведи висновок.

- 2.
- |             |          |                 |                       |
|-------------|----------|-----------------|-----------------------|
| $5 \cdot 9$ | $28 : 4$ | $(18 + 12) : 5$ | $85 - 3 \cdot 5 - 24$ |
| $8 \cdot 5$ | $24 : 4$ | $(40 - 16) : 4$ | $42 + 8 - 35 : 5$     |
| $1 \cdot 7$ | $16 : 4$ | $(39 - 21) : 3$ | $36 : 9 + 36 : 4$     |
3. В одному ящику 24 кг цукерок, в іншому — 48 кг. Усі цукерки розфасували в пакети по 8 кг. Скільки вийшло пакетів?
4. Знайди значення виразу  $a : (15 - 7)$ , якщо  $a = 16; 32; 64$ .
5. Збільш числа 5, 6, 7, 9 у 8 разів.  
Зменш числа 40, 48, 56, 80 у 8 разів.

6. Який час показують годинники?



На якому циферблаті годинника стрілки утворили прямий кут?

7. Знайди значення виразу  $a : 8$ , якщо  $a = 40; 48; 56; 72$ .

## ОБЧИСЛЕННЯ. РОЗВ'ЯЗУВАННЯ ЗАДАЧ

1.  $8 \cdot 0$        $0 \cdot 8$        $8 \cdot (3 + 6)$        $(30 - 20) \cdot 8$   
 $8 \cdot 7$        $6 \cdot 8$        $7 \cdot 8 - 55$        $60 - 54 : 6$   
 $8 \cdot 9$        $8 \cdot 8$        $42 + 72 : 8$        $(77 - 77) : 8$

2.

$a$	3	4	6	7	8	9
Збільш на 8						
Збільш у 8 разів						

3. З'ясуй, як виконано обчислення. Обчисли за зразком.

$$28 + 13 = 30 + 13 - 2 = 43 - 2 = 41$$

$$39 + 27$$

$$48 + 35$$

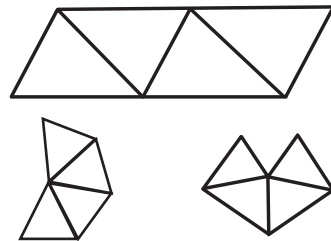
4. На змагання з бігу прийшло 27 дітей, а дорослих — на 18 менше. У скільки разів більше було на змаганнях дітей, ніж дорослих? Запиши розв'язання задачі виразом.

Яким видом спорту займаєшся ти?

5. Температура повітря в кімнаті  $20^\circ$ , а надворі  $12^\circ$ . Яка різниця температур?



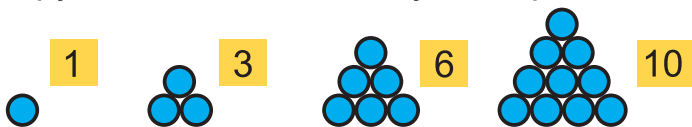
6. Із трьох паличок можна скласти один трикутник. Чи можна скласти 4 трикутники з 9 паличок? Розглянь рисунки й знайди підтвердження своїм думкам. Виготов подібні моделі.



7. До стадіону Максимко доїжджає на велосипеді за 8 хвилин, а пішки добирається на 24 хвилини довше. У скільки разів швидше Максимко доїжджає до стадіону на велосипеді, ніж добирається пішки?



Розглянь, скільки кружечків у кожній пірамідці. Скільки кружечків матиме наступна пірамідка? Склади її.





## МНОЖЕННЯ ВИДУ $9 \cdot a, a \cdot 9$

1. Запиши кожний добуток у вигляді суми однакових доданків. Переконайся, що:

$9 \cdot 2 = 18$	$2 \cdot 9 = 18$	$9 \cdot 6 = 54$	$6 \cdot 9 = 54$
$9 \cdot 3 = 27$	$3 \cdot 9 = 27$	$9 \cdot 7 = 63$	$7 \cdot 9 = 63$
$9 \cdot 4 = 36$	$4 \cdot 9 = 36$	$9 \cdot 8 = 72$	$8 \cdot 9 = 72$
$9 \cdot 5 = 45$	$5 \cdot 9 = 45$	$9 \cdot 9 = 81$	$9 \cdot 9 = 81$



Прочитай табличне множення числа 9. Попрацуйте в парі. Почергово ставте запитання за таблицею і відповідайте.

2.  $9 \cdot 8 + 8$        $5 \cdot 9 + 25$        $9 \cdot 3 - 18$        $9 \cdot 7 - 28$

3. За схемою і малюнками склади задачу. Форму якої об'ємної геометричної фігури нагадує склянка?



$$\square \cdot \square + \square$$

4.

$a$	72	64	16	32	56	48
Зменш на 8						
Зменш у 8 разів						

5.  $3 \text{ год} + 15 \text{ год}$        $60 \text{ хв} - 20 \text{ хв}$        $40 \text{ хв} + 20 \text{ хв}$   
 $24 \text{ год} - 8 \text{ год}$        $35 \text{ хв} + 18 \text{ хв}$        $80 \text{ хв} - 20 \text{ хв}$

6. Обчисли й перевір обчислення.

$$\begin{array}{l} 9 \cdot 2 \\ 3 \cdot 9 \end{array}$$

$$\begin{array}{l} 4 \cdot 9 \\ 9 \cdot 5 \end{array}$$

$$\begin{array}{l} 6 \cdot 9 \\ 9 \cdot 7 \end{array}$$

$$\begin{array}{l} 8 \cdot 9 \\ 9 \cdot 9 \end{array}$$

7. У якому місяці твій день народження? Скільки днів має цей місяць? Які місяці мають стільки ж днів?



Знайди суму цифр у кожному результаті таблиці множення числа 9. Зроби висновок. Дізнайся, як множити на 9 за допомогою пальців обох рук.

## ДІЛЕННЯ ВИДУ $a : 9$

1. Прочитай табличне множення числа 9 і множення на число 9.
2. Використовуючи зв'язок між множенням й діленням, виконай дії. Назви найменший і найбільший результати.

$9 \cdot 2$	$18 : 9$	$18 : 2$	$9 \cdot 6$	$54 : 9$	$54 : 6$
$9 \cdot 3$	$27 : 9$	$27 : 3$	$9 \cdot 7$	$63 : 9$	$63 : 7$
$9 \cdot 4$	$36 : 9$	$36 : 4$	$9 \cdot 8$	$72 : 9$	$72 : 8$
$9 \cdot 5$	$45 : 9$	$45 : 5$	$9 \cdot 9$	$81 : 9$	$81 : 9$

3. Склади задачу за схемою і планом.



1) Скільки літрів яблучного соку?

2) Скільки всього літрів соку?



4. Розв'яжи задачу діями. Склади вираз для розв'язання задачі.

Хлопчики спільно будували вежу. Орест поклав 10 кубічних цеглинок у висоту, Кирило — у 2 рази менше, а Федько — у 3 рази більше, ніж Орест. Якої висоти була вежа, якщо ребро кубічної цеглини 1 дм? Прокоментуй порядок дій у виразі.

5.  $56 : 7 + 5 \cdot 8$      $8 \cdot 9 - 42 : 7$      $(8 - 5) \cdot 4$      $9 \cdot 9 + 35 : 7$

6.  $\square : 9 = 6$      $\square : 8 = 9$      $\square : 7 = 8$      $\square : 9 = 4$



$$\begin{array}{l} 72 : 9 \\ 63 : 9 \end{array}$$

$$\begin{array}{l} 4 \cdot 9 \\ 7 \cdot 9 \end{array}$$

$$\begin{array}{l} 0 \cdot 9 \\ 9 \cdot 0 \end{array}$$

$$\begin{array}{l} 0 \cdot 3 \\ 0 \cdot 59 \end{array}$$

$$\begin{array}{l} 3 \cdot 9 \\ 27 : 9 \end{array}$$



$45 : 5 + 21$

$72 : 9 - 8$

$54 : 6 + 91$

$4 \cdot (100 - 92)$



У школі 60 кабінетів. Скільки кабінетів мають у записі свого номера хоча б одну цифру 5? А цифру 0?

## ДІЛЕННЯ ВИДУ $a : 10$

1. Полічи п'ятірками від 20 до 70; десятками — від 10 до 100.

2.  $10 \cdot 2$   
 $4 \cdot 10$

$10 \cdot 3$   
 $6 \cdot 10$

$10 \cdot 5$   
 $8 \cdot 10$

$10 \cdot 7$   
 $9 \cdot 10$

3. Скільки десятків у числах 20; 40; 50; 60; 80; 90; 100?

4.  $10 \cdot 2 = 20 \longrightarrow 20 : 10 = 2$ . Що позначає число 2? (число десятків у числі 20).

$10 \cdot 3 = 30 \longrightarrow 30 : 10 = 3$  (число десятків у числі 30)

При діленні круглих чисел на 10 одержуємо число, яке показує кількість десятків у його складі.

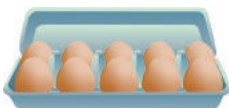
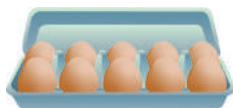
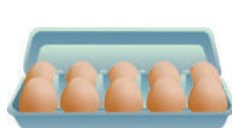
5.  $40 : 10$   
 $40 : 4$

$20 : 10$   
 $20 : 2$

$80 : 10$   
 $80 : 8$

$70 : 10$   
 $70 : 7$

6. За малюнками і схемами виразів склади задачі.



$\square \cdot \square + \square$

$\square \cdot \square - \square$



7.  $10 \cdot 4$   
 $10 \cdot 6$   
 $10 \cdot 8$

$7 \cdot 10$   
 $5 \cdot 10$   
 $3 \cdot 10$

$40 : 10$   
 $60 : 10$   
 $80 : 10$

$40 : 4$   
 $60 : 6$   
 $80 : 8$



8. Довжина косатки 7 м. Вона на 8 м коротша за китову акулу. Яка довжина акули?



Добутки  $2 \cdot 2$  ,  $3 \cdot 3$  ,  $4 \cdot 4$  у давнину називали «квадратними» числами. Випиши з табличного множення всі «квадратні» числа.

## ДІЛЕННЯ НУЛЯ. НЕМОЖЛИВІСТЬ ДІЛЕННЯ НА НУЛЬ

1.  $9 \cdot 7$        $8 \cdot 7$        $0 \cdot 5$        $35 \cdot 0$        $0 \cdot 51 + 27$   
 $9 \cdot 9$        $8 \cdot 9$        $0 \cdot 50$        $73 \cdot 0$        $100 \cdot 0 + 100$

2.  $0 \cdot 2 = \boxed{0} \rightarrow \boxed{0} : 2 = 0$

Сформулюй висновок.

$$0 : a = 0$$



3. Усно.       $0 \cdot 3$        $3 \cdot 0$        $0 : 3$        $0 : 10$        $0 : 100$

4.



$5 : 0 = \boxed{?}$  Не існує такої частки, бо не існує такого числа, яке при множенні на 0 дасть 5. Отже, поділити число на 0 неможливо.

~~$a : 0$~~ , де  $a$  — будь-яке число.

5. Одна синиця рятує від шкідників 10 дерев. Скільки дерев урятують 2, 4, 5, 7, 10 синиць?



6. Виконай дії за зразком.

$$8 + 3 \cdot 4 = 8 + 12 = 20$$

$9 \cdot 2 + 65$

$65 + 15 : 3$

$25 - 2 \cdot 6$

$3 \cdot 8 - 15$

$70 + 3 \cdot 2$

$48 : 6 + 12$

$40 - 8 \cdot 4$

$42 : 6 - 5$

7.  $2 \cdot 10 + 7$

$63 : 7 + 49$

$14 + 4 \cdot 7$

$54 - 54 : 6$

$0 \cdot 6 + 42$

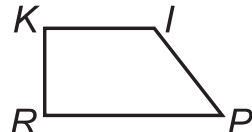
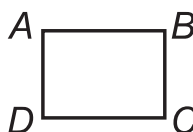
$74 + 21 : 3$

$22 + 7 \cdot 8$

$9 \cdot 3 - 10$



8. Запиши літери, які позначають вершини прямих кутів.



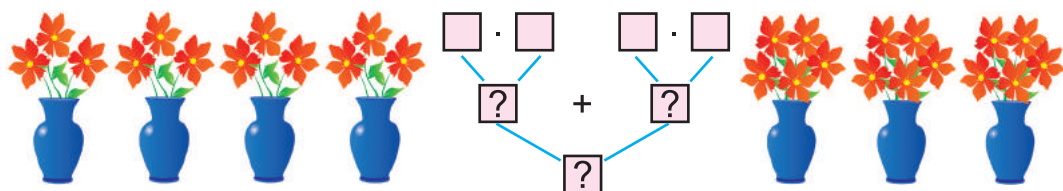
9. Одна годівничка рятує взимку 50 синичок. Скільки синичок урятують дві годівнички?



У Наталки було 4 аркуші паперу. Один із них вона розрізала на 2 частини. Скільки аркушів паперу стало в Наталки? Продемонструй це.

## ЗАДАЧІ НА 3 ДІЇ

1. Склади й розв'яжи задачу за малюнком і схемою.



2. Поштова марка коштує 3 грн, а конверт на 2 грн дешевший. Скільки коштують 4 комплекти конвертів з марками? Розв'яжи задачу за планом.

1) Скільки коштує конверт?

2) Скільки коштує конверт із маркою?

3) Скільки коштують 4 конверти з марками?

3. Три мурашки повзуть по метровій доріжці. Мурашка Швидка зупинилася на позначці 75 см. Мурашка Повільна — на позначці 17 см, а мурашка Середня — на позначці 50 см. Відстань між якими мурашками найменша? Найбільша? Складіть казку про мурашок-мандрівниць.



4. У майстра було два мотки дроту, по 45 м у кожному. З кожного мотка він використав по 15 м. Скільки метрів дроту залишилося в майстра?

Випиши вирази, які відповідають розв'язанню задачі.

$$45 \cdot 2 - 15 \cdot 2$$

$$(45 - 15) \cdot 2$$

$$(45 - 15) + (45 - 15)$$

5. Порівняй. 10 і  $13 - 9$       10 м і  $13 \text{ м} - 9 \text{ м}$       3 м і 23 дм



У коробці є 17 олівців трьох кольорів. Синіх олівців у 7 разів більше, ніж червоних, а зелених — найменше. Скільки синіх олівців у коробці?

## РОЗВ'ЯЗУВАННЯ ЗАДАЧ

1. Висота письмового стола 1 м, а журнального — 50 см. На скільки сантиметрів висота журнального стола менша, ніж висота письмового?
2. На столі лежать 2 пачки зошитів у клітинку, по 9 зошитів у кожній, і 3 пачки зошитів у лінійку, по 8 зошитів у кожній. Яких зошитів більше й на скільки більше?



3. Сину 8 років, а батькові — у 4 рази більше. Скільки років батькові? На скільки років батько старший за сина?
4. Батькові 35 років, а мама молодша від батька на 7 років. Скільки років мамі?
- 5.\* Учитель узяв на перевірку 30 зошитів. Половину з них він перевірів. Скільки зошитів залишилося перевірити вчителю?
6. На святковому ранку 4 хлопчики декламувало вірші, дівчаток танцювало у 3 рази більше, а співало ще 13 інших дітей. Скільки всього дітей долучилося до концерту?

## РОЗВ'ЯЗУВАННЯ ЗАДАЧ

7. Учителька видала дітям 29 зошитів у клітинку і стільки ж — у лінійку, після чого в неї залишилося 20 зошитів. Скільки зошитів було у вчительки?
8. Мишко підклеїв 12 книг, Грицько — на 3 менше, а Олесь — на 5 більше, ніж Грицько. Скільки всього книг підклеїли хлопчики?
9. У класній бібліотеці на нижній полиці було 60 книг, а на верхній — 40 книг. 30 книг видали дітям. Скільки всього книг залишилося на полицях?
10. На двох полицях 14 книг, порівно на кожній. Скільки книг на одній полиці? Скільки книг на 7 таких полицях?
11. 28 учнів класу відвідують по одному гуртку. Шестеро з них відвідують гурток лозоплетіння, інші, яких у 2 рази більше, — гурток вишивання, решта учнів відвідують гурток гончарства. Скільки учнів відвідують гурток гончарства?
12. У класі 28 учнів. Кожен учень має 2 зошити з математики для класних і домашніх робіт та 1 зошит з математики для самостійних робіт. Скільки зошитів з математики мають разом усі учні?



# ТРЕНУВАЛЬНІ ВПРАВИ

## ДОДАВАННЯ Й ВІДНІМАННЯ ЧИСЕЛ

1.  $0 + 71$      $33 + 0$      $42 - 0$      $89 - 89$      $10 + 90$      $100 - 90$

2.  $30 + 5$      $43 + 1$      $23 + 5$      $42 + 20$      $28 - 4$      $45 - 20$   
 $35 - 5$      $18 + 1$      $57 + 2$      $39 + 10$      $44 - 3$      $75 - 30$   
 $35 - 30$      $19 + 1$      $61 + 6$      $63 + 20$      $87 - 5$      $99 - 80$

3.  $19 - 1$      $30 - 8$      $40 - 24$      $37 + 21$      $37 - 21$      $40 - (5 + 8)$   
 $20 - 1$      $50 - 6$      $60 - 18$      $81 + 16$      $88 - 16$      $90 - 15 + 13$

4.  $17 - 8 + 9$      $14 - 7 - 6$      $7 + 6 - 5$      $16 - (8 + 2)$      $(7 + 2) + 5$

5.  $16 - 8 - 8$      $12 - 9 - 3$      $16 - 7 - 9$      $8 + 8 - 16$      $9 + 9 - 18$

6.  $6 + 6 - 3$      $4 + 8 - 4$      $16 - 7 + 6$      $3 + 9 - 4$      $6 + 8 - 7$

7.  $(18 - 9) + 6$      $(3 + 8) + 7$      $3 + (12 - 4)$      $9 + (8 + 1)$   
 $(8 + 7) - 6$      $(12 - 5) - 5$      $16 - (4 + 5)$      $18 - (11 - 2)$

8.  $34 + 9$      $34 + 19$      $43 - 9$      $43 - 19$      $85 - (9 + 8)$   
 $46 + 5$      $46 + 15$      $62 - 5$      $62 - 15$      $46 + (15 - 8)$

9.  $18 - (7 + 2)$      $100 - (90 - 9)$      $90 - 73 + 8$      $93 - (46 + 9)$   
 $38 - (5 + 4)$      $100 - (70 - 7)$      $84 - 58 - 7$      $54 - (42 - 7)$

10.  $65 + 17 + 5 + 3$      $97 - (38 + 17) - 42$      $27 + 12 + 28 + 13$   
 $28 + 55 + 5 + 2$      $(52 + 13) - (13 + 52)$      $75 + 25 - 6 - 4$   
 $43 + 19 + 7 + 21$      $32 + (41 - 8) + 32$      $47 + 13 - 20 - 40$

11. Виконай обчислення й зроби перевірку.

$0 + 94$	$13 + 31$	$73 - 44$	$99 - 29$
$73 + 0$	$45 + 54$	$67 - 59$	$87 - 67$
$0 + 0$	$61 + 16$	$81 - 69$	$44 - 14$



## МНОЖЕННЯ Й ДІЛЕННЯ ЧИСЕЛ

1.

$a$	7	4	3	1	9	6	5	8	0	10	2
$a \cdot 4$											
$a \cdot 5$											
$a \cdot 8$											

2. Виконай ділення там, де це можливо.

$a$	6	12	18	21	24	30	36	42	48	0	60
$a : 3$											
$a : 6$											
$a : 10$											

3.

$7 \cdot 3 + 9$	$72 - (6 \cdot 2)$	$(28 - 28) \cdot 7$	$27 : 3 + 49$
$6 \cdot 2 + 50$	$46 - (8 \cdot 3)$	$0 \cdot (7 + 23)$	$18 : 9 + 58$
$9 \cdot 7 - 18$	$19 + (5 \cdot 8)$	$(6 - 6) \cdot 13$	$73 - 15 : 3$

4.

$(18 + 42) : 10$	$80 : (79 - 69)$	$(35 - 35) : 10$
------------------	------------------	------------------

5.

$a$	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	0
Збільш у 7 разів											
$b$	90	81	72	63	54	45	36	27	18	9	0
Зменш у 9 разів											

6. Знайди половину: 4, 10, 18 л, 12 кг, 14 м, 16 см, 6 дм.  
 Знайди третину: 6, 9, 12, 15 л, 18 кг, 24 м, 27 см, 30 дм.  
 Знайди четвертину: 8, 12, 16, 24 л, 32 кг, 40 м, 48 см.

7. Виконай дії з перевіркою.

$36 : 9$	$72 : 9$	$8 \cdot 6$	$7 \cdot 9$
$48 : 8$	$72 : 8$	$9 \cdot 5$	$6 \cdot 5$
$80 : 8$	$20 : 10$	$3 \cdot 10$	$10 \cdot 8$

## МАТЕМАТИЧНІ ВИРАЗИ. РІВНОСТІ. НЕРІВНОСТІ

1. Випиши в такій послідовності: числові вирази, числові рівності, нерівності, вирази, які містять змінну.

$23 + 15$

$17 > 7$

$a - 39$

$7 + 8 = 15$

$25 - b$

$46 - 27$

$3 < 10$

$35 + 17 > 52$

$28 - 19$

$37 + a$

$87 - 32 = 55$

$79 > 53 - 43$

2. Які з рівностей і нерівностей завдання 1 істинні (правильні)?
3. Добери в клітинки такі числа, щоб рівності й нерівності були істинними (правильними).

$\square + 11 = 20$

$\square \cdot 4 = 24$

$\square > 6$

$30 + \square = 50$

$7 \cdot \square = 21$

$70 < \square$

$\square - 4 = 36$

$\square : 5 = 6$

$3 + \square > 5$

$60 - \square = 54$

$42 : \square = 6$

$40 - \square < 19$

4. Знайди значення виразу  $a - 13$ , якщо  $a = 13; 20; 31; 100$ .
5. Обчисли значення виразу й зроби перевірку.

$73 - 18$

$39 + 35$

$42 - 26$

$83 - 58$

6. Запиши розв'язання задачі виразом.

Для ремонту будинку привезли 15 дощок, потім — ще 15. Залишилося привезти 14 дощок. На скільки більше дощок уже привезли, ніж мають ще привезти?







Запиши розв'язання задачі виразом.

Мама купила 6 кг моркви, 8 кг буряку, а капусти — на 5 кг менше, ніж моркви й буряку разом. Яка маса покупки?

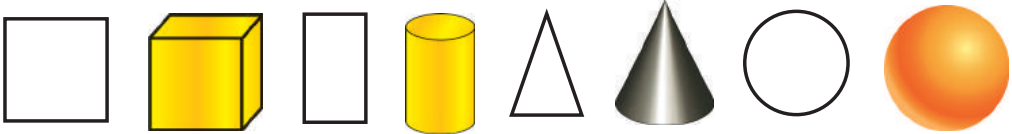


## ГЕОМЕТРИЧНІ ФІГУРИ, ТІЛА. ВЕЛИЧИНИ

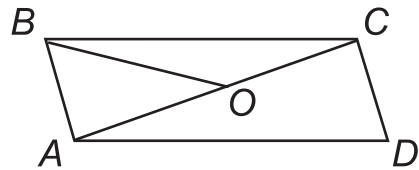
1. Із паличок, дроту, пластиліну або солоного тіста змодельюй кут, трикутник, квадрат, прямокутник, шестикутник.

2. Які з фігур не мають кутів?    

3. Визнач площинні й об'ємні фігури. Назви їх елементи.



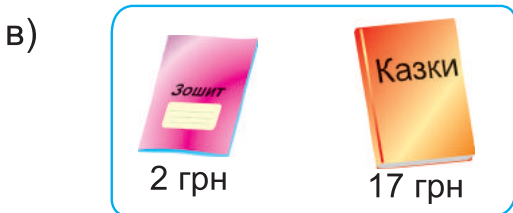
4. Які відрізки є сторонами кількох трикутників?



5. 1 дм = <input type="text"/> см	1 м = <input type="text"/> см	1 м = <input type="text"/> дм
10 см = <input type="text"/> дм	100 см = <input type="text"/> м	10 дм = <input type="text"/> м
100 кг = <input type="text"/> ц	100 к. = <input type="text"/> грн	1 год = <input type="text"/> хв

6. $2 \text{ кг} \cdot 5$ $7 \text{ грн} \cdot 4$ $9 \text{ м} \cdot 3$	$16 \text{ год} : 4$ $12 \text{ хв} : 6$ $24 \text{ доби} : 4$	$12 \text{ грн} + 23 \text{ грн}$ $12 \text{ к.} + 23 \text{ к.}$ $12 \text{ діб} + 16 \text{ діб}$	$17 \text{ см} - 9 \text{ см}$ $27 \text{ дм} - 19 \text{ дм}$ $77 \text{ м} - 29 \text{ м}$
-------------------------------------------------------------------------------	----------------------------------------------------------------------	-----------------------------------------------------------------------------------------------------------	----------------------------------------------------------------------------------------------------

7. Визнач масу, довжину, вартість та місткість об'єктів.



## МОЇ МАТЕМАТИЧНІ УСПІХИ

1. Знаю табличне додавання й віднімання чисел.

$7 + 6$

$15 - 7$

$8 + 5$

$14 - 5$

$8 + 7$

$13 - 6$

$9 + 6$

$12 - 4$

$2 + 9$

$11 - 5$

$3 + 8$

$13 - 8$

2. Умію додавати числа різними способами.

$5 + 1$

$32 + 68$

$9 + 1$

$45 + 22$

$6 + 3$

$53 + 8$

$40 + 20$

$4 + 38$

$70 + 4$

$47 + 38$

3. Умію віднімати числа різними способами.

$82 - 82$

$60 - 23$

$38 - 4$

$53 - 0$

$64 - 30$

$72 - 8$

$75 - 25$

$16 - 9$

$38 - 35$

$37 - 13$

4. Знаю результати табличного множення й ділення.

$5 \cdot 6$

$4 \cdot 6$

$5 \cdot 8$

$8 \cdot 3$

$6 \cdot 3$

$9 \cdot 6$

$6 \cdot 7$

$9 \cdot 8$

$7 \cdot 3$

$9 \cdot 9$

$8 \cdot 4$

$7 \cdot 9$

$30 : 5$

$36 : 6$

$25 : 5$

$45 : 9$

$40 : 8$

$42 : 7$

$32 : 8$

$42 : 6$

$32 : 4$

$45 : 5$

$18 : 3$

$18 : 6$

5. Використовую табличне множення й ділення для обчислень.

$6 \cdot 4 + 17$

$12 : 2 + 24$

$46 + 8 \cdot 2$

$73 + 18 : 2$

$7 \cdot 8 - 37$

$56 : 7 - 0$

$39 - 3 \cdot 5$

$90 - 81 : 9$

6. Знаю і використовую особливі випадки множення й ділення при обчисленнях.

$0 \cdot 7$

$10 \cdot 1$

$0 \cdot 100$

$1 \cdot 10$

$91 \cdot 0$

$10 \cdot 0$

$33 \cdot 0$

$0 \cdot 10$

$1 \cdot 4$

$0 : 10$

$10 \cdot 5$

$30 : 10$

7. Обчислюю значення виразів зі змінною.

Якщо  $a = 40$ , то  $53 - a =$  \_\_\_\_\_.

Якщо  $a = 34$ , то  $28 + a - 13 =$  \_\_\_\_\_.

8. Використовую при обчисленнях правила порядку виконання дій у виразах з дужками і без дужок.

$$6 \cdot 4 + 42$$

$$46 + 5 \cdot 5$$

$$(27 - 10) + 40$$

$$88 - (65 - 15)$$

$$56 : 8 + 17$$

$$94 - 8 \cdot 8$$

$$(66 + 9) - 36$$

$$51 - (17 + 4)$$

$$8 \cdot 4 - 15$$

$$72 + 36 : 6$$

$$(74 - 49) - 23$$

$$47 + (56 - 38)$$

$$54 : 6 - 9$$

$$72 - 36 : 6$$

$$(32 + 18) + 46$$

9. Знаходжу невідомі компоненти дій.

$$\square \cdot 5 = 15$$

$$7 \cdot \square = 56$$

$$\square : 6 = 0$$

$$25 : \square = 5$$

10. Розв'язую задачі.

а) Розв'яжи задачу за планом.

Дівчатка посадили на шкільній клумбі 30 кущів троянд, а хлопчики — на 10 кущів менше. Скільки всього кущів троянд посадили діти?

План розв'язання

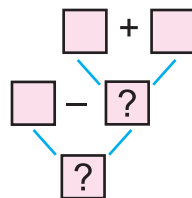
1) Скільки кущів троянд посадили хлопчики?

2) Скільки всього кущів троянд посадили діти?



б) Розв'яжи задачу за схемою-«деревом».

На шкільній клумбі розцвіло 100 кущів троянд: 40 — рожевих, 30 — білих, а решта — червоні. Скільки кущів червоних троянд розцвіло на клумбі?



в) Склади короткий запис задачі й розв'яжи її.

Скільки гривень решти отримає Артем зі 100 грн, якщо він купить 3 ручки, по 5 грн кожна, і 6 фломастерів, по 6 грн кожний?

## ДОВІДНИЧОК З ДОДАТКОВИХ ТЕМ

### 1. Раціональні способи додавання й віднімання.

$$\begin{array}{r} +37 \\ \hline 21 \end{array} \quad \begin{array}{r} +54 \\ \hline 22 \end{array} \quad \begin{array}{r} +37 \\ \hline 43 \end{array} \quad \begin{array}{r} -68 \\ \hline 45 \end{array} \quad \begin{array}{r} -74 \\ \hline 64 \end{array} \quad \begin{array}{r} -70 \\ \hline 46 \end{array} \quad \begin{array}{r} -83 \\ \hline 29 \end{array}$$

$$32 + 24 + 18 + 16 = 32 + 18 + 24 + 16 = (32 + 18) + (24 + 16) = 50 + 40 = 90$$

$$43 + 32 - 32 + 43 = 43 + 43 = 86$$

$$57 + 19 = 57 + 20 - 1 = 77 - 1 = 76$$

$$38 - 17 + 18 = 38 + 1 = 39$$

$$84 - 79 + 66 = 84 - 13 = 71$$

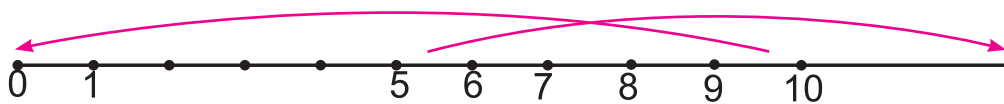
### 2. Подвійні нерівності..

$$5 < \square \text{ або } 5 < x, x \text{ — це числа } 6, 7, 8, 9, 10, \dots$$

$$\square < 10 \text{ або } x < 10, \text{ де } x \text{ — це числа } 9, 8, 7, 6, 5, \dots$$

$$\text{Якщо } 5 < \square \text{ і } \square < 10, \text{ то запишемо коротко: } 5 < \square < 10$$

$$\text{або } 5 < x < 10. x \text{ — це числа } 6, 7, 8, 9.$$



### 3. Рівняння з одним невідомим.

Рівняння — рівність, що містить невідоме число, яке потрібно знайти.

$$\text{Наприклад, } \square + 4 = 9; 3 \cdot \square = 21; x + 5 = 11; 6 + x = 10.$$

Значення невідомого числа, яке перетворює рівняння у правильну числову рівність, називають коренем рівняння.

Наприклад, рівняння  $x + 5 = 11$  має корінь  $x = 6$ .

а) З чисел 3, 4, 5, 6 вибери таке число, щоб рівність  $x + 5 = 11$  була правильною.

б) Добери корінь рівнянь  $x + 5 = 7$ ;  $6 + x = 9$ ;  $12 - x = 7$ ;  $x - 23 = 40$ ;  $x + 13 = 25$ ;  $64 - x = 30$ .

Розв'яжи рівняння за правилами знаходження невідомого компонента, зроби перевірку.

$x + 13 = 27$

$x - 14 = 60$

$70 - x = 30$

$61 + x = 84$

$x - 26 = 31 - 7$

$35 - x = 3 \cdot 5$

$x \cdot 7 = 56$

$x : 8 = 3$

$24 : x = 6$

$5 \cdot x = 50$

$x : 4 = 4 + 6$

$100 : x = 10$

4. Нестандартні задачі. «Магічні» фігури. Математичні ребуси.

а) У Малюка є 10 пиріжків. Щохвилини Карлсон з'їдає 3 пиріжки, а Малюк приносить ще 2 пиріжки. Через скільки хвилин Карлсон з'їсть останній пиріжок?

б) Знайди суму чисел в усіх стовпчиках, рядках і діагоналях квадрата. Вони рівні. Це «магічний» квадрат.

8	1	6
3	5	7
4	9	2

в) Заповни «магічний» квадрат.

5	0	7
		2
1	8	

г) Розгадай ребус.

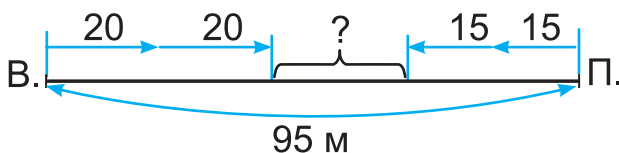
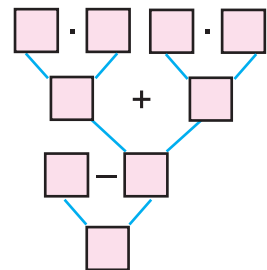
432



5. Моделювання описаної в задачі ситуації за допомогою схем або таблиць.

Змодельуй описану ситуацію й склади схему-«дерево» розв'язання задачі.

Від будинку Вінні-Пуха до хатинки П'ятачка 95 м. Друзі вийшли одночасно назустріч один одному. Вінні-Пух проходив за хвилину 20 м, а П'ятачок — 15 м. Яка відстань буде між друзями через 2 хв?



## МАТЕМАТИЧНИЙ СЛОВНИЧОК

**Вершина многокутника** — спільна точка його сусідніх сторін.

**Вираз** — запис, у якому числа або змінні з'єднані знаками арифметичних дій та дужками.

**Вік** — це 100 років.

**Діаграма** — схема, на якій наочно відображено значення величин.

**Ділене** — число, яке ділимо.

**Дільник** — число, на яке ділимо.

**Доба** — проміжок часу в 24 год. Це час від ранку до наступного ранку.

**Добуток** — результат дії множення; математичний вираз, який містить дію множення.

**Дужки** — математичний символ (значок), який вказує на послідовність виконання дій у виразах.

**Змінна** — буква, яка може набувати різних числових значень.

**Іменоване число** — число з найменуванням одиниці виміру (1 м, 2 см, 4 грн, 5 кг, 6 л тощо).

**Календар** — таблиця, за допомогою якої визначають місяці, дні та числа року.

**Коло** — замкнена крива, усі точки якої віддалені від даної точки (центра кола) на однакову відстань.

**Кратне порівняння чисел** — установлення, у скільки разів одна величина (число) більша чи менша від іншої.

**Круг** — частина площини, обмежена колом.

**Кругле число** — число, запис якого закінчується нулем.

**Кут** — геометрична фігура, утворена двома променями, які виходять з однієї точки.

**Місяць** — різна за тривалістю частина року. Може мати 28, 29, 30, 31 добу.

**Многокутник** — частина площини, обмежена замкненою ламаною.

**Множник** — число, яке множиться або на яке множать.

**Округлення числа** — заміна числа найближчим до нього круглим числом.

**Піктограми** — невеликі графічні символи, що передають певну інформацію.

**Рік** — проміжок часу, за який Земля робить оберт навколо Сонця.

**Сторона многокутника** — відрізок, який з'єднує сусідні вершини многокутника.

**Тиждень** — час тривалістю 7 діб.

**Частка** — результат дії ділення; математичний вираз, який містить дію ділення.



## ЗМІСТ

Повторення вивченого за 1 клас .....	4
Властивості додавання й віднімання .....	33
Табличне додавання й віднімання в межах 20. Многокутник.....	45
Додавання й віднімання з переходом через розряд. Величини...	75
Множення й ділення .....	91
Табличне множення й ділення .....	101
Тренувальні вправи.....	136
Мої математичні успіхи .....	140
Довідничок з додаткових тем .....	142
Математичний словничок.....	144

### Навчальне видання

Заїка Антоніна Михайлівна

## МАТЕМАТИКА

Підручник для 2 класу закладів загальної середньої освіти

Рекомендовано Міністерством освіти і науки України

**Видано за державні кошти. Продаж заборонено**

Редактор *Галина Панчук*

Художнє оформлення *Олени Сажко, Світлани Бедної, Віталія Дзюбака*

Дизайн обкладинки *Юлії Литвин, Віталія Нехая*

Літературний редактор *Інна Атаманюк*

Формат 70x100/16. 11,66 ум. др. арк., 10,4 обл.-вид. арк. Тираж 50 216. Замовлення № 0219065

Видавець Редакція газети «Підручники і посібники».

46000, м. Тернопіль, вул. Поліська, 6а. Тел.: (0352) 43-15-15; 43-10-21.

Збут: [pip.ternopil@ukr.net](mailto:pip.ternopil@ukr.net) Редакція: [editoria@i.ua](mailto:editoria@i.ua)

[www.pp-books.com.ua](http://www.pp-books.com.ua)

Свідоцтво про внесення суб'єкта видавничої справи до Державного реєстру видавців, виготівників і розповсюджувачів видавничої продукції серія ДК № 4678 від 21.01.2014 р.

Книга-поштою: а/с 376, Тернопіль, 46011.

Тел.: 096-948-09-27; 097-50-35-376

[pip.bookpost@gmail.com](mailto:pip.bookpost@gmail.com)

Віддруковано у Державному видавництві «Преса України»

03047, м. Київ, просп. Перемоги, 50

Свідоцтво суб'єкта видавничої справи ДК №310 від 11.01.2001р.